

ବାହୁକିଆ

କଟୁନାନ୍ଦ

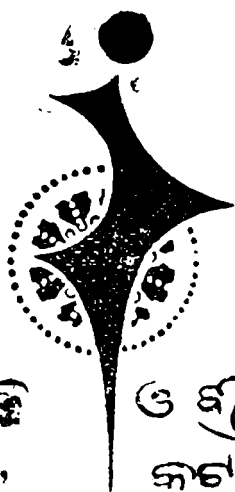

ବାହୁଲିଆ

ଫରୁରାନନ୍ଦ

ସ୍ୱେଚ୍ଛା ସମ୍ବଳ

ପ୍ରକାଶକ
ବିନୟ ବହାଦୁରୀ,

ଓ ଶିଳ୍ପ
କଟକ - ୨

ଟାହୁଲିଆ :

ଲେଖକ—ଫତୁରାନନ୍ଦ :

ପ୍ରକାଶକ—ସହଦେବ ପ୍ରଧାନ,
ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍‌ସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ,
ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ—୭୫୩୦୦୨

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ ୧୯୮୭

ମୁଦ୍ରାକର—ଡଗର ପ୍ରେସ,
ପିଠାପୁର, କଟକ-୧

ମୂଲ୍ୟ ଟ ୧୫୦ କା।

TAHULIA :

Author—Faturananda

Publisher— Sahadeva Pradhan,
Friends' Publishers,
Binodbehari, Cuttack-753002

Printers-Dagaro Press,
Pithapur, Cuttack-1

Price-Rs. 14-00

ଭସ୍ମାବଳୀ

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଆପଣ ସାହିତ୍ୟ, ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ସାହିତ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ପୃଷ୍ଠ-ପୋଷାକତା ଯେପରି ଭାବରେ କରି ଅସୁଅଛନ୍ତି ତାହା ଅତୀତରେ ଦେଖା ଦେଇନାହିଁ, କି ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଦେଖା ଦେବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ ।

ଆପଣ ମୋ ଜୀବନର ଶେଷ ଭାଗକୁ ଯେପରି ଭାବରେ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ରଖି ଅଛନ୍ତି ତାହା ମୋର କଲ୍ପନାତୀତ ଥିଲା । ଏଥିଲାଗି ମୋତେ ଗଭୀର କୃତଜ୍ଞତାର ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ଏବଂ ଏହି ମହତ ଗୁଣ ଲାଗି ଆପଣଙ୍କୁ ହୃଦୟର ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏହି ‘ଟାହୁଲିଆ’ ପୁସ୍ତକଟିକୁ ଆପଣଙ୍କୁ ସମର୍ପଣ କରି ନିଜକୁ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ମନେ କରୁଅଛି ।

ଆପଣଙ୍କର ଗୁଣମୁଗ୍ଧ

ପଦ୍ମସୁନ୍ଦରୀ

ଉପହାର

ଶ୍ରୀ/ଶ୍ରୀମତୀ..... କୁ
ଭକ୍ତି/ଶ୍ରଦ୍ଧା/ସ୍ନେହର ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ଉପହାର ଦେଲି ।

ମୁଖ୍ୟ
୧୦.୧୦

ଭୂମିକା

ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ ଟାହୁଲି କରି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଟାହୁଲି ଶୁଣି ଜୀବନଟା କଟେଇ ଦେଇ ଆସିଲି । ଆଜି ଜୀବନର ସାୟାହୁରେ ପଛକୁ ଟିକେ ବୁଲିପଡ଼ି ଚାହିଁ ଦେଖୁଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଦୂର୍ବ ଓ ପ୍ରାନ୍ତତା ବିଦ୍ୟମାନ । ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ବ୍ୟଗ୍ରତ ମୁଁ ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ଟାହୁଲି କରେ ନାହିଁ । ମୋ ପ୍ରତି ବିମୁଖ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଟାହୁଲି କରେ ନାହିଁ । କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ଯୋଧ, ବିରକ୍ତି ଓ ତଜ୍ଜନିତ ବିକୃତ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଦେଖିବାର ଆଶଙ୍କା ଥାଏ, ଯାହାକି ମୋର ବିଲୁଲ୍ଲ କାମ୍ୟ ନୁହେଁ । ଟାହୁଲି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାର ଶକ୍ତି ଯାହାର ଥାଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଟାହୁଲି କଲେ ଚଳିବ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ନଥାଏ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଟାହୁଲିର ମୁଣି ପିଟେଇବା ଆଦୌ ଉଚିତ ନୁହେଁ । ହାସ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଚଳ ପଥରେ ମୋର ପ୍ରକାଶକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସହଦେବ ପ୍ରଧାନ ମୋତେ ଯେପରି ଉତ୍ସାହ ଦେଇ ଆଗେଇ ନେଇ ଯାଉଅଛନ୍ତି ତାହା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅତି ପ୍ରୀତିପଦ ହୋଇଅଛି । ଲେଖକର କାମ ହେଲା ସେ କେବଳ ଲେଖିଯିବ । ତାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଚିନ୍ତା ଯଦି ତା'ର ରହେ ତେବେ ସେ ଆଉ ଲେଖିବ କ'ଣ ? ତା'ର ଦୈନନ୍ଦିନ କାମ ହେବ ପ୍ରକାଶକମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ିବା । ଦୌଡ଼ ଦୌଡ଼ ଚିନ୍ତାରେ ତା'ର ଦିନ କଟିବ । ନିରାଶାର ଅନାବନା ଗଛ ତା'ର ମସ୍ତିଷ୍କରେ ନିଦ୍ରାସ୍ଥ ଭାବରେ ଉଠି ସମସ୍ତ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିନେବ । ନୂଆ ବହି ଲେଖିବାର ଚିନ୍ତା ପାଇଁ ତା ମୁଣ୍ଡରେ ଟିକେ ହେଲେ ସ୍ଥାନ ମିଳିବ ନାହିଁ । ଯଦିବା ଗୋଟିଏ କେହି ପ୍ରକାଶକ ଦୟାକରି ତା'ର ବହି ଛୁପି ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ତା'ର ମନଟା କୁଲୁରି ଉଠିବ ସିନା କିନ୍ତୁ ତା'ର ପ୍ରାପ୍ୟ ପାଇବା ଲାଗି ତାକୁ ଚପଳର ତଳଟାକୁ ଦୁଇ ଥର ବଦଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତଥାପି ଫଳମିଳିବ ନାହିଁ, ମିଳିବ କିଛି ମୁହଁ ଛୁଅନ୍ତା ଓ ଟେଁ ଟେଁ କଥା । ଲେଖକର ଯଦି ଭାଗ୍ୟ ଭଲଥାଏ ତେବେ ସେ ଗୋଟିଏ ଉଚ୍ଚମନା ଓ ହୃଦୟବାନ୍ ପ୍ରକାଶକ ପାଇବ ।

ଏହା ହେଲେ ସେ ପ୍ରକାଶନର ଚିନ୍ତାରେ ବୁଝି ନରହି ରଚନା ଦିଗରେ ମନୋନିବେଶ କରିବ ।

ମୋର ଭାଗ୍ୟ ଖୁବ୍ ତେଜ ଥିବାରୁ ମୁଁ ଏହି ହୃଦୟବାନ ପ୍ରକାଶକଙ୍କୁ ପାଇଅଛି । ଗୋଟିଏ ବହି ପାଇଁ ମାଲ ମଧ୍ୟ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଜାଣିବା ମାତ୍ରେ ସେ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ନ ଦେଖି ପ୍ରେସକୁ ଛୁପିବା ଅର୍ଥର ଦେଇ ଦିଅନ୍ତି । ତେଣୁ ମୋର ସମସ୍ତ ଚିନ୍ତା ନୂଆ ଗଳ୍ପର ପୁଟ ଖୋଜି କାଢିବାରେ ଲାଗିଯାଏ । ସହଦେବ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ପରି ପ୍ରକାଶକଟିଏ ପାଇଁ ମୁଁ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେ କରୁଛି ଓ ତାଙ୍କୁ ଆନ୍ତରିକ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦେଉଛି ।

ପରିଶେଷରେ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଓ ପ୍ରୁଫ୍ ପ୍ରଶୋଧକ ମୋର ସାନ ଭାଇ ଅଧ୍ୟାପକ ଡକ୍ଟର ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ମିଶ୍ର ଏବଂ ପ୍ରକାଶକ ଓ ମୋ ଭିତରେ ଯୋଗସୂତ୍ର ରକ୍ଷକ ଅଧ୍ୟାପକ ବିଜୟାନନ୍ଦ ସିଂହଙ୍କୁ ମୁଁ ସ୍ନେହାଶୀର୍ବାଦ ଦେଉଛି ।

ଲେଖକ

ସୁଗୀତ

ଗଳ୍ପ

ପୃଷ୍ଠାଙ୍କ

୧ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର କବିମତି	୧
୨ । ଗାନ୍ଧୀ ବାଣୀ ଧ୍ବଂସ	୯
୩ । ଗୁପ୍ତ ଦିବସ	୧୭
୪ । ଫଉଜୁକ ଫାଇନ୍	୨୭
୫ । କୌତୁକିଆ ଯୌତୁକ	୩୩
୬ । ମାଗଣ ପଛା	୪୦
୭ । ପୁଅ ମୁଲେଇ	୪୯
୮ । ଅସଲ ପ୍ରେମ ଗପ	୫୭
୯ । ମଦନଲଲଙ୍କ ଗାନ୍ଧୀ ଜୟନ୍ତୀ	୬୦
୧୦ । ବଦଳ ପ୍ରତିକାର	୭୭
୧୧ । କଥା ମଜେଇ	୭୪
୧୨ । ଫୌଜୁକ	୮୧
୧୩ । ସଙ୍କଟ ମୋଚନ	୮୯
୧୪ । ଅରସିକେଷୁ ରସସ୍ୟ ନିବେଦନ	୯୮

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର କବିମତ

ଦଶ୍ରେ ରାତି ନଅଟା ବାଜିଲା । ଗେଣ୍ଡୁଆ, ମେଣ୍ଡୁଆ, ସେଣ୍ଡୁଆ
ତିନିଜଣ ଯାକ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଧରି ହଷ୍ଟେଲରୁ ବାହାର ପଡ଼ିଲେ । ସେତେ-
ବେଳକୁ ହଷ୍ଟେଲ ଚାରିପାଖ ଶୁନ୍‌ଶାନ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ଫୁରୁରେ
ଥୁବା ପଣସଗଛ ମୂଳେ ତିନିହେଁ ବସିପଡ଼ିଲେ । ଗେଣ୍ଡୁଆ କହିଲା ଆବେ
ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଶସ୍ତ୍ର କାଡ଼େ । ମେଣ୍ଡୁଆ ତା' ପେଣ୍ଠା ପକେଟରୁ ଚିଲିମଟ ଏ କାଢ଼ିଲା ।
ସେଣ୍ଡୁଆ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ପୁଡ଼ିଆ କାଢ଼ିଲା । ଏହି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ତିନିହେଁ
ଜଣେ କିଏ ଆସୁଥିବାର ଦେଖିଲେ । ତାଙ୍କ ନିକଟ ହୋଇଯିବାରୁ ମେଣ୍ଡୁଆ
ଚିଲେଇଲା— ଆରେ ଏଇତ ଆମ ଲେଣ୍ଡୁଆ ଭାଇ । ଲେଣ୍ଡୁଆ ଆସି
ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ବସିଗଲା । ଗେଣ୍ଡୁଆ କହିଲା—ହଇବେ କୋଉଠି
ମରିବାକୁ ଯାଇଥିଲୁ । ଆମେ ହଷ୍ଟେଲରୁ ଆସିବାବେଳେ ତତେ କେତେ
ଖୋଜିଲୁ, ନ ପାଇ ବାଧାହୋଇ ଆମ୍ଭେ ତିନିହେଁ ପଳାଇ ଆସିଲୁ ।
ଲେଣ୍ଡୁଆ କହିଲା—ଜଣେ ମତେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଆଡ଼େ ଡାକିଥିଲୁ, ଶରୀର-
ପୁଅ ପକ୍କା ହାସମି ଅଛି । ମୁଁ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସେ କୁଆଡ଼େ
ପାର । ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ଆଗରୁ ଖବର ପଳାଇଲା । ତୁ କି ଦେଇଥିଲୁ
ସିନା, ସିଏତ ଜାଣେ ମୋ ବଟୁଆ ସବୁବେଳେ ଝୁଡ଼ୁଡ଼ୁ । ମୁଁ ଯଦି ଯଜ୍ଞ-
କୁଣ୍ଡ ପାଖରେ ବସିଯିବି ତେବେ ଦୁଇ ତିନି ଟଙ୍କାର ଦିଆ ନ ପେଡ଼ିଲେ
ନ ଉଠେ । ପଡ଼ିଲେ ମୁହଁ ଭଞ୍ଜି କର ସିନା ତ କିଦେଲା, ହେଲେ ମୁଁ
ଯେ ଗୋଟିଏ ଅସଲ ଚାନ୍ଦାବାଜ ତାହା ତାର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ବାସ୍
ସେତିକିରେ ପୁଅ ଚମ୍ପଟ ଦେଇଛି । ହଷ୍ଟେଲକୁ ଫେରିଆସି ଦେଖିଲି
ତୁମ୍ଭେମାନେ ନାହିଁ, ପଚାରି ବୁଝିଲି ତୁମେ ତିନିଜଣ ଏଇଆଡ଼େ କୁଆଡ଼େ
ଆସିଛ । ଜାଣିଲି ନିଶ୍ଚୟ ଖଜୁଡ଼ି ହୋମର ଆୟୋଜନ କରୁଛ, ମୋ
କପଳ ଭଲ ତମମାନଙ୍କୁ ଭେଟିଲି । ଏଥରକ ହୋମ ଆରମ୍ଭ କର ।

ଗେଣ୍ଡୁଆ ଚଳମ ଭିତରେ କନା ଖଣ୍ଡେ ଭଉଁ କରି ଭଲଭାବେ ପୋଛୁପାଛୁ ଦେଲ, ସେଣ୍ଡୁଆ ପୁଡ଼ିଆ ଫିଟେଇ କଲି କାଢ଼ିଲ । ତାକୁ ଦଳିବାକୁ ଯାଉଛି, ଲେଣ୍ଡୁଆ ତାକୁ ବାରଣ କରି କହିଲା— ରହ ରହ ଓଲମା କେଉଁଠିକାର ତତେ ତ ଦଳ ଆସେ ନାହିଁ, ହୋମ କରିବାକୁ ଆସିଲୁ କାହିଁକି ? ଦେ ଦେ ମୋ ହାତକୁ ଦେ । ତିନୋଟିଯାକ କଲି ସେଣ୍ଡୁଆ, ଲେଣ୍ଡୁଆ ହାତକୁ ଦେଇଦେଲ । ଲେଣ୍ଡୁଆ ସେଗୁଡ଼ାକୁ ଘାଟି ଦେଇ ତା ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମଞ୍ଜିକାଢ଼ି ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲ । ବାକିତକ ବାଆଁ ହାତ ପାପୁଲରେ ରଖି ଡାହାଣ ବୁଡ଼ା ଟିପରେ ଦଳୁ ଦଳୁ କହିଲା— ଆରେ ଓଲୁ, ମଞ୍ଜିଟି ରହିଗଲେ ସବୁ ଗଣ୍ଡଗୋଲ ହୋଇଯିବ । ମଞ୍ଜିତ ସହଜେ ଦଳ ହବନାହିଁ । ଓଲଟି ହୋମ କୁଣ୍ଡରେ ଠୁସ୍ କରି ଫାଟିଯିବ ; ଫାଟିଲ ବେଳେ କିଛି ମାଲ ତଳେ ପଡ଼ିଯାଇ ପାରେ । ନେ ଏଥର ଏହାକୁ ହୋମ କୁଣ୍ଡରେ ଭର । ଆରେ ହେ କାହା ପାଖରେ ଖଣ୍ଡିଆ ସିଗାରେଟ ଅଛି କରେ । ତାକୁ ଛୁଡ଼େଇ ଦୋକ୍ରା ଟିକେ ତା ସାଙ୍ଗରେ ମିଶେଇ ଦିଅ, ବଡ଼ିଆ ଚୁଟ୍ଟାଏ ହେବ । ହେଲେ ଏ କଲି ଗୁଡ଼ାକ ଭଲ କଲି ନୁହେଁ, ପଟାଦାରର କଲି । ସେଥିରେ ନିଶା ହେବ କୁଆଡ଼ୁ ! ଏଥିପାଇଁ ଦରକାର ଅସଲି ଏକ ନମ୍ବର ବରହମପୁରୀ କଲି । ମୁଣ୍ଡକୁ ଭୁଞ୍ଜି କରି ଧରିନେବ, ତିନି ଭୁବନ ଦେଖେଇ ଦେବ ।

ସବୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯିବା ପରେ ସମସ୍ତେ କହିଲେ ନାହିଁ ଲେଣ୍ଡୁଆ ଘାଇ ଆଗ ଟାଣୁ, ସେ ତ ପହିଲେ ନା ପସଦ କରାସାରିଲଣି । ସେ ଆଗ ଟାଣୁ, ତା ପ୍ରସାଦ ଆମେ ଟିକେ ଟିକେ ପାଇଦବା । ତାକୁ ସମସ୍ତେ ସମ୍ମାନ ଦେଉଥିବାର ଦେଖି ଲେଣ୍ଡୁଆ ମନେ ମନେ କୁଲୁରି ଉଠିଲା । ଚଳମଟାକୁ ଧରି ଟିକେ ନିଆଁ କ'ଣ ଉପରେ ଦେଇ ଏକା ଦମ୍ କେ ସବୁଯାକ ମାଲ ଟାଣିନେଲା । ଟାଣିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାର ପିରୁଟା ଉଠି ଉଠି ଯାଉଥାଏ । ସେ ଦମ୍ ଟାଣିସାରିବା ପରେ ସେଣ୍ଡୁଆ ଦେଖିଲା ଚଳମରୁ ସବୁ ମାଲ ଖତମ୍ । ଚଳମକୁ ଲେଉଟେଇ ଦେଇ ପାପୁଲ ଉପରେ ଠୁକ୍ ଠୁକ୍ ବାଡ଼େଇ ଫାଙ୍କା ପାପୁଲଟାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖେଇଦେଲା । କହିଲା ଆଉ କତୁଟା ଅଛି ଯେ ଆମେ ଟାଣିବୁ । ତିନିହେଁ ଲେଣ୍ଡୁଆ ଆଡ଼କୁ ବାଲୁ ବାଲୁ କରି

ଶୁଣି ରହିଲେ, କାହାର ମୁହଁରେ କଥା ନାହିଁ । ଲେଣୁଆ କହିଲା — କିବେ
 ଆଉ ମାଲ ନାହିଁକି ? ମୁଁ ଭାବିଲି ମତେ ଏତକ ଦେଇଦେଲ ନା ; ଆଉ
 କ'ଣ ତୁମ ପାଖରେ କିଛି ନାହିଁ ? ମନ ଦୁଃଖରେ ଭିନ୍ନ ହେବ କହିଲେ ଆଉ
 କରୁଟା ଅଛି । ଲେଣୁଆ ପ୍ରବୋଧନା ଦେଇ କହିଲା କିଛି ପରବାୟୁ
 ନାହିଁ, ମୋ ପାଖରେ ଅସଲି ମାଲ କିଛି ଅଛି, ଅସଲି ଏକ ନମ୍ବର
 ବରହମପୁର କଲି । ତୁମ ଭିଜି ତାହା ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ । ଏହା କହି ସେ
 ତା ପେଟର ଗୁପ୍ତ ପକେଟରୁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ କଲି କାଢ଼ିଲା । ତହିଁରୁ
 ଅଧା ଗାଳି ଲେଣୁଆ ହାତକୁ ଦେଇଦେଲା । ଲେଣୁଆ ତାହାକୁ କର
 କହିଲା-ଓ ଅଗସ୍ତିଙ୍କ ଦେଲେ ଦାନ, ପରା ଗୁଆକୁ ସତ୍ତା ପାନ । ପୁରା କଲିଟି
 ଦେବାକୁ ମନ ବଳିଲା ନାହିଁ, କାର୍ମୀ କେଉଁଠିକାର । ଲେଣୁଆ ହସି ହସି
 କହିଲା ମୋର ଦବାରେ ଆପଣି ନାହିଁ ଯେ ତମେ ହଜମ କରି ପାରିବ
 ନାହିଁ । ନିଅ ଆଉ ଅଧିକ ନିଅ, ରହି ରହି କରି ଟାଣିବ । ପୁଣି ଚଳମରେ
 ଦଳା ଗଞ୍ଜେଇରୁ ଅଧେ ଭର୍ତ୍ତି ହେଲା । ସମସ୍ତେ ଦମେ ଦମେ ଟାଣିନେଲେ,
 ଲେଣୁଆକୁ ସମସ୍ତେ ତାରିପ୍ କଲେ । କହିଲେ ଏଡ଼େ ବଡ଼ିଆ ଚଜର
 ସନ୍ତାନ କେଉଁଠୁ ପାଇଲୁ ମ, ଶୁଣିକରି ମୁଣ୍ଡକୁ ଧରୁଛି । ଲେଣୁଆ କହିଲା
 ଏତକ ଭିନ୍ନ ମୁଥରେ ଟାଣିବ, ଟାଣିଦେଇ ଗୋଇପଡ଼ିଲେ କି ଲାଭ ! ବସି
 କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବା । ତତୁର୍ଦ୍ଦା ଗୁପ୍ତାଶ୍ରମ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର ଆମ୍ଭ ପାଖକୁ
 ଚାଲିଆସିବ । ଲେଣୁଆ ମୁହଁରୁ ଏ କଥାତକ ସରୁଛି କି ନାହିଁ ଦୁନିଆର
 ସବୁ ଦର୍ଶନ, ସାହିତ୍ୟ ଓ ରାଜନୀତିର ଗ୍ରନ୍ଥସବୁ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ
 ପଡ଼ିଲା । ସେଣୁଆ ଆଗ ଆରମ୍ଭ କଲା—ଆମର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟଟା
 ଏତେ କଟିମିଟିଆ ଓ କଢ଼ା ଯେ ତାକୁ ପଢ଼ି ପଢ଼ି ଆମର ପ୍ରାଣ ଯାଉଛି,
 ଅଥଚ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଇଂରେଜୀ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ଓଡ଼ିଆକୁ ଏକା-
 ବେଳେ ନାପସନ୍ଦ କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ଆମ ଓଡ଼ିଆ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କୁ
 ଦେଖି ନାକ ଟେକୁଛନ୍ତି । ସତେକ ତାଙ୍କ ଦେହରୁ ଗୋଟେ ଝାଳ
 ବାହାରୁଛି । ବେଳେ ବେଳେ କଢ଼ା ହପଦ ଶୁଣାଇ ଦେବାକୁ ଛାଡ଼ୁ
 ନାହାନ୍ତି । କାଲି ଜଣେ ଇଂରେଜ ଅଧ୍ୟାପକ ଓଡ଼ିଆ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କୁ କହୁଥିଲା
 —କି ପାଠଗୁଡ଼ା ପଢ଼ାଉଛନ୍ତି ଯେ, ପିଲାମାନେ ସେ ପାଠରୁ କି
 ଉପକାର ପାଉଛନ୍ତି, କି ଜ୍ଞାନ ପାଉଛନ୍ତି ? ତାକୁ ନ ପଡ଼ି ଇଂରେଜ
 ପଢ଼ିଥିଲେ କେବେ ଡିଲ୍‌ଙ୍କର ଉପକାର ହୋଇଥାନ୍ତା । ପୃଥ୍ବୀ

ଆଗରେ ଗୁଡ଼ି ଫୁଲେଇ ସେମାନେ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥାନ୍ତେ । ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଭାଙ୍ଗି ଭାଙ୍ଗି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ହୋଇ ପାରନ୍ତେ । ଏହି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ବଞ୍ଚାଣିଲେ ସେମାନେ କ'ଣ ବୁଝିବେ ? ଆମେ ତ ବୁଝି ପାରୁନୁ ସେମାନେ କ'ଣ ବୁଝିବେ ? ମୋ ମନ ଟିକେ ଖରାପ ହୋଇଗଲା, ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା ଆପଣ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ! ଆମେ ଓଡ଼ିଆ ହୋଇ ବୁଝିବୁ ନାହିଁ ? ଓଡ଼ିଆ ଇଂରେଜୀ ଅଧ୍ୟାପକ ଜଣକ ଖିଙ୍କାରି ହୋଇ କହିଲେ—ଅରେ ତୁମକୁ ଓଡ଼ିଆ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ଘୋଷଣା କରୁଛନ୍ତି, ସେଇଥିପାଇଁ ବୁଝିଯିବ । ସବୁସାଧାରଣ କ'ଣ ବୁଝିବେ କହିଲ ଭଲ ଏଥିରୁ — ଦେଖରେ ନଳିନୀ, ନଳିନୀ, ନଳିନୀ, ନଳିନୀ, ନଳିନୀରେ ପୁରତ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦେଖ—ହରି ଠିଆହେଲେ, ହରି ବସିଗଲେ, ହରି ଗୋଡ଼ ଇଲେ ହରିଙ୍କି, ହରି ପଳାଇଲେ ହରି ଭିତରକୁ, ହରି ଲୁଚାଇଲେ ହରିଙ୍କି । କ'ଣ ମିଳିବ ଏଥିରୁ ଆମକୁ ? ସତେ ଯେମିତି ପୃଥିବୀର ସବୁ ବିଜ୍ଞାନ, ସବୁ ଦର୍ଶନ, ସବୁ ରାଜନୀତି ଏହାରି ଭିତରେ ଠୁଳ ହେଇ ଯାଇଛି । ଆଉ ଦଳଙ୍କର କବିମତ ଦେଖ । ଆକାଶରେ ଉଠି ଅସୁଅଛି ବଜାର ମଠର ସାଇକଲ । ଜହ୍ନ କରି କରି ହୋଇ ହସୁଛି, ଏବଂ ଅଜଗର ସାପକୁ ଗଛମାନେ ଫୁଲିଥିବ କରୁଅଛନ୍ତି । ପେରୁଟା ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସୁଛି । ଗୁଲ ଆମ୍ବେମାନେ ପଶା ଖେଳିବା । କ'ଣ ମିଳିବ ଆମକୁ ଏସବୁରୁ, ଏ ଭାଷାଟା ଉଠିଗଲେ ଆମର କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା ? ଯେଉଁଟା ଅନ୍ୟ କାହାରି ଦରକାରରେ ଆସିବ ନାହିଁ ସେମିତିଆ ଭାଷାଟା ରଖି ଲଭ କ'ଣ ?

ଗେଣ୍ଡୁଆ କହିଲା—ହଁ ହଁ କଥାଗୁଡ଼ିକ କେତେକାଂଶରେ ସତ । ଆମ ଓଡ଼ିଆ ପଦ୍ୟ ବହିରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅପିସରଙ୍କର କବିତା ସବୁ ଦିଆ ହୋଇଛି । ସେଥିରେ ଆମେ ତ ଆମେ, ଆମ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କର ଦାନ ତୁକୁ ନାହିଁ । ସେ ବି ମନ ଭିତରେ ସତର ପୁରୁଷ ଶ୍ରୀକ୍ଷ କରୁଛନ୍ତି । ଯାହା ମନକୁ ଆସିଲା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅର୍ଥ ଗଢ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି । ଆମର ଅନେକ ଇଂରେଜୀ ନେତା କହୁଛନ୍ତି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଟା ମାତୃଭାଷା । ତା ପିଛା ଏତେ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରି ଲଭ ନାହିଁ ବରଂ ସେତକ ସମୟ ଇଂରେଜୀ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ପିଛାରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କଲେ ବିହୀନ ଉପକାରରେ ଲାଗିବ ।

ଏହିପରି କଥୋପକଥନ ହେବା ଭିତରେ ସବୁ କଳିତକ ସରି ଯାଇଥିଲା ।
 ଚାରି ଜଣଯାକ ସେହି ଗଛ ମୂଳରେ ବେହୋସ ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଲେ ।
 ଚାରିଜଣଙ୍କର ସୁଷ୍ଟ ଶରୀର ସେତେବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାର ଚାରିଆଡ଼େ
 ଖେଳୁଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଦେହ କେବଳ ସେଇଠି ପଡ଼ି ରହିଥିଲା । ଆଉ
 ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ଉଠାଇବା
 ଲାଗି କେତେକ ଇଂରାଜିଆ ଓଡ଼ିଆ ନେତା ଏବଂ ଆଉ କେତେକ ଅଣ-
 ଓଡ଼ିଆ ନେତା ମାତୁଛନ୍ତି । ଖଣ୍ଡିଲଲ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ ବେଳି ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ
 ହାତ ହଲେଇ କହିବାକୁ ଲାଗିଛି — ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଟା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାଷା
 ନୁହେଁ । ଆମ ଭାଷାଟା ବିକୃତ ହୋଇଯାଇ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଟାକୁ ଜନ୍ମ
 ଦେଇଛି । ତେଣୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପଛରେ ଆଉ ନଲାଗି ଆମର ଭାଷା
 ଫଳରେ ସମୟ କଟାଇଲେ କାଳହମେ ସବୁ ସମାଧାନ ହୋଇଯିବ ।
 ଓଡ଼ିଶାର ମଧ୍ୟ କେତେକ ଇଂରାଜିଆ ନେତା ତାକୁ ସମର୍ଥନ କରିବାରେ
 ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏ ହଟ୍ଟଗୋଳଟା ଖବରୁ ଖବର ହେବାରୁ ଜମୁଦ୍ୱୀପର
 ସମ୍ରାଟ ଆସି ଓଡ଼ିଶାଟାକୁ ଖଣ୍ଡିଲଲ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟରେ ମିଶାଇଲେ । ଏଠାରେ
 ଥିବା ସବୁ କିଛି ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ସେଇ ଖଣ୍ଡିଲଲ ଆମାନେ ଆସି ଗାନ୍ଧିମାଡ଼ି
 ବସିଗଲେ । ଚୁଡ଼ୁ ଚୁଡ଼ୁ ଆମର ବଧାନସଭା, ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ,
 ସଙ୍ଗୀତ ନାଟକ ଏକାଡେମୀ, ସଚିବାଳୟ ସବୁକିଛି ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲା ।
 ଓଡ଼ିଶାର ଚାରିଆଡ଼େ ଖାଁ ଖାଁ ଗୋଡେଇଲ । ଯାହା କିଛି ବାକି
 ରହିଯାଇଥିଲା ତାହା ଉପରେ ଖାଣ୍ଡିଲଲ ଆମାନେ ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟର ପୁଅ
 ବୋଲିଦେଲେ । ଏଠାରେ ମନ୍ତ୍ରୀ, ସଚିବ, କଳାକାର, ସାହିତ୍ୟକମାନେ
 ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ପଦେ ଓଡ଼ିଆ କଥା ଶୁଣିବା ଏଠି ସାତସପନ
 ହେଲା । ଗେଣ୍ଡୁଆ ଲେଣ୍ଡୁଆ ଆଦି ଚାରିପାର ବରୁର ବେଳେ — ଏ କ'ଣ
 ହେଲା, ପଦେ ଓଡ଼ିଆ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ହେଲେ କେହି
 ବଡ଼ମୁଣ୍ଡିଆ ଓଡ଼ିଆ ଦେଖା ଯଉନାହାନ୍ତି ? ଏମନେ ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ?
 ଚାଲ ସେମାନଙ୍କୁ ଖୋଜିବା । ସେମାନ ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ?

ମମସ୍ତେ ଖୋଜି ଖୋଜି ଯାଇ ଖାଣ୍ଡିଲଲ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ।
 ସେ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟରେ ଭାଷା ଓଡ଼ିଆ ନ ହେଲେ ହେଁ ଟିକେ ଟିକେ ବୁଝି

ହେଉଥିଲା । ଚେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ଖୋଜାଖୋଜି କାମରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଲାନାହିଁ ।

ପହିଲେ ସେମାନେ ଯାଇ ସଚିବାଳୟ ଫାଟକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେଣୁମାନେ ତାଙ୍କୁ ଭିତରକୁ ଗୁଡୁନଥିଲେ । ଗେଣୁଆ ସେଣୁ ? ଜଣଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିପାରିଲା—କହିଲା ଆଜ୍ଞା ଆପଣମାନେ ତ ଓଡ଼ିଶାରେ ଡି. ଆଇ. ଜି. ହୋଇଥିଲେ, ଏଠି ସେଣୁ ହୋଇ କାହିଁକି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ? ଦୁଃଖ କରି ଦିନଟିଯାକ କହିଲେ ଆମର ରାଜ୍ୟ ଥିଲା ବୋଲି ଆମକୁ ସମସ୍ତେ ଚିହ୍ନିଥିଲେ, ତେଣୁ ସେଠି ଡି. ଆଇ. ଜି. ହୋଇଥିଲୁ । ଏଠି ଆମକୁ ବା ଆମ ଦସତାକୁ ଚିହ୍ନିଛୁ କିଏ । ତାଙ୍କ ଲୋକେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମୁଣ୍ଡିଆ ପୋଷ୍ଟଗୁଡ଼ାକ ସବୁ ମାଡ଼ି ବସିଲେ । ଆମକୁ ପରୁରେ କିଏ, ଶେଷରେ ଆମର ଏଇ ଅବସ୍ଥା । କ'ଣ କରିବୁ ଶ୍ରେକ ବିକଳରେ ଏହାକୁ ଆଦରିଗଲୁ, ହଉ ହଉ ଭିତରକୁ ଯାଅ । ଗଣ୍ଡଗୋଳ କିଛି କରିବ ନାହିଁ । କାନ୍ଥରେ ପାନଛେପ ପକେଇବ ନାହିଁ, ବଡ଼ ପାଟି କରିବ ନାହିଁ, ବୁଲୁବୁଲି କରି ରୁପୁରୁ ପଲେଇ ଆସିବ । ଚାରିହେଁ ସଚିବାଳୟ ଭିତରକୁ ଗଲେ । ଗୋଟାଏ କୋଠାରେ ଦେଖିଲେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ ଜଣେ ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର ହୋଇ ବସିଛୁ । କୋଠା ବାହାରକୁ ତାଙ୍କୁ ଡିକାଇ ଆଣି ପରୁରିଲେ—ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଏଠି ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର ହେଲେ କହିଁକି ? ସେ ମୁହଁ ଶୁଖାଇ କହିଲେ—ନିଜର ରାଜ୍ୟ ଥିଲା ବୋଲି ସିନା ମୁଁ ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ ହୋଇଥିଲି । ଆମ ରାଜ୍ୟ ତ ଲୋପ ପାଇଗଲା । ଆମକୁ ପରୁରେ କିଏ । ପେଟ ବିକଳରେ କାମଟିକୁ ଆଦରି ନେଲି । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଦେଖିଲେ ଓଡ଼ିଶା ସଚିବାଳୟର କିରାଣୀମାନେ ସେଠା ସଚିବାଳୟର ଉଦ୍ୟାନରେ ଅନାବନା ଘାସ ସବୁ ଓପାଡ଼ୁଛନ୍ତି । ବହୁତ ଚିହ୍ନା କିରାଣୀଙ୍କୁ ଭେଟି ପରୁରିଲେ—ଆମର ସେଠି ଘର ଭିତରେ ଫ୍ୟାନ୍ ତଳେ ବସି କେଡ଼େ ଆରାମରେ କାମ କରୁଥିଲେ । ଏଠି ଆପଣଙ୍କର ଏପରି ଦଶା ହେଲା କାହିଁକି ? ସେମାନେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ନିଜର ରାଜ୍ୟ ଥିଲା ବୋଲି ଆମେ ସିନା ସେଠି ଆରାମ କରୁଥିଲୁ । ଏଠି ଆମକୁ ପରୁରେ କିଏ ? ପେଟର ଦାଉ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ଯାହା ମିଳିଲା ସେଇଆକୁ ଆଦରିଗଲୁ । ମନ ଦୁଃଖରେ ଚାରିହେଁ ପୁଣି ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଗଲେ ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ

ଦେଖିଲେ ଆମର ଜଣେ ଭୂତପୂର୍ବ ମନ୍ତ୍ରୀ ହାତରେ କିଛି କାଗଜ ଧରି ଗୋଟାଏ କୋଠରୀ ପାଖରେ ନଙ୍ଗର ପଙ୍ଗର ହେଉଛନ୍ତି । ସେଠି ସମସ୍ତେ ଚିହ୍ନାଚିହ୍ନି ହୋଇଗଲେ । ଏମାନେ ପଚାରିଲେ, ଆଜ୍ଞା, ସେଠି ଆପଣଙ୍କ ଅଫିସ ପାଖରେ ଶହ ଶହ ଲୋକ ଲଙ୍ଗରପଙ୍ଗର ହେଉଥିଲେ । ବ୍ୟାତା ସ୍ୱା ପୁଣି କଲ, ଆପଣ ଆସି ଏଠି ଅଫିସ୍ ପାଖରେ ଲଙ୍ଗରପଙ୍ଗର ହେଉଛନ୍ତି ! ଭୂତ ମନ୍ତ୍ରୀ ବୁଝେଇ ଦେଲେ—ଆରେ ତମେ କ’ଣ ପଢ଼ିନାହିଁ—“ଆଜି ସେ ରାଜନୈତିକ କାଳ ସେ ଫକୀର” ଆପଣା ରାଜ୍ୟରେ ଆମେ ସିନା ସିଦ୍ଧ ଥିଲୁ । ଏଇଟା ତ ଆମ ରାଜ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏଠି ଆମେ କୁତା ହୋଇ ବୁଲୁଛୁ । ଶଶ୍ରେ ଚାକର ପାଇଁ ମୁଁ ମାସ ମାସ ଧରି ଏଠି ବୁଲୁଛି । ସମନ୍ୟ କରାଣୀ ଚାକରଟିଏ ପାଇଁ କିଏ କହୁଛି ୧୫ ହଜାର ଦିଅ, କିଏ କହୁଛି ୧୦ ହଜାରେ ଦିଅ । ଆମେ ଏଠି ୧୫ ହଜାର ପାଇବୁ କେଉଁଠୁ ? ଦେବୁ କେଉଁଠୁ ? ବରୁ ବାରିବଙ୍କୁ କରଜ କରି ଆଣିଦେଲେ ଶୁଣିବୁ କିପରି ? ଏଠି ଆମକୁ ଚାନ୍ଦା ଦେବ ବା କିଏ ? ଗୁଡ଼ ଆମ କପାଳରେ ଯାହା ଥିଲା ।

ସେଠୁ ଫେରି ଚାରି ଜଣ ଯାକ ସ୍କୁଲ, କଲେଜମାନଙ୍କୁ ବୁଲିଗଲେ । ଗୋଟାଏ କଲେଜରେ ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ପ୍ରିନ୍-ସିପାଲ ଏଠା କଲେଜ ଅଫିସରେ କରାଣୀ ହୋଇ ପାଇଲ୍-ସବୁ ଘାଣ୍ଟୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ସବୁ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ମାଷ୍ଟର ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ସ୍କୁଲରେ ସେମାନେ ପୂର୍ବରୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଇଂରାଜୀ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କୁ ଦେଖି ପଚାରିଲେ—ସାର୍ ଆପଣଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଶେଷରେ ଏଇଆ ହେଲା ? ମୁହଁଟି ଶୁଖେଇ ଦେଇ ସେ କହିଲେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଟି ଥିଲା ବୋଲି ସିନା ଆମେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ପାଇଥିଲୁ । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଆମେ ରାଜା ଥିଲୁ । ଭାଷାଟି ଲେପ ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଲେପ ପାଇଗଲା । ଭାଷା ଲାଗି ସିନା ଆମର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଥିଲା । ଭାଷା ତ ଗଲା ଆଉ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ରହିବ କୁଆଡ଼ୁ ? ଏଠି ଆମେ ଏବେ ପରଦେଶୀ ହୋଇ ରହିଛୁ ।

ଦିନ ଆଠଟା । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପଣସ ଗଛ ମୂଳରେ ଚାରି ଜଣଯାକ ବେହୋସ ହୋଇ ପର୍ଯ୍ୟୁତର ଦେଖି ହସ୍ତେଲର ସଙ୍ଗୀମାନେ ଦୌଡ଼ିଆସି

ସେମାନଙ୍କୁ ହସ୍ତେ ଭିତରକୁ ଟେକି ନେଇଗଲେ । ଦିନ ୧୨ଟା ବେଳକୁ ସେମାନଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା । ଗାଧୁଆପ ଧୁଆ କରି ଓ ଖାଇପିଇ ସାଞ୍ଜୁମ ହେବା ପରେ ସେଣ୍ଡୁଆ କହିଲା—ଏଃ ସେ ଇଂରେଜୀ ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଗଞ୍ଜେଇ ପିଆଇ ଦେଇଥିଲେ ସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ଭୂଲ୍ ବୁଝି ପାରିଥାନ୍ତେ ।

ଗାନ୍ଧୀ ବଂଶ ସ୍ତବ

୦

ସ୍ବାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ଦୃଷ୍ଟିବାଚ୍ୟା ରଘୁଆକୁ ସ୍କୁଲରୁ ଟେକ
ନେଇ ପଦାରେ କରୁଡ଼ିଦେଲା । ବଡ଼ କଷ୍ଟମଣ୍ଡରେ ବିରାଗ ପାଠ
ପଢ଼ୁଥିଲା । ବାପଟିଏ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ବାପାରେ ସେ ଲେଖା ନୁହେଁ ।
ପୁଅ ପାଠପଢ଼ାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ କଣ ସେ ଓଲଟି ବଜରକବାଟି
ମଦଖଟିର ପଟାଦାରକୁ ନିତି ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲା । ପିଅନ ଚାକିରିଟିଏ
କରିଥିଲା । ଅଫିସର ଜନସପସ ଶ୍ରେର କରି ବଜାରରେ ବକୁଥିବା ବେଳେ
ଧରପଡ଼ି ଚାକିରିରୁ ତଡ଼ା ଖାଇଲା । ରଘୁଆ ବୋଉ ତା ଦରମାରୁ ଛଅଛଅ
ଓ ତାକୁ ଲୁଗାଇ କିଛି ସାଇତି ରଖିଥିଲା । ଚାକିରିରେ ଥିଲାବେଳେ
ରଘୁଆ ବାପା ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହିତ ମଝିରେ ମଝିରେ ବଜରକବାଟି
ଖଟିର ପଟାଦାରକୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲା । ଦର୍ଶନ କରି ଫେରିବା
ବେଳେ ସେ ଏ ଦର୍ଶନକୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନଠାରୁ ଅଧିକ ଲଭି ଓ
ଆରାମଦୟକ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲା । ଚାକିର ଯିବା ପରେ ତାର ଅବସ୍ଥା
ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଅର୍ଥାଭାବରୁ ତା ମନଟା ବିଚ୍ଛେଦ ଉଠିଲା ।
ସାଙ୍ଗସୁଙ୍ଗାଙ୍କ ଠାରୁ ପଇସା କରଜ କରି ସୁଖ ଅର୍ଜନ କରିବାଲାଗି ସେ
ମଝିରେ ମଝିରେ ପଟାଦାର ଦର୍ଶନ କରିବାଲାଗି ଗଲା । କ୍ରମେ ସେ
“ମଝିରେ ମଝିରେ” ତା ନିତିରେ ପରିଣତ ହେଲା । ତା’ର ଧାର ଉଧାର
କ୍ଷେତରେ ମଡ଼ିକ ପଡ଼ିଗଲା । ସବୁ ସାଙ୍ଗତକ ତାର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି
ପଇସାଟାଏ ବି ଦେବାକୁ ମନା କରିଦେଲେ । ମନଟା ତା’ର ବେଶି
ମାହାରେ ଛଟପଟ ହେବାର ଦେଖି ତା ସ୍ତ୍ରୀ ତା ଭୁଗର୍ଭସ୍ଥ ଖଣିରୁ ଅତି
ଗୋପନରେ ରୂପା ଟଙ୍କାଟିଏ ଆଣି ସ୍ବାମୀ ହାତରେ ଦେଲା । ସ୍ବାମୀ ଅତି
ଆନନ୍ଦରେ ଝଡ଼ ବେଗରେ ଘରୁ ଚାଲିଯିବା ପରେ ସେ ବେକରେ କାନି
ପକାଇ ଭୁଲସୀ ତଉର ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଜଣେଇଲା ‘ମା’ ମୋ
ସ୍ବାମୀକୁ ଭଲବୁଦ୍ଧି ଦେ, ତା ନିଶାଖୋରି ଛଡ଼ାଇଦେ । ଭୁଲସୀ ଗଛଟା

ପବନରେ ଦୋହଲିଗଲା । ବୋଧହୁଏ ସେ ମନାକରି କହୁଥିଲା ତୁ ତ ଟଙ୍କା ଦେଇ ତାର ଖୋଇ ବଢ଼ାଇଲୁ, ମୋତେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି କିଛି ଲଭ ନାହିଁ । ଏଣେ ରଘୁଆ ଦରମା ନଦେଇ ପାରିବାରୁ ତାର ନାଁ ଝୁଲୁରୁ କଟିଗଲା । ସ୍ଵାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ଡାକବ ଶୁଣି ସେ ସେହିଆଡ଼େ ମୁହଁାଇଗଲା । ସେ ଆନ୍ଦୋଳନର ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଶାଖା ଥାଏ । ତହିଁରେ ବିଦେଶୀ ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଜନ, ବିଲ୍ଲିତ ଲୁଗା ଦହନ, ଝୁଲୁ, କଲେଜ, ଅଫିସ ଓ ମଦ ଦୋକାନ ଆଗରେ ପିକେଟିଂକରଣ ଆଦି ବିଷୟମାନ ପ୍ରଧାନ ଥିଲା । ସେ ସ୍ଵେଚ୍ଛାସେବକ ତାଲିକାରେ ନିଜ ନାଁଟି ଭର୍ତ୍ତି କରେଇଲା ଏବଂ ମଦଦୋକାନ ପିକେଟିଂ କାମଟାକୁ ଆଗେ ହାତକୁ ନେଲା ।

ଦିନେ ଘରେ ବଡ଼ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଲାଗିଗଲା । ରଘୁଆ ବାପା ରଘୁଆ ବୋଉକୁ ଟଙ୍କାଟିଏ ମାଗିଲା । ସେ ସପ୍ ସାପ୍ ମନାକରି କହିଲା ମୁଁ କେଉଁଠୁ ଅଣିବି ? ଅନୁନୟ ବିନୟଟା ରଗାରିଗି ଯାଏ ଯାଇ ହାତ ଉଠାଯାଏ ଗଲା । ରଘୁଆ ଦଉଡ଼ିଯାଇ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ମଝିରେ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଗଲା । ତା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଦି ବୁରଟା ବଧା ବୁଝୁଡ଼ା ବସିଗଲା । ପାଟି ଶୁଣି ପଡ଼ୋଶୀମାନେ ଧାଇଁ ଆସିବାରୁ ରଘୁଆବାପା ଛୁଡ଼ି ପଳାଇଗଲା ।

ଗୋଟିଏ ଗଜା ଗରାଖକୁ ପୋଖର କରବା ଲାଗି ବଜରକବାଟି ଖଟିର ପଟାଦାର ରଘୁଆ ବାପାକୁ ସେଦିନ ଧାରରେ ତଳେଇଦେଲା । ରାତିରେ ରଘୁଆ ବାପା ଘରକୁ ଫେରି ପୁଣି ମାଇପ ଉପରେ ଅକସ ଶୁଝାଇଦେଲା । ନିଶା ଖୁମାରରେ ଭଣ୍ଡାଶୁଣି ଗାଲଦେଇ ଜୀବନରେ ମାରି ଦେବାଲାଗି ଧମକ ଦେଲା । ପଡ଼ୋଶୀମାନେ ଆସି ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରିବାରୁ ସମ୍ଭଳା ପଡ଼ିଲା ।

ସହରରେ ସେତେବେଳେ ବୁରଟି ମାସ ଖଟି ଥାଏ । ସ୍ଵେଚ୍ଛା-ସେବକମାନେ ମଦ ଦୋକାନ ଆଗରେ ଧମାଧମ୍ ପିକେଟିଂ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ସାଧାରଣତଃ ତଳ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକେ ଏସବୁ ଖଟିକୁ ମଦ ପିଇବାକୁ ଯାଉଥିଲେ । ଖୁବ୍ କମ୍ ଗୁଣ୍ଡା ଶ୍ରେଣୀୟ ଲୋକେ ସ୍ଵେଚ୍ଛା-ସେବକ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମାଡ଼ତକଟି ପଣି ଯାଉଥିଲେ । ଅଧିକାଂଶ ମଦୁଆ

ଗାନ୍ଧୀ ମହାତମାଙ୍କର ପଞ୍ଚମ ଆଗରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁ ଫେରି ଯାଉଥାନ୍ତି । ନମେ ପଟାଦାରମାନଙ୍କର ବହୁତ କିଛି ଯତ୍ନ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଦୁଇଟା ଖଟିରେ ତାଲ ପଡ଼ିଗଲା । ବାକି ଦୁଇଟା ଟାହୁଆ ପଟାଦାର ପୋଲିସ ଓ ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କ ଅଶ୍ରୁପୁ ନେଲେ । ପୋଲିସ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକମାନଙ୍କ ଯୁକ୍ତିକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରି ନପାରି ମାରବଦ୍ରଷ୍ଟା ହୋଇ ରହିଲେ । ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକମାନେ ପୁଲିସମାନଙ୍କୁ କହିଲେ ଆମ୍ଭର ଭାଇମାନେ ମଦ ପିଇ ଘର ଉଛନ୍ନ କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ କୁକାର୍ଯ୍ୟରୁ ନିବୃତ୍ତ ହେବାଲାଗି ଆମେ ବୁଝାଉଛୁ, ସେଥିରେ ତୁମର କ'ଣ ଗଲା ? ଏ କଥାକୁ ପୁଲିସର ଉତ୍ତର କଣ ? ଏବାଟରେ ନପାରି ସେମାନେ ମିଛ କେଶ୍ ସବୁ କରି ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକମାନଙ୍କର ସପ୍ରାଦେ ଦୁଇସପ୍ରାଦ ଲେଖା ଜେଲର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ । ତାର କିଛି ଫଳ ହେଲା ନାହିଁ । ପିକେଟିଂ ବରାବର ଚାଲିଥାଏ ।

ଖଟିରୁ ଫେରି ବହୁ ଗଜା ମଦୁଆ ଚାରିଆଡ଼େ ମଦର ସନ୍ଧାନ ନେଲେ । କିନ୍ତୁ କେଉଁଠି ହେଲେ ଗୋଟାଏ ନପାଇ ହତାଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଦୁଇ ଚାରିପଟ ଛଟପଟ ହୋଇ ମନକୁ ଟାଣି କରିନେଲେ ଏବଂ ମଦ ଖାଇବା ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ଦିନେ ରଘୁଆ ବଜରକବାଟି ଖଟି ପାଖରେ ପିକେଟିଂ କରୁଥିଲା ବେଳେ ତାର ବାପା ଖଟି ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ସମସ୍ତେ ପ୍ରାଣମୁର୍ଚ୍ଛା ଉଦ୍ୟମରେ ତାକୁ ବାଧାଦେଲେ ଓ ବହୁତ ବୁଝେଇଲେ । ଦୁର୍ଦ୍ଦମାତ ପୁଅକୁ ଦୁଇ ଚାରି ଚାରିଆ ଦେଇ ଓ ତଳେ ପକାଇ ଦେଇ ତା କାପା ଖଟି ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । ପଟାଦାର ବାହାରି ପଡ଼ି ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକମାନଙ୍କୁ ଅଶ୍ରାବ୍ୟ ଭାଷାରେ ଗାଳିଦେଲା । ରଘୁଆ ସେହିଦିନ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ହରାଇଲା । ତାକୁ ଜଣାଗଲା ଏପରି ଅନ୍ଧଂସାଟା ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକର ଅସ୍ତ୍ର । ସେହି ଅସ୍ତ୍ର ଧରି ସେ ଆଉ ବେଶୀ ବାଟ ଆଗେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଠେଙ୍ଗାମାଡ଼କୁ ପିଠି ଦେଖାଇ ସେ ଆଉ ପ୍ରତିରୋଧ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଠେଙ୍ଗାମାଡ଼କୁ ଠେଙ୍ଗାରେ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବ । ମନକଥା ମନରେ ଲୁଚେଇ ରଖିଲା । ସେଦିନ ରାତି ୩ଟାରେ ସେ କିଛି କରାଣିଆ ଓ ଦିଆସିଲି ନେଇ ଚୁପ୍‌ଚାପ ବଜରକବାଟି ଖଟି ପାଖକୁ ଗଲା । ଖଟି ପଛଆଡ଼କୁ ଯାଇ ଚାଲିରେ କରାଣିନିତକ ଇଡ଼ିଦେଲା ଓ ଦିଆସିଲିଟି ମାରି ଲାଗେଇଦେଲା ଓ ଚଟାପଟି ସେଠାରୁ ପଳାଇ ଆସିଲା । ତହିଁ ଆରଦ୍ଧନ

ସକାଳୁ ଯାଇ ଦେଶେତ ଖାଲି କାଳିଆ କାନ୍ଥଗୁଡ଼ିଏ ଦିଶୁଛି, ଭଲର ସନ୍ତାନ ନାହିଁ । ଘରର କବାଟ ଝରକା ସବୁକିଛି ଜଳି ଯାଇଛି । ଘର ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଅଧାପୋଡ଼ା ଶବ । ଶବଟା ଯେ ପଟାଦାରର ତାହା ବୁଝିବାକୁ ତାର ବାକି ରହିଲାଣି । ଲୋକ ସେଠାରେ ବହୁତ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତି । ଜଣେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥାଏ—ଆରେ ଭାଇ ସେ କି ନିଆଁ । ଆମ ସାହୁକି ସେ ନିଆଁ ଦିଶିଲା । ମୁଁ ଧାଇଁଆସି ଦେଖିଲି ହୁତ୍‌ହୁତ୍ ହୋଇ ଘରଟା ଜଳୁଛି । ଗୋଟା ଗୋଟା ମଦପିମ୍ପା ପାଟି ନିଆଁରେ ଘିଅ ପରି କାମକରୁଥାଏ । ଏଡ଼େ ତାଜି ଥାଏ ଯେ ଶହେଗଜ ଭିତରକୁ ଆଉ ଯାଇହେଉ ନଥାଏ । ଯେତେଜଣ ଆସିଥିଲେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଖରେ ଗୋଟିଏ କଥା—ଓଃ, ଓଃ ଯେଉଁ ଲୋକ ଏ କାମ କରିଛି ତାକୁ ଭଗବାନ ଆୟୁଷ ଦିଅନ୍ତୁ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଖଟି ବାକି ରହିଛି । ତାକୁ ଏମିତି ଅଗ୍ନି ଦେବତାଙ୍କୁ ଖୁଆଉ । ଶଶୁର ପୁଅ ପଇସା କମେଇ ନିଜେ ଆୟୁଷରେ ରହିବାଲାଗି ଅସୁମାର ଘରକୁ ଉଜାଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ାଙ୍କ ଉପରେ ଏମିତି ଚଡ଼କ ପଡ଼ୁଥାଉ । ରଘୁଆ ମନରେ ଉଚ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଲା, ହେଲେ ପୁଲିସର ଆଖି ଏଡ଼ାଇ ପାରିଲା ନା । ଖାଲି ଘରପୋଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ ରକ୍ଷାରକ୍ଷଣ ଥିଲା କିନ୍ତୁ ପଟାଦାର ପୋଡ଼ିହୋଇ ମରିଯାଇଥିବାରୁ ଏହା ଏକ ସଙ୍ଗୀନ କେଶ୍‌ରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ଧନାଧନ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ରଘୁଆ ଧସିପଡ଼ିଲା । କୋର୍ଟ୍‌ରେ ତାର ବିଚାର ହେଲା । ସିଏ କୋର୍ଟ୍‌ରେ ସାପ୍ ସାପ୍ ସବୁ ମାନିଗଲା । ସେସନ୍ ଜଜ୍ ହଜିସନ୍, ସାହେବ ରାୟ୍‌ରେ ଲେଖିଲେ—ମୁଜ୍‌ରିମ୍‌କୁ ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଇଥାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରତିଶୋଧ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଏପରି କରିଛି ବୋଲି ମୋର ହୃଦବୋଧ ହେଉଛି । ଆଉ ମଧ୍ୟ ନରହତ୍ୟା ତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନଥିବାର ଜଣାପଡ଼ୁଛି । ଏଣୁ ତାକୁ ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ ନଦେଇ ଯାବଜ୍ଜୀବନ ହାପାନ୍‌ସର ଆବେଶ ଦେଉଅଛି । ରଘୁଆ ସେଇଠି ଜେଲ ଭିତରକୁ ଗଲା ଏବଂ କିଛିଦିନ ପରେ କଳାପାଣି ଯାହାକଲା । ହିଂସା ଅତରଣ କରିଥିବାରୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖଦଡ଼ିଆମାନେ ତା ବିଷୟ ମନରୁ ପୋଛି ଦେଇଥିଲେ । ତା ନାଁଟା ନରହତ୍ୟା ଲିଷ୍ଟରେ ରହିଗଲା ।

ସେ ପୋର୍ଟାକ୍ରେୟାର ଜେଲରେ ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷ ରହିବାପରେ ଖଲ୍‌ସ ହେଲା କିନ୍ତୁ ସେହି ହାପର ବାସିନ୍ଦା ହୋଇ ରହିଗଲା । ତା ରାଜ୍ୟ,

ତା ଘର ବସପୁରେ କିଛି ଖବର ପାଇବା ତା ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ସେ ଦ୍ଵୀପଟର ଗ୍ରେଟକାଟିଆ ବେପାର ଆରମ୍ଭ କରି ସେ ସମେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଲୋକ ହୋଇଗଲା । ଏହା ମଧ୍ୟରେ ସେ ଶୁଣିଲା ଭାରତ କୁଆଡ଼େ ସ୍ଵାଧୀନ ହୋଇଛି । ପୁଣି ଶୁଣିଲା ଭାରତର ଲୋକେ କୁଆଡ଼େ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ମାରିଦେଇଛନ୍ତି । ମାରିବାର କାରଣ ସେ ଖୋଜି ଖୋଜି ପାଇଲାନାହିଁ, ହେଲେ ମନଟା ତା'ର ଖରାପ ହୋଇଗଲା । ସେଠି ତ ସେ ସମ୍ପତ୍ତିବାଡ଼ି କରିଯାଇଥିଲା । ତାର ଧରେ ଭାରି ଇଚ୍ଛା ହେଲା ଦେଶକୁ ଯାଇ ତା ଗୁଳୀ, ତା ଘର ଦେଖି ଆସିବ । ବୋଉ ଯଦି ବଂଚିଥିବ ତାକୁ ନେଇ ଆସିବ, ସଜବାଜ ହୋଇ ସେ ତା ଘର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜାହାଜ ଚଢ଼ିଲା, ଜାହାଜରେ ବସି ସେ ମନେମନେ ଭାବୁଥାଏ ଯେଉଁ ମଦ ପାଇଁ ସେ କଳାପାଣି ଗଲା ସେ ମଦ ଦେଶରୁ ଏକଦମ୍ ପୋଛି ହୋଇଯାଇଥିବ । ଟୋପାଏ ହେଲେ ମଦ ସେଠି ଯାତ ସପନ ହୋଇଥିବ । ମଦର ଉଚ୍ଛେଦ ଯଜ୍ଞରେ ସେ ନିଜକୁ ଆହୁତି ଦେଇଥିଲା, ତା ନିଶ୍ଚୟ ଫଳବଞ୍ଚା ହୋଇଥିବ । ଏତେ କଷ୍ଟ ଏତେ ଯତ୍ନଶା କଣ ତୁଚ୍ଛାଟାରେ ଯିବ ? ଦେଶଟା ସୁନା ପାଲଟି ଯାଇଥିବ, କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଏ ରକ୍ଷସକୁ କୁତେଇ କାତେଇ ମାଟିରେ ପୋତି ଦେଇଥିବେ । ଦେଶରେ ପ୍ରତି ପରିବାରର ଭାଗ୍ୟ ଖୋଲି ଯାଇଥିବ । ବାପା ବୋଉ ନିଶ୍ଚୟ ବଞ୍ଚିଥିବେ । ମୋତେ ଦେଖି ଆବାକାବା ହୋଇଯିବେ । ଦେଶର ଏହିପରି ବହୁ ରଞ୍ଜିତ ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଜାହାଜ ଆସି କଲିକତା ବନ୍ଦରରେ ଲାଗିଲା । ଜାହାଜରୁ ଓହ୍ଲେଇବା ମାତ୍ରେ କଷ୍ଟମ୍ କର୍ମରାଶିମାନେ ତା'ର ଜିନିଷପତ୍ତମାନ ଖୋଲିଖାଲି ପକାଇଲେ । ସେମାନଙ୍କର କଥାବାର୍ତ୍ତା ଅତି ରୁଷ ଥିଲା । ମୁହଁରୁ ଭଣଭଣ ହୋଇ ମଦଗନ୍ଧ ବାହାରୁଥିଲା । ସେ ଭାବୁଥା ହୋଇ କିଛି ସମୟ ଠିଆ ହୋଇଗଲା । ତା'ର ଭାବନା ସବୁ ଓଲଟପାଲଟ ହୋଇଗଲା । ସେଠି ଯିବାଲାଗି ତାର ଟିକିଏ ଡେରି ହୋଇ ଯିବାରୁ ଜଣେ ତାକୁ ଚଞ୍ଚିଆମାରି ପେଲିଦେଲା । ସେ ଭାବିଲା ଏସବୁ ସାହେବା ଆଦବ କାଇଦା, ଏଗୁଡ଼ା ନ ରହିଲେ ବୋଧହୁଏ ଶାସନ ଚଳିପାରିବ ନାହିଁ ।

ବୋହୈଆ ତା ଜିନିଷପତ୍ତ ଟେକିନେଇ ମଟର ଷ୍ଟାଣ୍ଡକୁ ଗଲା । ବୋହୈଆର ବେଶ ପୋଷାକ ନିର୍ମମ୍ଭରର ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ପାଟିରୁ

ଉଚ୍ଚସ୍ତରର ମଦରେ ବାହାରୁଥିଲା । ସେ ଯାହାହେଉ ବିରକ୍ତର ସହ ତା
 ପଇସା ଛୁଡ଼େଇ ଦେଇ ସେ ଗୋଟିଏ ଗାଡ଼ରେ ବସି ସ୍ତେସନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ
 ଚାଲିଲା । ଗାଡ଼ଟା ଶୁଣ୍ଠାରେ ଗଲବେଳେ କେଜାଣି କାହିଁକି ସ୍ବାଡ଼କୁ ସାଡ଼କୁ
 ମାଡ଼ିଗଲପରି ଲାଗିଲା । ପୋଲିସ୍ ଗାଡ଼ଟା ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ଡ୍ରାଇଭରକୁ
 ଅତ୍ୟଧିକ ମଦପିଇ ଗାଡ଼ ଚଳଉଥିବା ଅପରାଧରେ ଆନାକୁ ଭିଡ଼ିନେଲେ ।
 ପୁଣି ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗାଡ଼ରେ ବସି ସେ ସ୍ତେସନରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ।
 ସ୍ତେସନରେ ମଦୁଆମାନଙ୍କର ସୁଚ୍ଛନ୍ଦ ବିହାର ଦେଖି ସେ ଭବିଳ ଏଠି
 ବୋଧହୁଏ ମଦଗ୍ରସ୍ୟ ମନେନାହିଁ । ତା ଜ୍ୟେ ଅବଶ୍ୟ ଏପରି ନଥିବ ।
 ରେଳଗାଡ଼ରେ ଜାଗାଟିଏ ପାଇବା ଲାଗି ଟିକେଟ ଦାମ୍ ଛଡ଼ା ତାକୁ
 ଉପୁରି ଆଉ କିଛି ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଗାଡ଼ ଛୁଡ଼ିଲା ବେଳେ ତା
 ମନ ଖାଲି ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ । ଏହି ସମୟରେ ଟିକେଟ ଡେକ୍
 କରିବାକୁ ଟି. ଟି. ଆର୍. ଆସି ଟଳ ଟଳ ତାକୁ ଟିକେଟ ମାଗିଲେ । ସେ
 ଭବିଳ ଏଇଠି ବି ସେଇଆ । ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ମଦର ଗନ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧି ଶୁଦ୍ଧି
 ଶେଷରେ ଆସି ତା ସହର ସ୍ତେସନରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ରିକ୍ଷାରେ ଆସିଲା
 ବେଳେ ମଦ ଗ୍ରସ୍ୟର ଅସରନ୍ତ ଲାଳା ଦେଖିଲା । ବହୁ କଷ୍ଟରେ ସେ
 ଆପଣା ଘରର ସ୍ଥାନ ଠାବ କଲା । ଯେଉଁଠି ତା ଚାଲିଯାଇ ଥିଲା ସେଠାରେ
 ଏକ ଦୋମହଲ କୋଠା ଦେଖିଲା । ଅବାକ୍ ହୋଇଯାଇ ସେ ମନେ
 ମନେ ଭାବିଲା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କଣ ମୋତେ ସୁଦାମା ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭାବି ମୋ ଚାଲି
 ଘରକୁ ପ୍ରାସାଦ କରିଦେଲେ କି ! ଖବର ଜାଣିବା ଲାଗି ସେ ତଳ
 ମହଲରେ ଥିବା ଏକ ଦୋକାନ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । ସେଠି ଦେଖିଲା
 କାତ ଆଲମାରମାନଙ୍କରେ ବିଲଡି ମଦ ବୋତଲ ସବୁ ଭରପୂର
 ହୋଇ ରହିଛି । ଦୋକାନୀକୁ ଆଉ କିଛି ପଚାରିବା ଅନବଶ୍ୟକ ଭାବି
 ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲା । ପାଖରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଗାନ୍ଧୀ ଦୋକାନପାଖକୁ
 ଖବର ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଗଲା । ସେଠି ଦେଖିଲା ବହୁଲେକ ଦୋକାନର
 ପଛଆଡ଼କୁ ଯାଇଁ ଗିଲସେ ଦେଖି ମଦ ପିଇ ଚାଲିଆସୁଛନ୍ତି । ବେଳେ-
 ବେଳେ ସେଠି ଝଙ୍କମଝଙ୍କା ଲାଗିଯାଉଛି । ସେତେବେଳେ ପାନବାଲା
 ଉଠିଯାଇ ସେ ଗଣ୍ଡଗୋଳକାଶମାନଙ୍କୁ ଛଡ଼ାଛଡ଼ି କରି ଦେଉଛି ଆଉ
 ପଇସା ସଂଗ୍ରହ କରି ନେଉଛି । ସେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ କିଛି ଖବର ଦେଇପାରିଲା
 ନାହିଁ ।

ପାଖଦର ପିଣ୍ଡାରେ ବୁଡ଼ାଟିଏ ବସିଥିବାର ଦେଖି ସେ ସବୁ ଜାଣିଥିବ ଭାବ ତା ପାଖକୁ ଯାଇଁ ମରୁଗଲା । ବୁଡ଼ା କହିଲା ଯେ ସେଇ ମଦଦୋକାନ ଜାଗାଟା ଥିଲା ଗୋଟିଏ ବୃଦ୍ଧ ଦମ୍ଭଜଙ୍କର । ନିଗ୍ରହପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସେଇ ଘରେ ସେମାନେ ପଡ଼ିରହିଥିଲେ । ଏହି ମଦ ଦୋକାନ ମଝିରେ ମଝିରେ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଟଙ୍କା ଦେଇ ତାଙ୍କଠାରୁ ଟିପ ଚିହ୍ନ ନେଉଥିଲା । ସେମାନେ ମରୁଗଲା ପରେ ସେ ଜାଗା ଅଧିକାର କରି ମଦଦୋକାନ କରିଛୁ ।

ଆଉ କିଛି ସମୟ ସେ ବସିଥାଆନ୍ତା । ବୁଡ଼ାଟି ଟିକିଏ ଭରକ୍ର ହୋଇ ତା ପୁଅକୁ ଡାକିଲା—“ଆବେ ଶଶୁରପୁଅ, ବୋତଲ ସବୁ କଣ ସବୁ ଶୁନିଗାନ ହେଇଗଲାଣି । ଆଣ ଚଞ୍ଚଳ ଆଣ” ଭେଣ୍ଟିଆ ପୁଅଟି ମଦ ବୋତଲ ଓ ଗିଲସଟିଏ ଆଣି ଥୋଇଦେଲା । ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କିଛି ଶୁଖୁଆ ଭଜା ମଧ୍ୟ ଆଣି ଥୋଇଲା । ଶୁଖୁଆଭଜା ସହ ଗିଲସେ ପିଇଦେବା ପରେ ପୁଅକୁ ଯାଚିଲା—“ଲେ ଲେ ବେ, ତୁ ଟିକିଏ ପିଇଲେ ନ ପିଇଲେ ମଗଜରେ ବୁଦ୍ଧି ଆସିବ କୁଆଡ଼ୁ । ଆରେ ଦପ୍ତରମାନଙ୍କରେ ଯେତେ ହାକିମ ଦେଖୁଛୁ ସେଥିରୁ ନବେଭାଗ ଯାକୁଇ ପିଇ ବୁଦ୍ଧି ଅଜିଛନ୍ତି । ନହେଲେ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ହାକିମ ହୋଇଥାନ୍ତେ କିପରି ? ତୁ ବ ପି, ଅକଲ ବଢ଼ିବ ।

ରଘୁ ଆଉ ସେଠି ବସିପାରୁନା ନାହିଁ । ବାପ ପୁଅଙ୍କ ସମ୍ଭାଷଣ ଶୁଣିଥିବା ବେଳେ ସେ ସେଠୁ ଖସିଆସିଲା ଓ ଲକ୍ଷ୍ମରେ ଯାଇ ରହିଲା । ଗଡ଼ରେ ପାଖ ରୁମ୍‌ରେ ରୁର-ପାଞ୍ଚଜଣ ଭେଣ୍ଟିଆ ଟୋକା-ବୋତଲ ଓ ବୁଟ୍ ସହ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । କଲେଜ ଛାତ୍ରୀ ଓ ଲେକ୍ଚରର ମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଘମାଘୋଟ ଆଲୋଚନା ଚଳାଇ ଥିବାରୁ ସେମାନେ କଲେଜ ଛାତ୍ର ବୋଲି ଅନୁମାନ ହେଲା । ଛାତ୍ର ସୁଲଭ ସାଧନ ଓ ଶୃଙ୍ଖଳା ସେମାନଙ୍କ ପାଖ ମାଡ଼ି ନଥିଲା ।

ଆଉ କିଛି ଅଧିକ ଶୁଣିବାପାଇଁ ରଘୁଆ କାନେଇଲା ।

କାଚ ଗିଲ୍‌ସର ଠଣ୍‌ଠାଣ୍, ତା ଭିତରକୁ ପାମ୍‌ସ୍ ନିର୍ଗମନର ଶବ୍ଦ, ହସ ଓ ଅଟ୍ଟାତାମସ'ର କାନପଟା ଚକ୍ରାର ସେ କୋଠାକୁ କମ୍ପାଇ ଦେଉଥିଲା । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ କହିଲା-ହଇବେ ଏତିକି ମାଲ ତ ହବନି ନିଶା ତ ଛୁଟିଯାଏ ଉଠିଲା, ମୁଣ୍ଡକୁ ଉଠିନି, ଆଉ ଗୋଟିଏ ବୋତଲ ନହେଲେ ଚଳିବନି ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲା-ଆଉ ପଇସା ଅଛି ଯେ ହବ । ପକେଟ ଶୁନ୍‌ଗାନ୍ । ପ୍ରଥମ ଜଣେ କହିଲା- ଆବେ ବିଲ୍‌ଡ ନହେଲା ନାହିଁ । ଦେଖି ନେଇଆ ।

—ଦେଖିମାଲ କେ ଉଠି ମିଲେ ମୁଁ ଜାଣିନି ତ ।

ସମସ୍ତେ ଠୋ ଠୋ ହେ'ଇ ହସି ଉଠିଲେ ।

ପ୍ରଥମ ଜଣେ ବିଦ୍ରୂପକରି କହିଲା—ଆରେ ଏଇଟା ତ ନାଲି ରୁଡ଼ା ! ଆରେ ଦେଖି ଜନିଷ ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଇଞ୍ଚରେ ମିଳିବ, ପ୍ରତି ପଞ୍ଚ ପାହୁଣ୍ଡରେ ତାର ଗୋଟାଏ ଦୋକାନ ପାଇବୁ । ଯା ନେଇଆ ।

ଏ ସବୁ ହାଲ ଦେଖି ଓ ଶୁଣି ରଘୁ ଭାବିଲା—କାର୍ତ୍ତିକ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମୁଁ ଆସିଲି । ମହାମୁଗାରୀ ମରିନାହାନ୍ତି ଯେ ତରିଯାଇଛନ୍ତି । ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଏ ଜାଗାରେ ଗହ୍ୱିବାର ନୁହେଁ । ଯଦୁବଂଶକୁ ଏଇ ମଦ ଧୂଂସ କରି ଦେଇଥିଲା । ଏବେ ଏ ମଦ ଗାର୍ଲିକଂ ବଂଶକୁ ଧୂଂସ କରିଦେଲା ।

ଛାଏ ଦବସ

ଛପପତି ଲେଜରେ ସେ ବର୍ଷ ଗୁରୁପୂଜା ହେବ କି ନାହିଁ ସେ ବସ୍ତୁରେ କେମିତି ଗୋଟିଏ ଅନ୍ଧାରୁଆ ସନ୍ଦେହ ଦୋଟି ଆସିଲା । ପ୍ରତି-ବର୍ଷ ଗୁରୁମାନେ ସକାଳୁ ଉଠି ଗ ଧୋଇ ପାଧୋଇ ନୂଆଲୁଗା ପିନ୍ଧି, ଚାଁ ଜଳଖିଆ ନଠାଇ ବସି ରହନ୍ତି । ଗୁରୁମାନେ ଫୁଲ, ଚନ୍ଦନ ଓ ମିଠାଇ ପୂଜା ଧରି ଆସି ଯାଆନ୍ତି, ଆଉ ବୌଦ୍ଧରେ ବସିଥିବା ଗୁରୁମାନଙ୍କୁ ଫୁଲ ଚନ୍ଦନରେ ସୁଶୋଭିତ କରି ଥାଳରେ ମିଠେଇ ପରସି ଦିଅନ୍ତି । ଭଲ ଭଲ ପାଠୁଆ ପିଲାମାନେ ଶ୍ଳୋକ ପଢ଼ନ୍ତି, “ଗୁରୁ ବ୍ରହ୍ମ, ଗୁରୁ ବିଷ୍ଣୁ ଗୁରୁଦେବ ମହେଶ୍ଵର, ଗୁରୁ ସାକ୍ଷୀ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ତସ୍ୟେ ଶ୍ରୀ ଗୁରବେ ନମଃ ।” ଏ ଶ୍ଳୋକତକ ପଢ଼ିସରି ମନେ ମନେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରନ୍ତି “ଭୋ ଗୁରୁଦେବ ! ମୋତେ ଅଶୀର୍ବାଦ କରିବା ଦୟାକରି । ତ’ର ବଳରେ ମୁଁ ଯେପରି ପରୀକ୍ଷାରେ ସଫଳହେବୁ କୃତଜ୍ଞତା ହେବ ।” କେତେକ ଦୋମିଶା ଗୁରୁ ଅର୍ଥତ ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ମାମୁଲି ଆଖିଦୁଶିଆ ଭକ୍ତିରୁ ଅଧେ ଏବଂ ବାକି ଅଧକ କପିଦେବା ଓ ଗୋଲମାଲ ଦେବାଙ୍କ ପ୍ରତି ରଖି କହନ୍ତି “ସାର୍ ! ପରୀକ୍ଷା ହଲ୍ରେ ଆପଣ ମୋଠାରୁ ଟିକେ ଦୂରେଇକି ରହିବେ ।” ଆଉ ଝାଦଡ଼ା ଗଣ୍ଡଗୋଲିଆ ଓ ଉପୁଡ଼ିଆ ଗୁରୁମାନେ କହୁଥିଲେ, “ସାର୍ ! ମନଶୋଲ ପୂଜା ଆମେ କଲୁ । ପରୀକ୍ଷା ଦେବାବେଳେ ଏହାର ସୁଫଳ ଯଦି ନ ପାଉ ତେବେ କଥାଟା ଭଲ ହେବନାହିଁ । ସମ୍ପର୍କଟା ଟଣା-ଓଟାରିଆ ହୋଇଯିବ । ଏତକ ମନେ ରଖିଥିବେ ।”

‘ନାହିଁ ମାମୁଁଠାରୁ କଣ ମାମୁଁ ଭଲ’ ବୋଲି ଭାବ ଗୁରୁମାନେ, କୌଣସିମତେ କଥାଟାକୁ ତଳେଇ ନେଉଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଭୟ ଥିଲା କାଳେ ଏମାନଙ୍କର ତଥାକଥିତ ପୂଜା ଗ୍ରହଣ ନକଲେ ସେମାନେ ଭେଲ ବୋଲୁଥିବା ପୂଜା କରିବେ । ଏହାଠାରୁ ସେଇଟା ଅଧିକ ଖରାବ ହୋଇ

ଯିବ । କି ମିଳିବ ଏ ଉତ୍ପାତଞ୍ଜଳ ସାଙ୍ଗରେ ତେର ମେର ହେଉ ।
ସବୁଥିରେ ହୋଇ ହୋଇ ମାରିଦେଲେ ଗଲ ।

ଏହିପରି ଭାବରେ କିଛିବର୍ଷ ବଢ଼ିଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ, କାହା
ଅଇଲା ଏ ଛତାବଙ୍କ ସାଥୀକୁ ଗୁରୁ ସୁଶୀଳ ଦାସ, ନାଁ ଲେଖାଇଲା
ଦ୍ଵିତୀୟ ବାର୍ଷିକ କଳାରେ । କେଉଁ ଏକ କଲେଜ ତା ଉତ୍ପାତରେ
ପ୍ରତୀଡ଼ିତ ହୋଇ ତାକୁ ଜବରଦସ୍ତି ଟ୍ରାନସଫର ପାର୍ଟିମେଣ୍ଟ ଦେଇ
ପରୁ ଆକୁ ବାଛି ପଦାକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲପରି କଲେଜରୁ କାଢ଼ି ଫୋପାଡ଼ି
ଦେଇଥିଲା । ଛନ୍ଦ୍ରପତି କଲେଜରେ ଗୋଡ଼ ଦଉ ଦଉ ସମସ୍ତେ ତା ବିଷୟ
ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ ଅନୁଭବ କରି ଫୋଇଲେ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଅଧ୍ୟାପକ ସମସ୍ତେ
ଭାବିଲେ—ଏ ଛତାବଟାର ନାଁ ସୁଶୀଳ ଦେଲା କିଏ ? ଟଲ୍‌ସଟାଟା
ନାମର ବଦନାମ କଲା । ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ କହିଉଠିଲେ - ସେ ଛତାବ
ନୁହେଁ, ଛତାବଙ୍କ ଭିତରେ ସବୁଶ୍ରେଷ୍ଠ । ତାକୁ ଛତାବପତି ବରଂ କହିବା
ଭଲ । ଛତାବପତି ଭାବରେ ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଅତିଶୀଘ୍ର ଜାଣିଗଲେ ।
କଲେଜ ନାଁ ଠାରୁ ତା ନାଁ ବେଶ୍ ବିଖ୍ୟାତ ହୋଇଗଲା । ସୁତରାଂ
କଲେଜଟାକୁ ବାହାର ଲୋକେ ଛନ୍ଦ୍ରପତି କଲେଜ ନକହି ଛତାବପତି
କଲେଜ ବୋଲି କହିଲେ । ଛତାବପତି ସେ କଲେଜରେ ନାଁ ଲେଖାଇବା
ବର୍ଷ ଗୁରୁପୂଜା ମୃଦୁ ଝଡ଼ ତୋଫାନ ଭିତରେ ହୋଇଗଲା । ତା ପରବର୍ଷ
ଗୁରୁପୂଜା ହେବ କି ନାହିଁ ସେ ବିଷୟରେ ସନ୍ଦେହ ଜାତ ହେଲା ।
ଛତାବପତିର ଗୁଣ, ସହସ ଓ ଶେହେରା ଦେଖି କଲେଜର ଅଧିକାଂଶ
ପିଲା ତାକୁ ନେତା ପଦରେ ବରଣ କରିଥିଲେ । ତା'ର ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା
ଚେହେରା, ଶକ୍ର ମାଂସପେଶୀ, ଗୁଣ୍ଡୁଚ ଲଙ୍ଘୁଡ଼ିଆ ନିଶ, ଗାଲଦୋଡ଼ିଆ
କଲି, ଆଉ ସଫା ଶ୍ଵେତ ଦେଖି ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ ଭୁଲରେ ଘନେ
କହିଦେଲେ—ହଉରେ ତୁ କ'ଣ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ଆସୁଛୁ ? କଥାରେ
ଅଛି ଛତୁ ଉଠା କାଠ, ନିଶ ଉଠା ପାଠ କେଉଁ କାମକୁ ଆସେନାହିଁ ।
ତୁ ବରଂ ମିଳିଟାଣରେ ଯାଇ ଯୋଗ ଦେ । ଛତାବପତି କି ଗୁଡ଼ନେବଲା,
ସେ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ହାଜିଦେଲା—ସାର୍ ମୁଁ ଯାଇଥାନ୍ତି ସେ ବାପା
ବୋଉଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ହୋଇ ଥିବାର ସେମାନେ ମୁଣ୍ଡ ବାଡ଼େଇଲେ ।

ବୋଉ ତ ସାପ୍ ସାପ୍ କହୁଥିଲେ--ତୁ ଯଦି ମିଳିଟାଣରେ ଯିବୁ ତେବେ ମୁଁ ଦଉଡ଼ି ଲାଗେଇଦେବି । ଏଇଠୁ ମୁଁ ସ୍ଥିରକଲି କଲେଜରେ ପଢ଼ିବି । ସାର୍ ଆପଣଙ୍କ ଡକ୍ଟରେଟ ପାଇଁ ପଢ଼ାପଢ଼ି କରୁଛନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କର କଣ ନିଶ ଉଠିନି ? ଆପଣ ଏପରି ନିଶ କାଟି ମାଖୁନା ତେହେବ ରଖିଛନ୍ତି କାହିଁକି ? କଣ ଝିଅ ପିଲାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ବେଶୀ ଆକୃଷ୍ଟ ହେବ ବୋଲି ?

ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କର ପାଟି ଆପା ଆପା ହୋଇଗଲା । ଛତାଗପତି ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ ଅଧିକ ଅଗ୍ରସର ହେବା ନିରାପଦ ନୁହେଁ ବୋଲି ଭାବ ଅଧ୍ୟାପକ ଚୁପ୍‌ସ୍‌ଚୁପ୍ ରହିଲେ । ଆଜିକାଲି ଦୁର୍ଜନମାନଙ୍କ ଆଗରୁ ଆଡ଼ିଆ ହୋଇଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ବାଟ ଛୁଡ଼ିଦେବା କୋଟିଗୁଣ ଉଲ୍ ।

ସେବର୍ଷ ଛତାଗପତି ପିଲାମାନଙ୍କୁ ରୁଣ୍ଡେଇ ବୁଝେଇଥିଲେ—ଆମେମାନେ ସବୁବର୍ଷ କଣ ଗୁରୁଦିବସ ପାଳୁଥିବୁ ? କଲେଜ କଣ କେବଳ ଗୁରୁମାନଙ୍କର, ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ନୁହେଁ ? ତେବେ ଛାତ୍ରଦିବସ କାହିଁକି ପଳିତ ନ ହେବ ? ଆମେ ଗୁରୁ ଦିବସଟା ପାଳିବାକୁ ମନା କରୁନୁ । ଗୁରୁଦିବସ ହେଉ ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଛାତ୍ର ଦିବସ ବି ହେଉ । ଏକପାଖିଆ ଦିବସଟାଏ ହେବା ଉଲ୍ ନୁହେଁ ।

ପିଲାମାନେ ଛତାଗପତିଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାର ପରିଚୟ ପାଇ କୃତଜ୍ଞତା ହୋଇଗଲେ । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛାତ୍ରଦିବସ କଥା କେହି କହି ନ ଥିଲେ କି କେହି ଶୁଣି ନଥିଲେ । ଯାହାହେଉ ଆମର ନେତା ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଏହା ଉଦ୍‌ବନ କରିଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ସୂଚକ ପ୍ରାଇଜ ଦେବା ଉଚିତ କିମ୍ବା ତାଙ୍କୁ ଅଣ୍ଡର ଗ୍ରାଜୁଏଟ ଡକ୍ଟରେଟ ପଦରେ ଭୂଷିତ କରିବା ଉଚିତ ।

ଏପରି ଏକ ନୂଆ ଜନସଭା ନାମ ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ତାର ରୂପରେଖ ବିଷୟରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ । ଛତାଗପତି ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ସ୍ମିତହାସ୍ୟ ଖେଳାଇ କହିଲେ—ଆମେ ଯେଉଁର ଗୁରୁଜ ଘରକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ପୂଜା କରୁଛୁ, ସେମାନେ ସେହିପରି ଆମ ଘରକୁ ଆସି ଆମକୁ ସେହି ବିଚାରଣା

କରିବେ । ଆମେ ଯେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ଯେତା ସନ୍ଦେଶ ଦେଉଛୁ, ସେମାନେ ଯେତେବେଳେ ଆମକୁ ଚକୋଲେଟ ଦେବେ । ଆମେ ଯେପରି ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କର ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡ଼ୁଛୁ, ସେମାନେ ସେହିପରି ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଆଣିବାଦ କରିବେ । ଭିତରେ ଯାହା ଆଉଁସି କାହିଁକି ବାହାରକୁ ଏଇଟା ତ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବ । କ’ଣ ମୁଁ ଠିକ୍ କହିଛି ନା ନାହିଁ ? ବରମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଶେଳ ଉଠିଲା, “ଅଲବତ ଠିକ୍ କହିଛନ୍ତି, ହଜାର ବାର ଠିକ୍ କହିଛନ୍ତି । ଆମର ନେତା ଜିନ୍ଦାବାଦ ।” ଛତାପତ ଫୁଟି ଆସିଲା କଲେ—ଏଥରକ ଗୁରୁଦିବସ ଆଗରୁ ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ପାଖକୁ ଗୁପ୍ତମାନଙ୍କ ଚରମରୁ ଏକ ଚରମପତ ଦିଆଯିବ । ତାହା ଲେଖିବା ଲାଗି ମୋତେ ପୁରା କ୍ଷମତା ଦିଆଯିବ । ଏ ଚରମ ପତରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ରାଜି ନ ହେଲେ ଗୁରୁ ଦିବସକୁ ବାସନ୍ଦ କରାଯିବ ବୋଲି ସ୍ଥିର କରାଗଲା । ଚରମ ପତଟି ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା ଏବଂ ତାହା ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା ।

×

×

×

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ସେ ଚରମପତଟି ପାଇ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କୁ ଡକାଇଲେ ଓ ତାହା ପଢ଼ି ଶୁଣାଇଦେଲେ । ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ କହିଲେ, “ପାଷଣ୍ଡଟା ଛତାପତ କଲେଜକୁ ଛତାପତ କଲେଜ କଲା । ଆଉ ତା ଉପରେ ମଣିଷ ଚଳିପାରିବ ନାହିଁ । ତାକୁ ଡାକି ପଚାରିଯାଉ ସେ ଏପରି କାହିଁକି କରୁଛି । ସେଇଟାକୁ କଲେଜରୁ ନ କାଟିଲେ ଏ କଲେଜ ଗଲା ଜାଣ ।”

ଆଉ ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ କହିଲେ “ତାକୁ ଡାକି ପଚାରିଯାଉ, ଏପରିସର୍ତ୍ତ ସବୁ ଯେ କାହିଁକି ଦେଇଛି ? ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କ ସହିତ ଏ ସର୍ତ୍ତର ସମ୍ବନ୍ଧ କଣ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସର୍ତ୍ତର କୈଫିୟତ ତା’ ଠାରୁ ଜାଣିବ କରାଯାଉ ।”

ଆଉ ଜଣେ ଧ୍ୟାନକ କହିଲେ — ଜଣେ ପୋଲିସ ଅଫିସରଙ୍କୁ ଏଠାରେ ବସାଇ ସେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାମକୁ ଡକାଇବାକୁ ହେବ । ଛତାପତ୍ତିର ଶକ୍ତିକୁ ନ୍ୟୁନ ମଣିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ତା ପଛରେ ଖାଉଡ଼େ ଗୁଣ୍ଡା ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ଭଣ୍ଡ ରଜନୀତିକ ନେତା ବୋଧହୁଏ କେହି ଅଛନ୍ତି । ତା ନ ହେଲେ ତାର ଏଡ଼େ ସାହସ ହୁଅନ୍ତା ! ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବଟି ସର୍ବସମ୍ମତରେ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା ।

ଜଣେ ପୋଲିସ ସର୍ବଜନସମ୍ମେଳନର କନେଷ୍ଟବଲଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଛତାପତ୍ତିର ଡକାଗଲା । ସେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବ । ମସେ ସର୍ବ ଜନସମ୍ମେଳନର ଜଣେ ତା ପ୍ରୋଷାକପସ ଅଣ୍ଟାଳ ପକ ଇଲେ । ଛତାପତ୍ତି ପଚାରିଲା — “ମୋ ଦେହ, ପ୍ରୋଷାକପସ ଏପରି ଅଣ୍ଟାଳିବାର ମତଲବ କଅଣ ?”

“ମତଲବ ସାଧାସିଧା । ଆଜିକାଲି ସବୁ ଗୁଣ୍ଡାମାନେ ପାଖରେ ସବୁବେଳେ ଛୁଣ ରଖିଛନ୍ତି । ଆଗପଛବନ୍ଧୁର ନକରି ତାହା ଚଳାଉଛନ୍ତି । ଏଠି ସେଗୁଡ଼ି ଛୁଣ ଚଳେଇବା କାମ କରିବାକୁ ବିଆସିବ ନାହିଁ ।”

“ମୁଁ ଛୁଣ ରଖିବାକୁ ଓ ଚଳେଇବାକୁ ଦୃଶ୍ୟକରେ । ଯାହାର ବାହୁରେ ଶକ୍ତି ଓ ହୃଦୟରେ ସାହସ ନ ଥାଏ ସେଇ କାପୁରୁଷ କେବଳ ଛୁଣ ଚଳାଏ । ଗୋଟିଏ ଦୁର୍ବଳ ଧେଡ଼ ହାତରେ ଛୁଣଟାଏ ଥିଲେ ସେ ଗୋଟାଏ ବଳୁଆକୁ ସହଜରେ କାରୁ କରିଦେବ । ତେଣୁ କାପୁରୁଷ ଓ ଧେଡ଼ଙ୍କର ସେଇଟା ବାହାଦୁରୀ ନୁହେଁ, ବାହାଦୁରୀ ଛୁଣର । ମୋର ବାହୁରେ ଜୋର ଅଛି, ମୁଁ ଛୁଣର ସାହାଯ୍ୟ ନେବି କାହିଁକି ? ମୋ ବୁଢ଼ା ବାପାଙ୍କ ଠାରୁ ମୁଁ ଶୁଣିଛି ଯେ ତାଙ୍କ ଅମଳରେ ଗୁଣ୍ଡାମାନେ ଛୁଣରେ ପ୍ରଚଳନ ନଥିଲା । ସେମାନେ ଖାଲି ହାତ କମ୍ପା ବାଡ଼ିରେ ଲଢ଼େଇ କରୁଥିଲେ । ଛୁଣ ଧରିବାଟକୁ ଲୋକେ ସେତେବେଳେ ମଇଡ଼ିଆଙ୍କ କାମ ବୋଲି ବିସ୍ମୟୁଥିଲେ । ମୁଁ ସେଇ ବଂଶର ପିଲା ।”

ଉପସ୍ଥିତ ସମସ୍ତେ ହିକିଏ ଅଶ୍ରୁପ୍ରୟୋଗ କଲେ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ କହିଲେ—
 “ହା ଶୁଣି ଆମେ ସମସ୍ତେ ଶୁଣିଲୁ । ଆଜ୍ଞା ପ୍ରଥମ ସର୍ତ୍ତରେ ତୁମେ
 ଲେଖିଛ—ଆମେ ନିଶାରେ ଖୁମାର ହୋଇ କ୍ଳାସକୁ ଆସିବୁ । ଆମକୁ
 ସେଥିରୁ କେହି ବାରଣ କରିବେ ନାହିଁ । କ୍ଳାସରୁ ନିକାଲ ଦେଇପାରିବେ
 ନାହିଁ । କେଉଁ ଶିକ୍ଷକ ଏ ସର୍ତ୍ତରେ ସମ୍ମତ ହେବ ?

ଛତ୍ରପତି ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସି କହିଲେ—ଏଇ କଥାରେ
 ଏତେ ଭଲେଣି ? କଥାଟାର ଅର୍ଥ ନବୁଝି ଏତେ ଅନର୍ଥ କରି ସାରିଲଣି ?
 ଦୁନିଆରେ ଯେଉଁମାନେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଭଲକାମ କରିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି
 ସେମାନେ ସେହି ନିଶାରେ ଖୁମାର ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ନିଶାରେ ଖୁମାର ନ
 ହେଲେ କୌଣସି କାମ ଖୁବ୍ ଭଲଭାବରେ କରିହେବ ନାହିଁ । ବେତେକ
 ବୋକା ଲୋକ ଅବଶ୍ୟ କାମର ନିଶାରେ ଖୁମାର ନ ହୋଇ ବୋତଲ
 ନିଶାରେ ଖୁମାର ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ଦୟାର ପାତ୍ର । ମୁଁ ତ
 ବୋତଲ ନିଶା କଥା ଲେଖିନାହିଁ । ଆମେ ପଠର ନିଶାରେ ଖୁମାର
 ହୋଇ କ୍ଳାସକୁ ଆସିବୁ । ଆମକୁ ସେଥିରୁ ଆପଣମାନେ ବଞ୍ଚିତ କରିବେ
 ନାହିଁ ।

ସମସ୍ତେ ହୋ ହୋ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲେ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ କହିଲେ,
 “ଯାହାହେଉ ଆଜିଯାଏ ଆମେ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ପଢ଼େଇ ଆସୁଥିଲୁ । ଆଜି
 ତୁମେ ଆମକୁ ପଢ଼େଇଲ । ଭାରି ଭଲକଥା । ଆଜ୍ଞା, ଦ୍ଵିତୀୟ ସର୍ତ୍ତରେ
 ତୁମେ ଲେଖିଛ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ସହିତ ମଧୁର ସମ୍ପର୍କ
 ରଖିବାକୁ ତୁମେ ଦବନାହିଁ । ଯଦି ସେମାନେ ତାହା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା
 କରିବେ ତେବେ ସେମାନଙ୍କ ପିଠିରେ ବଧା ଲଦି ଦିଆଯିବ । ଏପରି
 ଲେଖିବା କ’ଣ ଉଚିତ ହେଲା ?”

ପୁଣି ହସିଉଠି ଛତ୍ରପତି କହିଲେ—ଦେଖୁଛି ଗଡ଼ନ ଅର୍ଥ
 ଭିତରକୁ ଆପଣ ପଶିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଆପଣମାନେ କେବଳ ବହୁପାଠ
 ବିଷୟରେ ପାଞ୍ଜମ । ବହୁ ଛୁଡ଼ିଲେ ଆପଣଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଆଉ କିଛି ପଶିବ
 ନାହିଁ । ଆପଣମାନେ ଠିକ୍ ଅର୍ଥ ବୁଝିପାରିବେ । ଆଜିକାଲି ବହୁ

କଲେଜରେ ଅନେକ ଚମରକୁଣା ଅଧ୍ୟାପକ ବଡ଼ ଉପରେ ନଜର ନ ଦେଇ ଗୁପ୍ତୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ନଜର ଦେଉଛନ୍ତି । କେତେକ ଅଧ୍ୟାପକ ବଡ଼କୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ଜଣେ ଜଣେ କନ୍ୟାପ୍ରତିମ ଗୁପ୍ତୀଙ୍କୁ ନେଇଯାଇ ବାହାହୋଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ! ଗୁପ୍ତୀମାନେ ହେଲେ ଆମର ଭଉଣୀ । ଅଧ୍ୟାପକ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ବାହାହେଲେ ତେବେ ସେ ଆମର ଭଣୋଇ ହେଲେ । ଭଣୋଇ ପିଠିରେ ଶଳାବଧା ଥୋଇବା କୁଳାଶୁରସମ୍ପତ । ଅଧ୍ୟାପକ ଯଦି ସେ କର୍ମ କରିବେ ଆମେ, ଶୁଶୁରପୁଅମାନେ ଅଲବଚ ତାଙ୍କ ପିଠିରେ ବଧା ନାହିଁ ଦେଇପିବୁ । ବଧା ମାରୁ ମରୁ ହୁଏତ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ମେରୁଦଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗିଯାଇ ପାରେ । ଏହି ଶଳା ଭଣୋଇ ସମ୍ପର୍କଟାକୁ ମଧୁର ସମ୍ପର୍କ କୁହାଯାଏ । ଏଇ ମଧୁର ସମ୍ପର୍କ ନ ରଖିବା ଲାଗି ଆମେ ଅଧ୍ୟାପକ ମାନଙ୍କୁ ସତର୍କ କରି ଦେଉଛୁ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ଅଧ୍ୟାପକ ହସି ଉଠିଲେ । ଅନ୍ୟମାନେ ମୁହଁ ତଳକୁ କରି ରହଲେ ।

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଘଣ୍ଟି ଆରମ୍ଭ କଲେ—ଆଜ୍ଞା ତୁମର ଚୂଷାୟ ସର୍ତ୍ତ ହେଉଛି କପି କରିବା ତୁମମାନଙ୍କର ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାର । ଏଥିରେ ତୁମମାନଙ୍କୁ କେହି ବାଧା ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଯଦି କପି କରିବାରେ ଏତେ ଝୁଙ୍କ ତେବେ କଲେଜରେ ପଢ଼ିବାକୁ ଆସୁଛୁ କାହିଁକି ଓ ବାପାଙ୍କ କଷ୍ଟୋପାର୍ଜିତ ଧନକୁ ନଷ୍ଟ କରୁଛୁ କାହିଁକି ? ଘରେ ବସି ମଉଜ କରି ଏବଂ ପରୀକ୍ଷାବେଳେ କପି କରି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଠକବାଟେ ସଟ୍ କରି ବାହାରି ଆସନ୍ତୁ ! ଏପରି ଏକ ସର୍ତ୍ତ ଦେବାକୁ ତୁମ ବିବେକ କହିଲ କିପରି ?

ମୁକ୍ତିଦ୍ରଷା ଦେଇ ଛତାପତ୍ର କହିଲେ—ଦୁଇଆଁରେ କେଉଁ ଲୋକଟା କିଛି ନା କିଛି କପି କରୁନି ? ଆମେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି କପି କରିବୁ । ଆପଣ ପାଠ କପିଟାକୁ କାହିଁକି ପଟ୍ଟକରି ଧରି ନେଉଛନ୍ତି । ଆମ୍ଭେମାନେ ଆମର ବଡ଼ବଡ଼ୁଆ ଓ ଅଦର୍ଶ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଗୁଲିଚଳଣି, ବ୍ୟବହାର ଆଦିର କପି କରିବୁ ବୋଲି ଦୃଢ଼ପ୍ରତିଜ୍ଞ । ଏମିତିଆ କପି କଅଣ ଆପଣ କରି ନାହାନ୍ତି ? ଏପରି କପି ନକଲେ ମଣିଷଜାତି ଆଗେଇ ପାରିବନା ? ଏଥିରେ ବିରୋଧ କରିବାର କିଛି ଯଥାର୍ଥତା ଅଛିକ ?

ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱପ୍ନର ନିଃଶ୍ୱାସ ଛୁଡ଼ିଲେ ।

ପୋଲିସ ସବ୍‌ଇନ୍‌ସ୍ପେକ୍ଟର ଜଣେ କହିଲେ—ଓହୋ, ତୁମକୁ ବୁଝିବା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସାଧ୍ୟ ଖାତ ।

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ କହିଲେ, “ମୁଁ ଯାହା ଦେଖୁଛି, ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ତୁମକୁ କପି କରିବେ । ତୁମେତ ପଡ଼ିଉଚ, ଆମେତ ପଡ଼ୁ । ଅଛା କୁହତ ଚତୁର୍ଥ ସର୍ତ୍ତ ଦେଇଚ—

ତୁମ୍ଭେମାନେ ଆଗରେ ରହିବ, ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ଯଦିବା ତୁମ ପଛରେ ରହିବେ । ଏହାର ଅର୍ଥ ଆମେ ଯହା ବୁଝୁଛୁ ତୁମ ଅଧ୍ୟାପକ ମାନଙ୍କୁ ବାଟ ଦେଖାଇବ । ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ତୁମର ଗୋଡ଼ାଣିଆ ହୋଇ ରହିବେ ! ଏ କଲିୟୁଗ ପାଠ ସବୁ ଓଲଟା । କ’ଣ ଏଇଟା ଉଚିତ ?

ଛତରପତି ଆରମ୍ଭ କଲେ—କଥାର ଅସଲ ମର୍ମଟା ଆପଣ ଧରି-ପାରି ନାହାନ୍ତି । ଗୁଣୀ ବଳଦକୁ ସୁଆଳରେ ଯୋଗି ବଳଦଙ୍କ ପଛରେ ଲଙ୍ଗଳ ଧରିଥାଏ । ବଳରେ ହଳ କଲବେଳେ ବଳଦମାନଙ୍କୁ ଅଡ଼େଇ ଠିକ୍ ବାଟରେ ନେଇଯାଏ । ଆମେ ହେଲୁ ବଳଦ, ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ହେଲେ ଚଷା । ପାଠ ବଳକୁ ଚଷିଲ ବେଳେ ସେମାନେ ଆମ ପଛରେ ରହି ଅଡ଼େଇବେ ଓ ଆମକୁ ଠିକ୍ ବାଟରେ ନେଇଯିବେ । ଏଇଟା କଣ ଗୋଟାଏ ନାସ୍‌ନା କଥା ?

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ କହିଲେ, “ପ୍ରକୃତରେ ତୁମେ ଏତେ ଗହନରେ ଗୁପ୍ତ କରୁଛ ବୋଲି ଆମେ ଜଣା ଠଉରେଇ ପାରିନାହୁଁ । ତୁମେ ଆମ କଲେଜର ଅବଶ୍ୟ ଏକ ଦରକାରୀ ଛୁପି । ତେବେ ତୁମେ ଲେଖିଥିବା ଏ ପଞ୍ଚମ ସର୍ତ୍ତଟିରୁ ଆମେ କିଛି ଠଉରେଇ ପାରୁନାହୁଁ । ତୁମେ ଲେଖିଛ—ଛୁପିମାନେ ଗୁରୁଦିବସ ପାଳିବା ପରି ଗୁରୁମାନେ ଛୁପିଦିବସ ପାଳିବେ । ତୁମ୍ଭେମାନେ ତ ହେଲୁ ପୁଅ ପରି । ତୁମେ ସିନା ଗୁରୁକୁ ପୂଜା କରିବ, ଗୁରୁ କପରି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ପୂଜା କରିବେ ? ଏଇଟା ଗୁରୁମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏକ ଲଜ୍ଜାଜନକ ଜିନିଷ ହେବ ନାହିଁକି ?

ଛତାପତ କହିଲୁ—“କାହିଁକି ! ଆମେତ କେଉଁଠାରେ କହିବୁ ଆମକୁ ପଞ୍ଜା କରିବା ଲାଗି । ପୋଡୁଆଁ ଅଷ୍ଟମୀ ଦିନ ବଡ଼ ପୁଅ ଝିଅ ମାନଙ୍କୁ ମାଆମାନେ ନୂଆ ଲୁଗା ପିନ୍ଧେଇ, ଫୁଲ ଚନ୍ଦନ ଦେଇ ଏଣୁର ପିଠା ଖୁଆଇ ଆଳତି କରନ୍ତି, ଅଧ୍ୟାୟକମାନେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସେହିପରି ତ କର ବଡ଼ ପୁଅ ଝିଅ ବୋଲି ଭାବି ସେଇଆ ସବୁ କଲେ କିଅଣ ? ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପିତା ପୁତ୍ରର ଯଥାର୍ଥତା କେତେ ଟାଣ ନ ହେବ ! ଏହାକୁ ଆପଣ କଅଣ ଅପସନ୍ଦ କରୁଛନ୍ତି ?

ସମସ୍ତେ ଏକ ସ୍ଵରରେ କହି ଉଠିଲେ—ନା—ନା, ଅପସନ୍ଦ କାହିଁକି ହେବ ? ଏହାଠାରୁ ବଳି ଭଲ ସର୍ତ୍ତ ଆଉ କଅଣ ଥାଇପାରେ ? ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏଥିରେ ରାଜି । ଏସବୁ ପାଳିତ ହେଲେ ଆମ କଲେଜଟି ଏକ ଆଦର୍ଶ କଲେଜରେ ପରିଣତ ହେବ । ଗୁରୁଦିବସ ଆମେ ଅଲବଚ୍ ପାଳିବା ।

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପୁଣି କହିଲେ, “ସୁଶୀଳ, ତୁମେ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଏକ ନନ୍ଦିଆ । ତୁମ ବାହାରଟା କର୍କଶ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଭିତରଟି ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଓ ମିଠା ତାହା ଆମ୍ଭେମାନେ ଜାଣି ନଥିଲୁ । ତୁମକୁ ପାଇ ଆମ କଲେଜ ବାସ୍ତବିକ ଗର୍ବିତ ।”

ସେଇ ଦିନଠାରୁ ଛତାପତ କଲେଜରେ ଗୁରୁଦିବସ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗୁରୁଦିବସ ମଧ୍ୟ ପାଳନ କରାଗଲା ।

ଫଉରୁକ ଫାଇନ୍

ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଦାସ ଓରଫ୍ ଗୋବର ବାବୁ ପ୍ରଥମେ ଲଗଲଗ ଭିନଟି ହିଅଙ୍କ ବାପା ବନିଗଲେ । ତୃଣୟୁ ହିଅ ଜନ୍ମ ହେବାବେଳେ ଗାଆଁ ଭଗବତୀଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ପିଟି ଦେଇଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ ଜଣାଗଲା, ସତେକ ଯେମିତି ଭଗବତୀ କହୁଛନ୍ତି, ‘ସବୁରୁକର ବେଟା ଏଆଡ଼କୁ ଅଲବତ ପୁଅ ପାଇବୁ ।’ ଯୋଗ ଏମିତି ଯେ ତତୁର୍ଥ ସନ୍ତାନଟି ସତକୁସତ ପୁଅ ପଡ଼ିଲା । ତା’ପର ଦିନଟି ମଧ୍ୟ ପୁଅ ପଡ଼ିଲେ ।

ଭିନ ହିଅଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ତାଙ୍କ ଆଗରେ ରହି ତାଙ୍କୁ ଏପରି ଘୋଡ଼େଇ ପକେଇଥାଆନ୍ତି ଯେ ସେ ଏକ ପ୍ରକାର ପୁଅ ଭିନଜଣକୁ ଦେଖିପାରୁ ନଥାଆନ୍ତି, କି ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟ ଚିନ୍ତାକରି ପାରୁନଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଚିନ୍ତାଭଣ୍ଡର ହିଅ ଭିନହେଁ ଜବର ଦଖଲକରି ବସି ଥାଆନ୍ତି । ପ୍ରଥମ ହିଅର ବା ଘର ଭିନ ମାଡ଼ି ଆସିଲା । ଗୋବର ବାବୁ ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ଯୌତୁକ ବିବେଧୀ ବକ୍ତୃତାମାନ ଝାଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ବକ୍ତୃତା ଦେଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ଦେହ ଓ ପେଟ ଦୁହଁ ହୋଇଯାଉଥାଏ । ବକ୍ତୃତା ଦେଉ ଦେଉ ଏତେ ରାଗିଯାଆନ୍ତି ଯେ, ଜୁଇଁଟାଏ ଯଦି ଆଗରେ ହାବୁଡ଼ି ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତା, ତେବେ ତାକୁ ବଂସୁଡ଼ି ବିଦାସ ପକାନ୍ତେ । ସବୁଠେଇଁ ସେ କହୁଥାଆନ୍ତି ଆମ ଯୁବକଗୁଡ଼ାକ କେଡ଼େ ଲେଖା ହୋଇଗଲେ ! ଏ ଗୁଡ଼ାଙ୍କର ନିଜର ବାହୁବଳ ନାହିଁ । ଏମାନେ ଖାଲି ଅନୁପାର୍ଜିତ ଧନକୁ ଆଖେଇ କରି ବସିଛନ୍ତି । ଅଲ୍ଲା କେଉଁଦିନ ଛପରପାଡ଼ି ତାଙ୍କ ଉପରେ ଅଜାଡ଼ିଦେବେ, ଆଉ ସେମାନେ ହତାତ୍ୟା ଗେପିଲାଗିବେ । କନ୍ୟା ପିତାମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଏପରି ନିର୍ଲଜ ଯୌତୁକ ଦାସ ପେଶ୍ କରିବାରେ କି ଯୁକ୍ତି ରହିଛି ! କରେ ବାବୁ ତମେ ତ ଏକା ଥିଲ, ତମ ସାଙ୍ଗକୁ ଆଉ ଜଣେ ଆସିଲା, ତମ ସୁଖ ଦୁଃଖରେ ଭାଗୀ ହେଲା । ସବୁ କାମରେ ଦୁଇ

ହାତ ଜାଗାରେ ଶୁଣି ହାତ ଲାଗିଲା । ତୁମର ସବୁ କାମ ସୁନ୍ଦରରେ ହେଲା । ସାଗ ଖାଦନ ପାଇଁ ତମେ ଯେଉଁ ଏକାନ୍ତ ଅନୁଗତ ଭୃତ୍ୟଟି ପାଇଲ, ତା'ର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଭଲ ଭୃତ୍ୟ ଖାଦନରେ ପାଇ ନ ଥାଆନ୍ତୁ । ତାକୁ ପାଇବାପାଇଁ ଦେବାକୁ ହୋଇଥାଆନ୍ତା । ତାହା ତ ଦେବ କୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ, ଓଲଟି ଦାନ ସାଙ୍ଗରେ ଦକ୍ଷିଣା ଶୁଦ୍ଧ !

ତୁମ ଯଦି ପାଠୋକ୍ତି ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ସେ ଦରମା ନେଇ ତୁମ ଘରେ ପୁରେଇବ । ତେବେ ବି ତୁମ ମନ ସନ୍ତୋଷ ହେଇନାହିଁ । କନ୍ୟା ପିତା ତମକୁ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ସହାୟକଟିଏ ତୁମ ପାଖରେ ଖଞ୍ଜିଦେଲା, ତଥାପି ସିଏ ଯୌକୁଳ ନାଆଁରେ ଦଶ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେବ କାହିଁକି ? ଏବଂ ଯଦି ଦେବାକୁ କୁହୁ କୁହୁ ହୁଏ, ତେବେ ତା' ବେଳ ମୋଡ଼ି ତା'ର ଆଦାୟ କରାଯିବ ବା କାହିଁକି ? ଏ ଗୁଡ଼ାକ ଖଣ୍ଡ, ଡକେଇତ, ବର୍ଗୀ ବୁଡ଼ୁ ତ ଆଉ କ'ଣ ? ଏ ଲେଖା ଗୁଡ଼ାଙ୍କର ବାପା ମାଆ ଯଦି ଠିକ୍ ଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ ଏପରି କୁସ୍ତିତ ଦାସ ସେମାନେ କେବେ କରନ୍ତେ ନାହିଁ । ବାପ ମାଆ ତ ଗୋଲକୂଣ୍ଡା, ପୁଅ ଭଲ ହେବ କୁଆଡ଼ୁ ?

ଗୋବର ବାବୁଙ୍କର ଏପରି ଓଜସ୍ବିମା ବକ୍ତୃତା ମଞ୍ଜି ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଅକୁରନ୍ତ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ଜାମାତାଯୋଗ୍ୟ ସୁନ୍ଦରୀଆ ସୁନ୍ଦରୀଆ କଲେଜ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ବାଛ ବାଛ ଟେକା ଟେକି କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଧର୍ମାନ୍ତରକ ପାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପରି ଧର୍ମ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ କହୁ ଲାଗିଲେ — “ତମର ପରି ଯୁବକ ଆଜି ଦେଶ ଚାହେଁ । ତୁମ ପରି କର୍ମୀ, ଆଦର୍ଶବାଦୀ, ନିର୍ଲୋଭ, ସମାଜ-ସଂସ୍କାରକ ଓ ନିଷ୍ଠୁଳଙ୍କ ଚରଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଦେଶ ଆଜି ଆକୁଳ ନୟନରେ ଚାହିଁ ବସିଛି । ନାନା କୁସଂସ୍କାର ଆଜି ସମାଜକୁ ରସାତଳକୁ ଟାଣି ନେଉଛି । ଏତକ ବେଳେ ତୁମର ପରି ସମାଜ ସଂସ୍କାରକ ଯୁବକମାନେ ଅଶ୍ବାଘ୍ନ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଯେ ବାହାର ଆସିବେ, ସେଥିରେ ମୋର ତଳେ ହେଲେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଆଜି ସମାଜର ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଲୋକ ନିଜ ନିଜର ଔଷ୍ମାନଙ୍କୁ ବିବାହ ଦେଇ ନ ପାରି, ହତାଶ ଓ ଗ୍ଳାନରେ ସନ୍ତପ୍ତ । ଯୌକୁଳ ଶିକ୍ଷାପର ଭୟରେ ସେମାନେ ଜଡ଼ସଂସ୍କୃତି

ହୋଇ କାଳଯାପନ କରୁଛନ୍ତି । ଦୁଃଖ ଓ ଅନୁଶୋଚନାରେ ସେମାନେ ମିଥୁମାଣ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେଣି । ଚନ୍ଦ୍ରରେ କଙ୍କାଳସାର ହୋଇ ପଙ୍କୁ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେଣି । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ସମାଜର ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଲୋକ ପଙ୍କୁ, ସେ ଦେଶରେ କିଛି ହେଲେ ଉନ୍ନତ ଆଉ ସମ୍ଭବପର କି ? ଘୋର ନିରାଶାର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଆପଣମାନଙ୍କ ପରି ଯୁବକମାନେ ପଥପଦ-ଶୀକ ଓ ଦିହତ ସଦୃଶ ।”

ଯୌତୁକର ନାଆଁଟା ଶୁଣିଯିବା ମାତ୍ରେ ଯୁବକମାନେ ବଲ୍ଲଭାର ମଞ୍ଜିଟାକୁ ପଟ୍ଟକରି ଧରି ନିଅନ୍ତି । ମନେ ମନେ ଭାବନ୍ତି—ଆରେ ହେ, ଏ ତେଲ ଦିଆ ବକ୍ରୁତାର ମୂଳରେ ରହିଛି ‘ଯୌତୁକ’ । ବିଚର ହତଭାଗାର ଦି’ରୁଟା ହିଅ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ବିନା ଯୌତୁକରେ ଖଲ୍ଲସ କରିବା ପାଇଁ ଏ ଲୋକଟିର ଅଦମ୍ୟ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା । ସମସ୍ତେ ତ ହିଅ ବାଟେ ଦେଉଛନ୍ତି ଓ ପୁଅ ବାଟେ ଦେଉଛନ୍ତି, ସବୁଠି ଏମିତି ଦିଅନିଆ ତ ରୁଲିଛି । ତେବେ ଏତେ ବୋବାଳ କ’ଣ ?

ଜୀବନସାମା ଏଜେଣ୍ଡବତ୍ କନ୍ୟା ପିତାଙ୍କ ପ୍ରଭୁରକୁ କଲେବଳେ କୌଶଳେ ଏଡ଼ାଇ ଦେଇ ତଥାକଥିତ ଏହି ସମାଜସଂସ୍କାରକ ଯୁବକମାନେ ସେ ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ନିଶ୍ଚାସ ମାରନ୍ତି ।

ଗୋବର ବାବୁଙ୍କ ଚୈର୍ଯ୍ୟ ଅସୀମ । ପାତ୍ରୀଙ୍କ ପରି ସେ ଅନ୍ୟ ଯୁବକଙ୍କ ସନ୍ଧାନରେ ବାହାରିଲେ । ହିଅ ଓ ଦିଅ ଅଧିକ ସମୟ ଘରେ ରହିଲେ ଖରପ । ତେଣୁ ସେ ଯଥାସମ୍ଭବ କମ୍ ଯୌତୁକ ଦେଇ କନ୍ୟା ଦାୟିତ୍ବ ମୁକ୍ତି ପାଇବାଲାଗି ସଚେଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଧନୀ ଓ ରୂପବାନ ଜାମାତାର ଆଶା ଗୁଡ଼ିଦେଇ, ତାଙ୍କ ତଳ ଶ୍ରେଣୀର ଜାମାତାମାନଙ୍କ ସନ୍ଧାନରେ ରହିଲେ । ଅନିଚ୍ଛାସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ କନ୍ୟାକୁ ତା’ ଶାଶୁଘରକୁ ପଠାଇବା ଲାଗି ନିଜ ସମ୍ପତ୍ତିର ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ତାଙ୍କୁ ବାହାଘରେ ଖଟାଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ହିଅ ବେଳକୁ ତାଙ୍କର ବକ୍ରୁତା ଦେବା ସମତା ଯଥେଷ୍ଟ ବଢ଼ି ଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ଟିକି ନଥିବା ଲୋକେ ତାଙ୍କ ବକ୍ରୁତା ଶୁଣି

ମନେ ମନେ ଭାବୁଥିଲେ, ଲୋକଟା ବୋଧହୁଏ ଜାଲମାଡୁଆ ମନ୍ଦୀ ଥିଲା । ତା' ନହେଲେ ଏଡ଼େ ଠୋସରେ ବକ୍ରୁତା ଦେଉଛି କିପରି ? ସବୁ ପରିଶ୍ରମ, ସବୁ ବକ୍ରୁତା ତା'ଙ୍କର ଫସରଫାଟିଗଲା । ତାଙ୍କ ସମସ୍ତ ଅଧା କମି ଆସିଲା । ତା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ମଧ୍ୟ କମି ଆସିଲା । ତୃଣାୟୁ ଝିଅ ବେଳକୁ ସେ ଖାଲି ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସମ୍ଭ୍ରମରେ ଯୁବକଟାଏ ଦେଖିଲେ ତାକୁ ଜଣେ ଶଶୁର ରକ୍ତଶୋଷା ଯୋକ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲେ । ଏପରି କୁଣ୍ଡିତ ଯୋକମାନଙ୍କୁ ପୃଥିବୀକୁ ଆସିବା ଲାଗି ବାରଣ କରିବାକୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଠାରେ ମନେମନେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଏକୃଷ୍ଟିଆ ସ୍ୱର ଯଥେଷ୍ଟ ହେଉନଥିବା ଅନୁମାନ କରି ସେ ବହୁ ଯୌତୁକ ବିବେଧୀ କନ୍ୟାପିତାଙ୍କୁ ଏକଜୁଟ କଲେ । ବହୁ ସ୍ଥାନରେ ସଭା ସମିତି କରି ଯୌତୁକର ଉଚ୍ଛେଦ ସାଧନପାଇଁ ଜ୍ଞାନାମୟୀ ଭାଗଣମାନ ଦେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏଥିପ୍ରତି ସରକାରଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ଯୌତୁକ ପ୍ରଥାକୁ ଜବତ କରିବା ଲାଗି ସଭା ସମିତିମାନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଖବର କାଗଜରେ ସଂପାଦକମାନଙ୍କ ପ୍ରାଦ ଜଡ଼ ତେଲରେ ମର୍ଦ୍ଦନକରି ଓଜସ୍ବିନୀ ଲେଖାମାନ କଢ଼େଇଲେ । ଯୌତୁକବିବେଧୀ ଗୀତମାନ ଲେଖି ପାଲବାଲମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଭୁର କରିବାଲାଗି ଦେଲେ ।

ଯେତେ ଯାହା କଲେବି ଯୌତୁକ ରକ୍ଷସ ତ ବସିଲା ଥାନରୁ ବାଲ ପ୍ରମାଣ ହୁକୁ ନଥାଏ । ସବୁପ୍ରକାର ଚେଷ୍ଟା ସତ୍ତ୍ୱେ ଫପଡ଼ି ଶୁଖି ଆସୁଥାଏ । ସବା ସାନଝିଅର ବାହାଘର ସରିଲା ବେଳକୁ ଫପଡ଼ିର ମାସ ୨୫ ପ୍ରତିଶତ ରହିଥିଲା । ଘରଗୋଡ଼ରୁ କୁଟାଖିଏ ବଞ୍ଚୁଥିବା ସଂପତ୍ତି ଦେଖି ସେ ଏକାବେଳେ ଦବି ଯାଇ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ନଜର ପଡ଼ିଲା ତିନିପୁଅଙ୍କ ଉପରେ । ହାତ ମୁଠାକରି ସେ ଶ୍ୱଶୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ । ଝିଅଙ୍କ ବାଟେ ଯେତକ ସଂପତ୍ତି ଦେଇଛି ପୁଅଙ୍କ ବାଟେ ତା'ର ଡବଲ୍ ମୁଁ ଯଦି ନ କରିଛି, ମୋ ନାଁ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ନୁହେଁ । କୋଉ ପୁଅ ପାଇଁ ସେ କେତେ ଯୌତୁକ ଝିଣିବେ, ତାହା ପ୍ରତିଦିନ ରାତିରେ ଚିନ୍ତା କରୁଥିବା ବେଳେ ହଠାତ୍ ଯୌତୁକ ନିବେଧ ଆଇନ୍ ପାଶ୍ ହୋଇଗଲା । ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଘିରିଘିରି ହୋଇ ଘୁରିଗଲା । ସେ ଲୁହକରି ଖଟ ଉପରେ

ବସିପଡ଼ିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କର ବଡ଼ପୁଅ ପୋଖର ହୋଇ ସାରିଥିଲା । କନ୍ୟା ପିତାମାନଙ୍କର ନଜର ତା' ଉପରେ ପଡ଼ି ସାରିଥିଲା । ଯୌତୁକ ବଜାରରେ ତା' ଶୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭେଳିବାରେ ଲାଗିଥିଲା । ହେଲେ ବଦମାସ ଯୌତୁକ ନିଶ୍ଚୟ ଆଇନଟା ସବୁ ପଣ୍ଡା କରି ଦେଲା । ବଡ଼ପୁଅର ଭଲ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିବାର ସୁନାମ ଥିଲା । ବଡ଼ କନ୍ୟାପିତା ଭଲଭାବରେ ଜାଣିଥିଲେ, ଯେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟିଏ ଭଲ ଶୁକଣ କରିବ । ଶୁକଣ ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରସାଦ ପକାଇଦେଲେ ଲୁଗା ଶୋଷ ଦାସ ଗୁଡ଼ାକ ବେଶୀ ଉପରକୁ ଉଠିବନାହିଁ । ଏହା ଭାବି ବଡ଼ କନ୍ୟାପିତା ଗୋବରାବୀକୁ ପାଖରେ ଭଣଭଣ ହେଲେ । ଗୋବରାବୀ ଏକ ପୋଖର ବେପାରୀପରି ନିକଟରେ ହୋଇଥିବା ମୁଲ୍‌ଗୁଲ୍ ସବୁ ବଡ଼ କୌଶଳରେ କନ୍ୟାପିତା-ମାନଙ୍କ କାନରେ ପକାଇ ଦେଲେ । ଅମୁକବାବୁ—ସୁନା ଗହଣା କୋଡ଼ିଏ ଭରି ଛଡ଼ା ଗସ୍ତାଖର୍ ୪୦ ହଜାର ଦେବେ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ସମୁକବାବୁ ଅନ୍ୟ କିଛି ନ ଦେଇ ମାତ୍ର ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଦେବେ ବୋଲି ଚୁକ୍ତି କରିଛନ୍ତି । ତମୁକବାବୁ ଗୋଟାଏ କାର୍ ଦେବେ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଫଲଣାବାବୁ ଅଧିକ ପାଠ ବିଲତରେ ପଢ଼େଇବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ତୁଲେଇବେ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଉପୁଷ୍ପତ କନ୍ୟାପିତା ବାପୁଡ଼ାଟିଏ କହି ପକାଇଲା—“ଆଜ୍ଞା, ଆଜିକାଲି ପରା ଯୌତୁକ ଦେବାଟାକୁ ବେଆଇନ କରିଦିଆ ହୋଇଛି ।” ଗୋବରାବୀ ତାଙ୍କୁ ଭଲକରି ବୁଝାଇଦେଲେ “ଦେଖ ଯୌତୁକ ନେବାଟାକୁ ସିନା ବେଆଇନ କରାଯାଇଛି, ଯୌତୁକ ଦେବାଟାକୁ କେହି ବନ୍ଦ କରିନାହିଁ । ତେଣୁ କନ୍ୟାପିତାମାନେ ସୁଛନ୍ଦରେ ଦେଇପାରିବେ ।” ଯୌତୁକ ବିଶେଷ ଆଇନର ଏହି ଫାଟ ବାଟେ ଗୋବରାବୀକୁ ବଡ଼ପୁଅ ଏକ ମୋଟା ଯୌତୁକ ନେଇ ଖସିଗଲା । କଥାଟା ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇଗଲା । ସରକାର ନେବା ଦେବା ଦୁଇଟାକୁ ବେଆଇନ କରିଦେଲେ । ଗୋବରାବୀ ଦିନ ଭାତ ଖାଲି ଆଇନର ଫାଟ ଖୋଜିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁଅ ବେଳକୁ ଗୋବରାବୀରୁ ଭାବିଲେ—“କନ୍ୟାପିତା କାହିଁକି ସିନା ଯୌତୁକ ଦେବେ ନାହିଁ, ତୁମ୍ଭେ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଦରଗୁଡ଼ି

ଯାଉଥିବାରୁ, ଗେହ୍ଲବସରରେ ଉପହାର ଦେବାରେ ତ କିଛି ବାଧା ନାହିଁ ।” ଏଣୁ ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁଅର ବହାଦର ବେଳେ ଯୌତୁକ ଦାମ୍ ପରିବର୍ତ୍ତେ, କନ୍ୟାପିତାର ଦ୍ଵେଷାକୃତ ଉପହାର ଦାନକଥା ଜଣାଇ ଦିଆଗଲା । ଏହା ପରେ ସରକାର ଉପହାରରେ ପରିମାଣକୁ କଡ଼ କଡ଼ ଭାବେ କମାଇ ଦେଇ ଆଇନକୁ ସଂଶୋଧିତ କରିଦେଲେ ।

ତୃତୀୟ ପୁଅ ପୋଖର ହେବା ବେଳକୁ ଗୋବରା ବାବୁ ତାଙ୍କ ଅପ-ହୃତ ଧନରୁ ଗୋଟାଏ ମୋଟା ପେମଣ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରି ସାରିଥିଲେ । ସରକାର ଆଇନରେ ଏପରି କଡ଼ାକଡ଼ ସର୍ତ୍ତ ଲଗୁ କରିବାରୁ ସେ ଟିକେ ବିକ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଅପହୃତ କରି ଦୁଇଗୁଣ ଆଦାୟ କରିବାର କଳ୍ପନାଟି ଏକାବେଳେ ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ମୂଲେ ମୂଲେ ଅପହୃତ ଧନ ଫେରି ପାଇବାର ଆଶା ମଧ୍ୟ ରହିଲା ନାହିଁ ।

ବାପାଙ୍କର ସବୁବେଳେ ହତାଶିଆ ଭାବ ଓ ଯୌତୁକ ଆଇନ ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ଦେଖି ସାନପୁଅ ସବୁ ଠଉରେଇ ନେଲା । ସେତେବେଳକୁ ସେ ଓକିଲାତି କରୁଥିଲା । ଆଇନ କଲେଜରେ କେତୋଟି ବହି ପଢ଼ାଯାଏ ତାହା ନଜାଣି ସୁଦ୍ଧା, କଲେଜକୁ ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖାଇ ସେ ଓକିଲ ହୋଇଥିଲା । ପାଠ ଅପେକ୍ଷା ଶାଠକୁ ସେ ବେଶୀ ଖାତିର କରୁଥିଲା । ଓକିଲମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ବସା ଉଠା କରି ସେ ବହୁ ଶାଠର ସନ୍ତାନ ପାଇଥିଲା ।

ଦିନେ ସେ ବାପାକୁ ଆକଟ କରି କହିଲା—ବାପା, ତୁମେ ସବୁବେଳେ ଏପରି କ’ଣ ଗୋଟାଏ ବିକ୍ରତ ହୋଇ ରହୁଛ । ସରକାର କି ଯୌତୁକ ଆଇନ କରିଛି ସେ । ଆମ ସରକାରଙ୍କୁ କ’ଣ ଆଇନ କରି ଆସେ । ଆମ ସମ୍ବିଧାନ ଯେତେ ବର୍ଷର ପୁରୁଣା ନୁହେଁ, ତା’ର ପ୍ରାୟ ଦିଗୁଣା ସଂଶୋଧନ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ସମ୍ବିଧାନ ପରି ସେମାନେ ଆଇନ ମଧ୍ୟ ତିଆରି କରୁଛନ୍ତି । ସେଥିରେ ଯେ ଗଦା ଗଦା ପାଟ ରହିଛି, ତାହା ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହି ଯୌତୁକ ଆଇନଟାକୁ ଦେଖ ।

ସରକାର କହୁଛନ୍ତି—କୌଣସି ବର ଯୌତୁକ ନେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।
 ତାହା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସରକାର ମଧ୍ୟ ଆଇନ କରିଛନ୍ତି—ବାପ ସମ୍ପତ୍ତି
 ଉପରେ ହିଅର ଅଧିକାର ଅଛି । ଯୌତୁକ ନା ବଦଳରେ ସଦା
 କୁହାଯାଏ, ହିଅ ତା' କିସମତ ଧନ ନେଇଯାଉଛି, ତେବେ ତାହାର
 କିଏ କ'ଣ କରିବ ? ସେଇଠି ଯୌତୁକ ଆଇନଟା ଫଉତୁକ ଫାଇନ୍
 ହୋଇଯିବ । ଆଉ ସେଥିରେ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳାଅ ନାହିଁ ।

କୌତୁକିଆ ଯୌତୁକ

ନଟବର ବାବୁ କୋହଉର କଣ୍ଠରେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଗରେ କହିଲେ—
ରକ୍ତମୁଖା ବରପିତାଟା ଏମା ଜଗର ଧର ବସିବୁ । ସେକ୍‌ଠେ କ୍
ରୁଣି ହଜାର ଟଙ୍କା ନବର ପୁଅରୁ ନ ପାଇଲେ ପୁଅକୁ ମୋ ଝିଅ
ସଙ୍ଗେ ବାହା କରିବ ନାହିଁ, ନବର ବାକରିବ ନାହିଁ । ଘରଟା ବରା
ଦେଇ ପରୁଣ ହଜାର ଟଙ୍କା ଆଣିବୁ । ତାକୁ ଚାକଣି ହଜାର ଦେବ ତ
ବାକ ଦଶ ହଜାରରେ କଅଣ କରିବ ? ଝିଅପାଇଁ ସୁନା ଗହଣା, ବନ୍ଧୁ-
ବନ୍ଧବଙ୍କ ପାଇଁ ଲୁଗାପଟା, ଶ୍ରେଣିସତ ଓ ବବାହ କର୍ମ କର୍ମାଣ୍ଡରେ
କଅଣ ମଞ୍ଚ ଦଶ ହଜାର ଟଙ୍କାରେ କରି ପାରିବ ? ସୁନା ଗହଣାରେ ତ
ଦଶ ହଜାର ପଣିପିବ । ଏବେ ବସ୍ତ୍ରଦର କରିବ କେମିତି ?

—କାହିଁକି ତୁମେ ବତେଇ ଦେଲନି—ମୋ ଝିଅ ବି ଅଧାପିକା ।
ମାସକୁ ମାସ ଦେଉ ହଜାର ଟଙ୍କା ଅଧାପକ ବର ଦରମାରେ ମିଶେଇବ ।
ବର ଅଧାପକକୁ କନ୍ୟା ବି ଅଧାପିକା । ପଇସାଟାଏ ବି ଯୌତୁକ
ଦେବାର କଥା ନୁହେଁ । ତା ପୁଅର ଯେଉଁ ସେଜଗାର, ମୋ ଝିଅର
ବି ସେହି ସେଜଗାର । ଦବା ନବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନାହିଁ । ତଥାପି ଆମେ
ରାଜ ହେଲୁ । ହଉ ଟଙ୍କା ଦେବା ଯେ କିପ୍ରୀ ଦାବ ଦେବା । କେଡ଼େ
ଲେଖି ରକ୍ତମୁଖା ସମୁଦିତା । ଅଲକ୍ଷଣାର ମୁହଁ ଚାହିଁବାର ନୁହେଁ ।
ଅଜ୍ଞା, ତୁମେ ତା ପୁଅସଙ୍ଗେ କଥାବର୍ତ୍ତା ହେଲନି, ତାକୁ
କହିଲନି ?

— ସେତକ କଅଣ ମୁଁ ଛାଡ଼ିଛି ? ଲେଖିର ପୁଅ ଲେଖି ହବନି
ଆଉ କଣ ବଦାନ୍ୟ ହେବ ? ସେ ଆଉ ଚଣାଚଟା । ଅନ୍ୟ ସବୁକଥାରେ
ବାପ ଉପରେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଦେଖାଉଥାଏ । କେତେଥର ବାପକୁ ଗାଳିଗୁଲି

କରିବାକୁ ଛାଡ଼ିନି ! ଏବେ ଟଙ୍କା ପଇସା ପାଇବାର ବେଳ ଆସିଛି । ସେଥିପାଇଁ ପିତୃଭକ୍ତ ଦଶରଥ ତନୟ ପାଲଟି ଯାଇଛି । ସତକୁ ସତ ବାପ ଯଦି ପଇସାଟାଏ ବି ଯୌତୁକ ନବ ନାହିଁ ବୋଲି କହିବ, ତେବେ ପୁଅ ଚଣାଚଟା ବାପ ମୁଣ୍ଡରେ ଦୁଇକାଠ ପକାଇବ । ଦଶରଥ ତନୟ ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ସାହାଜୀଦାନ ତନୟ ପାଲଟିଯିବ । ବାପର ଆଠଅଣା ଲୋଭ ପୁଅ ଭିତରେ ଷୋହଳ ଟଣା ହୋଇ ଯାଇଛି । କଅଣ କରିବ ? ମୋତେ ଆଉ କିଛି ବୁଦ୍ଧି ପଇଟୁ ନାହିଁ ।

ପାଖଦରେ ଅଧା ପିକା ଝିଅ ବସି ସବୁ ଶୁଣୁଥିଲା । ସେ ଆଉ ଅଧୁ ହୋଇ ରହି ପାରିଲାନି । ଭୃଷ୍ଟକରି ଉଠି ଆସି ବାପା ବୋଉଙ୍କ କଥାବାଣୀରେ ଯୋଗଦେଲା । ବାପାଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି କହିଲା, “ଝିଅ ମାନଙ୍କ ଦୁର୍ବଳ ପାଇଁ ଗରିବ ବାପ ମାଆମାନେ ହନ୍ତସନ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି । ବହୁ ପଠୁଆ ବର ମୂର୍ଖ ଝିଅଙ୍କୁ ବି ବାହା ହେଉଛନ୍ତି । ସେହିପରି ପାଠୋଈ ଝିଅମାନେ ମୂର୍ଖ ବରଙ୍କୁ ବାହାହେଲେ ଯତି କଣ ? ସୁସ୍ଥ ସବଳ ଉପାର୍ଜନକ୍ଷମ, ସର୍ବଚରଣ ବରଟିଏ ହେଲେ ହେଲା । ବିଶ୍ୱ-ବିଦ୍ୟାଳୟ ଡିଗ୍ରୀ ପଛେ ନଥାଉ । ଅଳ୍ପ ବି. ଏ., ଏମ୍. ଏ. ଡିଗ୍ରୀର ଉପାଦେୟତା ଯେ କେତେ ଦାଣ୍ଡରେ ପଡ଼ି ହାଟରେ ଗଢୁଛି । ଟଙ୍କା, ଧରାଧରା ଦ୍ରବ୍ୟ କେତେକ ପାଷ୍ଟ କ୍ଲାସ୍ ଏମ୍. ଏ., ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଭିତରୁ କାହାର ଆସି ଅଧ୍ୟାପକ ହେଉଛନ୍ତି, ତାହା ଅନେକଙ୍କୁ ବେଶ୍ ମାଲୁମ୍ । ଏମିତିଆ ଲୋଭ ଅଧ୍ୟାପକଟାଏ ବାହାହୋଇ ଝିଅ ଜୀବନରେ କି ସୁଖଟା ପାଇବ ? ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନରେ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱାମୀର ଡିଗ୍ରୀକୁ ଚାଟିବ ନାହିଁ । ସେ ଚାହୁଁ ସ୍ୱାମୀର ଆଦର, ବିଶ୍ୱସ୍ତପଣିଆ, ଅନାବଳ ସ୍ନେହ ଓ ପ୍ରୀତି ଆଉ ସୁଖ ଦୁଃଖରେ ସମାନ ଭାଗୀଦାର ହେବା । ବରର କମ୍ ପାଠ ଥିଲେ ସେ ପାଠୋଈ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଖାତର କରିବ । ତା ସହିତ ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର କରିବ ନାହିଁ । ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ଝିଅମାନେ ଓଲଟି ତାଙ୍କଠୁ ବେଶୀ ପଢ଼ା ସ୍ୱାମୀମାନଙ୍କ ପାଖରେ କାକୁଛି ହୋଇ ରହିବାକୁ ଭଲ ପାଉଛନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥାନମନ୍ୟତାର ପୁରା ଲକ୍ଷଣ । ମୁଁ ସେ ଅଧ୍ୟାପକ ବରକୁ କେବେ ହେଲେ ବାହା ହେବି ନାହିଁ କି ତୁମର ସବୁନାଶର କାରଣ ହେବି ନାହିଁ ।

ମୋ ପାଇଁ ଜଣେ ସୁସ୍ଥ ସବଳ ଉପାର୍ଜନକ୍ଷମ ଅପାଠୁଆ କି ଦରପାଠୁଆ ବରଟିଏ ଖୋଜ । ମୁଁ ତାକୁ ଇ ବାଡ଼ା ହେବ ।”

ବାପାବୋଉ ଝିଅର ଏକଥା ଶୁଣି କାନରେ ହାତ ଦେଲେ । ପଛଲେ ଝିଅର କଥାକୁ ବଶ୍ୟ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ତାପରେ ଝିଅର ଜନ୍ମ ଓ ଯୁକ୍ତି ଶୁଣି ଟିକିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ବାପା କହିଲେ—ତାହେଲେ ତ ବନା ଯୌତୁକରେ ଭଲ ବର ମିଳିବେ । ଖୋଜ ବସିଲେ କାଲି ମିଳିଯିବେ । ତୋର ଯୁକ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ କାଟିବାର ଶକ୍ତି ଆମର ନାହିଁ; ତୋ ଇଚ୍ଛାକୁ ଆମେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବୁ । ମୋ ଆଖିରେ ବହୁତ ସୁନ୍ଦର ବର ଅଛନ୍ତି । କେବଳ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ନ ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ତୁ ପସନ୍ଦ କରିବୁନି ଭାବ ଆମେ ଆଗେଇ ନଥିଲୁ । ତୋ ମନକଥା ଜାଣିଗଲୁ । ଏବେ ଆଗେଇ ଯିବୁ । ସେ ଯୌତୁକଖୋର ବର ଓ ବରପିତାଙ୍କୁ ବୁଢ଼ା ଆଙ୍କୁଠି ଦେଖାଇ ଫେରାଇ ଦେବୁ । ସେ କୋଉଠୁ ମୋଟା ଯୌତୁକ ପାଉଛୁ ପ'ଉ ।

ଏତିକିବେଳେ ଝିଅ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇପଡ଼ି କହିଲା—ସେ ଦୁହିଁକୁ ଶାସ୍ତି ନ ଦେଇ ଗୁଡ଼ିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ସେ ଆଉ କେଉଁ କନ୍ୟା-ପିତାଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ଶୋଷିବ । ତାଙ୍କର ଶୋଷିବା ଥଣ୍ଡକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବା ଉଚିତ, ଯେପରି ଆଜି କାହାକୁ ଶୋଷି ପାରିବେ ନାହିଁ ; ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଯେପରି ଶୋଷିବାକୁ ସାହସ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ତାର ବାପା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇ କହିଲେ—ଏ ତୁ କ'ଣ କହୁଛୁ ? ଆମର କି ଶକ୍ତି ଅଛି ଯେ ଆମେ ଯାଇ ଅନ୍ୟର ଥଣ୍ଡକୁ କାଟିବା ? ସେମାନେ କିଛି ଆମର ଅଶ୍ରୁତ ନୁହନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଉପରେ ଆମର କିଛି ଅଧିକାର ବି ନାହିଁ । ଏପରି ବାରମ୍ବାରଲିଆ କଥା କହୁଛୁ କିପରି ? —ମୋର କହିବା ମତ୍ତଲବ୍ ଯେପରି ସେ ଦୁଇଜଣ ଯୌତୁକ ଖୋରଙ୍କୁ ମାନେ ମାନେ ଗୁଡ଼ି ନଦେଇ ପୁଲିସ ହାତରେ ଧରେଇ ଦେବା । ବେଘାରେ ନ ବସି ସେମାନେ ଯେପରି ଜେଲ କୋଠାରେ ବସନ୍ତି—ଆରେ କଥାଟା ଏଡ଼େ ସହଜ ବୋଲି ଭାବୁଛୁ କାହିଁକି ? ସେ କ'ଣ ପୋଲିସ ଆଗରେ ଯୌତୁକ ନେବ, ଯେ ତାକୁ ପୁଲିସ ଧରିବ ।

ତାପରେ ସିଏ ଟଙ୍କା ଆମଠୁ ନେଇଛି ବୋଲି ପ୍ରମାଣ ? ସେ ବର ପିତା ମହା ଚାଲିଆ ।

ଯୌତୁକ ଆଇନ ପାଶ୍ ଦେଇଥିବା ତାକୁ ବେଶ୍ ଜଣା । ଆମର ଆଉ ସେ ବାଟରେ ଯିବା ଦରକାର କ'ଣ ? ଆମ କାମରେ ଆମେ ଲାଗିଯିବା । ସେ ଯାହା କରିବ କରୁଥାଉ । ଓଲଟି ସେମାନେ ଧରାଦେଲେ ମଳଦମା ଶେଷହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ଦେଇଥିବା ଟଙ୍କା ଆମ ହାତକୁ ଆସିବ ନାହିଁ । ଆମ କାମ ଇଆଡ଼େ ଭଣ୍ଡାର ଦେବ । କି ମିଳିବ ଆମକୁ ସେ ନେଶେରୁ —

—ନାହିଁ ନାହିଁ ବାପା, ତୁମେ ସେ କଥା କୁହନାହିଁ । ଆମ ଟଙ୍କାକୁ ଥୋପ କରିବା ଦରକାର ପଡ଼ିବ ନାହିଁ, ତାର ଅବସ୍ଥା ଭଜିଲନ୍ଦ୍ର ବାଲ୍ୟ କରିବେ । ତୁମେ ଇଆଡ଼େ ବିଭାଦର କାମରେ ଆଗେଇ ଯାଅ । ମୁଁ ତେଣେ ତା ହାତକଡ଼ି ପକାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁଛି । ତାହା ଫଳରେ ବଡ଼ ନିର୍ଯ୍ୟାତକ ପିତାମାତା ଯୌତୁକଖୋରରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବେ ।

X

X

X

X

ଯୌତୁକଖୋର ବରର ନିବନ୍ଧ ଦିନ ପାଖେଇ ଆସିଲା । କଥା ହେଲା ଗୋଟିଏ ମହାଦେବ ମନ୍ଦିରରେ ନିବନ୍ଧ କରାଯିବ । କନ୍ୟା ପିତା ନିବନ୍ଧ ଦିନ ସେଇଠି ଚାଲିଗଲା ହଜାର ଟଙ୍କା ଦାଖଲ କରିଦେବ । ନିବନ୍ଧ ଶେଷ ହେଲା ପରେ ବାହାଘର ଦିନ ଠିକ୍ କରାଯିବ ।

କନ୍ୟା ପିତା ବର ପିତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସବୁ ଠିକ୍ ଠାକ୍ କରି କହିଲା — ଦେଖନ୍ତୁ, ମୋର ବନ୍ଧୁ ହଟେଶ୍ୱର ଦାସ ମୋ ଝିଅକୁ ଧରମ ଝିଅ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଭାରି ଇଚ୍ଛା ସେ ନିବନ୍ଧ ଓ ବାହାଘର କାମ ନିଜେ କରିବେ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ପିଲାପିରିକା ନ ଥିବାରୁ ସେ ଜଗର ଧରି ବସିଛନ୍ତି ବିଭାଦର ସେ କରାଇବେ । ବରପିତା ଆଖି ଡମାଡ଼ିମା କରି କହିଲେ—ସେ ବାହାଘର ନିବନ୍ଧ ଯିଏ କରୁ ନା କାହିଁକି ମୋର କିଛି ଯାଏ ଆସେନା । ନିବନ୍ଧ ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଚାଲିଗଲା ହଜାର ଟଙ୍କା ପାଇଲେ ନିମିତ୍ତ କରିବି । ନହେଲେ ନାହିଁ । କନ୍ୟାପିତା ବୁଝେଇ ଗୁଝେଇ କହିଲେ

ଆପଣ ଟଙ୍କା ପାଇଲେ ନିବନ୍ଧ କରିବେ, ନ ହେଲେ ନାହିଁ । ପଇସାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଆଗରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଛି । ଏକଥା ଶୁଣି ବରପିତା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ।

ନିବନ୍ଧ ଦିନ କନ୍ୟାପିତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ହଟେଶ୍ୱର ଦାସ ଟଙ୍କା ମୁଣି ସହ ମହାଦେବ ମନ୍ଦିରରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସାଙ୍ଗରେ ଧୁମୁସା ଧୁମୁସା ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଥାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଚନ୍ଦନ ଟୋପା ଶୋଭା ପାଉଥାଏ । ଧଳା ଚକ୍କେ ପଇତା ଗୁଡ଼ାକ କାଳିଆ ହିଡ଼କୁ ଖୁବ୍ ମାନ୍ଦୁଥାଏ । ଧୋବ ଫରଫର ଚାନ୍ଦର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ହିଡ଼ରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେମିତି ମଧ୍ୟ ଧୁମୁସା ଧୁମୁସା ୩୪ଜଣ ଭଣ୍ଡାଣ ନାଟକ ଥାଆନ୍ତି । ଏଣେ ବର ନିଜ ପିତାଙ୍କ ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆସ୍ଥା ରଖିନପାରି ନିଜ ହାତରେ ଟଙ୍କାଗୁଡ଼ାକ ନେବାଲାଗି ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ହାଜର ହୋଇ କର୍ମ ଉପରେ ବସିଲେ । ତାଙ୍କର ମନେ ମନେ ଭାରି ଭୟ ହୋଇଥିଲା ଯେ ବାପେ କାଳେ କିଛି ଟଙ୍କା ସେଥିରୁ ଆମ୍ଭସାରୁ କରି ଦେଇପାରନ୍ତି । ସବୁ କର୍ମକର୍ମାଣ୍ଡିର ଆୟୋଜନ କରାଗଲା । କନ୍ୟା ପକ୍ଷର ଦର୍ଶକ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ବି ଆସିଥାଆନ୍ତି । ସେଇ ଦର୍ଶକ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ବର ଓ ବରପିତାର ଫଟୋ ସବୁ ନେଇ ଯାଉଥାଆନ୍ତି । ବର ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ କନ୍ୟାଘରର ଲୋକେ ଭାରି ଫଟୋ ପ୍ରିୟ । ଏଇ ନିବନ୍ଧବେଳକୁ ତ ଏତେ ଫୋଟ ଉଠାଇଲେଣି, ବିଭାଦର ଦିନ ଯେ କେତେ ଫୋଟ ଉଠାଇବେ, କଲନା କରି ହେବନି । ଫୋଟରେ ମଣିଷକୁ ପୋତି ପକାଇବେ । ବାପ ପୁଅଙ୍କ ଭିତରେ ଆଗରୁ ଗୋଟିଏ ଗୁପ୍ତ ମସୂଧା ମଧ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ବାପ ପୁଅକୁ କହିଥିଲା—ଆରେ ବାବୁ, ତୋ କପାଳ ବଡ଼ ତେଜ ଅଛି । ଦି ଆଉ ଆମେ ସମ୍ପତ୍ତି ପାଇବା । ଶରୀର ଆଡ଼ୁ ତ ଚାଲିଗ ହଜାର ମିଲିଲ, ହିଆଣିଆ ଅଂଶ ବି ମିଲିବ, ଏଣେ ଧରମବାପର ପିଲପିର୍କା କେହି ନାହାନ୍ତି । ତାର ସମୁଦାୟ ସମ୍ପତ୍ତି ଆମେ ପାଇବା । ଏଇସବୁ ଚିନ୍ତାରେ ବାପପୁଅ ଏକାବେଳକେ ମଜ୍ଜୁଲ ହୋଇଗଲେ ।

ନିବନ୍ଧ କାମ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । କନ୍ୟାର ଧରମପିତା ଗୋଟିଏ ମୁଣିରୁ ଚାଲିଗ ହଜାର ଟଙ୍କାର ନୋଟବଡ଼ା କାଢ଼ି ବର ଆଗରେ

ଥୋଇଲେ । ତା ଦେହରେ ଖାଲି ନାଲି ପାଉଁଶର ମଖା ହୋଇଥିବାର
 ଦେଖି ବରପିତା ଥଟ୍ଟା କଲେ—ହଇହେ ସମୁଦ୍ର—ଏ ନୋଟ୍ ଗୁଡ଼ାକ
 ଖୁଦାଖୁଦ କରି ଆଲମାରରେ ରଖିଛ ବୋଧହୁଏ । କାଳେ ପୋକ ଲାଗି-
 ଯିବେ, ସେଥିଲାଗି ହରଡ଼ ଡାଳି ପାଉଁଶର ତା ଉପରେ ଛୁଆଁଛ । କନ୍ୟାର
 ଧରମ ବାପ ମଧ୍ୟ କହିଲେ—ହଁ ସମୁଦ୍ର, ଏମିତି ଅଳ୍ପ କିଛି ରହିଛି, ପ୍ରକୃତ
 କଥା ପୋକ ଲାଗିଲେ ବଡ଼ ହଇରାଣୀଆ କଥା ହେବ । ସେଥିପାଇଁ
 ପାଉଁଶର ଛୁଆଁ ଦେଇଛି । ବରପିତା ନୋଟ୍ ବଡ଼ା ଅଡ଼କୁ ହାତ
 ବଢ଼ାଇବା ମାତ୍ରେ ତା ପୁଅ ଓରଫ ବର କଦରରେ ଚଟାପଟ୍ଟ
 ସେତକ ହାତ କରିନେଲା ଓ ନିଜ ପକେଟରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେଲା ।
 ଏତିକିବେଳେ ଆଉ ଦୁଇ ଚାରିଟା ପଟୋ ବା ଉଠିଲେ । ବର
 ପିତା ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ହୋଇ ନପାରି ହସି ହସି କହିଲେ—ଆହେ
 ସମୁଦ୍ର, ବାହାଘର ଦିନ ଆଉ କେତେ ପଟୋ ଉଠିବ । ଉଠିବ
 ଦେଖିବା ? କନ୍ୟାର ଧରମ ପିତା ମଧ୍ୟ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ କହିଲେ “ହଁ
 ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଆହୁରି କେତେ ଉଠିବ । ତାପରେ ସେ ବ୍ରହ୍ମଣ-
 ମାନଙ୍କୁ କର୍ମ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । ଏତିକିବେଳେ
 ନାହାକ ମଙ୍ଗଳାଶ୍ଳୁକ ବୋଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ବରପିତା ପୁଣି
 ସମୁଦ୍ରକୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା ସମୁଦ୍ର ! କନ୍ୟାପାଇଁ କେତେ
 ଭରି ସୁନାର ଅଳଙ୍କାର କଲେ ? ଆଉ ତମେ ତ ଜାଣିଛ ମୋ ପୁଅ
 ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ । ତା ପାଇଁ ଅନ୍ତତଃ ଚାନ୍ଦିଆ, ସୁନ୍ଦର ହେଲେ
 ଚଳିବ ନାହିଁ । ସମୁଦ୍ର ବା ହସି ହସି କହିଲେ—ହଁ ହଁ ସେ ଯବୁର ବରଦ
 ହୋଇ ଯାଇଛି । ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ସେଗୁଡ଼ାକ ବଳେ ନବ ନି ! ବରପିତା
 ମନେ ମନେ ଟିକେ ଅସ୍ବସ୍ତି ବୋଧ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଶୁଭୁଆଆନ୍ତି ସମୁଦ୍ରଟା
 ବଡ଼ ମାଲଦାର ଆଦମି ଅଛି । ଟିକିଏ ଅଡ଼ ବସିଥିଲେ ପରୁଣ ଶାଠିଏ
 ହଜାର ବା ମିଳି ଯାଇଥାନ୍ତା । ଚୁଅଟା ଆଉ ଟିକିଏ ଅଡ଼ ବସିଥିଲେ ଭଲ
 ହୋଇଥାନ୍ତା । ନିଶ୍ଚୟ ଅଧିକା ମିଳିଥାନ୍ତା । ଏତିକିବେଳେ ନାହାକ
 ମଙ୍ଗଳାଶ୍ଳୁକ ବୋଲି ବସିଲା—“ଅମଙ୍ଗଳଂ ଭଜନନ୍ ସ ବିଷ୍ଣୁ, ଅମଙ୍ଗଳଂ
 ହାତକଡ଼ା ହସ୍ତଂ, ଅମଙ୍ଗଳଂ ଥାନା ହାତକଂ ତତ୍ପରେ ଜେଲ ଗମନଂ” ।
 ଧୁମୁସା ଧୁମୁସା ବ୍ରହ୍ମଣମାନେ ହସି ହସି ମନ୍ଦ ବୋଲିବାକୁ ଲାଗିଲେ—

ପିତା ପୁତ୍ରଂ ପକଡ଼ୟ ଶୀଘ୍ରଂ ଅଶ୍ବରେ ଲଗାଅ ଦଉଡ଼, ନେଇଯାଅ ଥାନା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ଦାଣ୍ଡରେ ଘୋଷାଡ଼ି ଘୋଷାଡ଼ି ।” ବାପ ପୁଅ ଏ ଅଭୁତ ମନ୍ତ୍ର ଶୁଣି ଭାବିଲେ କନ୍ୟା ଘରର ସମସ୍ତେ ଥଟ୍ଟାଲିଆ ଓ ହସକୁବ । ଅଧ୍ୟାପକ ମଧ୍ୟ ହସି ହସି କହିଲେ—ବଡ଼ିଆ ବ୍ୟଙ୍ଗାନୁକରଣ ହୋଇଛି । ବାସ୍ତବିକ ଏ ବ୍ୟଙ୍ଗାନୁକରଣ ବଡ଼ ଉଚ୍ଚକୋଟିର । ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର ହସ ହଠାତ୍ ମୁହଁରୁ ଲିଭିଗଲା । ବାପ ପୁଅଙ୍କ ହାତରେ ହାତକଡ଼ା ଦେଇ ଜାଲ୍ ବ୍ରହ୍ମଣ ବାରିକ ନାହାକ ଓରଫ ଉଚ୍ଚଲନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରେକ୍ଷର, କନେଷ୍ଟବଲ ଓ ଓ ଏସ୍. ପି. ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମାଡ଼ିବସି ହାତକଡ଼ା ପକାଇ ଯେତେବେଳେ ଘୋଷାଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ, ସେତେବେଳେ ଅଧ୍ୟାପକ ବହୁତ ପିମ୍ପୁଡ଼ ଦେଖାଇଲେ । ଏସ୍. ପି. ଶୁଣାଇଦେଲେ—ଯୌତୁକ ନେବାର ବିଷୟ ଫଳ ସେମାନଙ୍କୁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସ୍ବୟଂ ଏସ୍. ପି. କନ୍ୟା ପିତା ସାଜି ଥିବାରୁ ବାପ ପୁଅଙ୍କ ପାଟି ଆଫୁ ଆଫୁ ହୋଇଗଲା । ଦୁହେଁ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କଲେ—କି ଯୌତୁକ, ଏଠି ଯୌତୁକର କଥା କାହିଁକି ଉଠୁଛି ? ଆମ ବରୁଣରେ ଗୋଟାଏ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରି ଆମକୁ ହଲପଟା କରୁଛ ? ଏସ୍. ପି. କହିଲେ—ଆଉ ବେଶି ବକର ବକର ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ସମସ୍ତ କଥାବାର୍ତ୍ତାର ଟେପ୍ ରେକର୍ଡ଼ିଂ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏଥର ଶୁଲନ୍ତୁ ଥାନାକୁ । ଏଣେ ଅଧ୍ୟାପିକାର ବିବାହ ଖୁବ୍ ଜାକଜମକର ସହିତ ଜଣେ ବି. ଏ. ଫେଲ ବାଲ୍ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ସହିତ ହୋଇଗଲା । ବର ଅଧ୍ୟାପିକାର ସହପାଠୀ ଥିଲେ । ବାରମ୍ବାର ପରୀକ୍ଷାରେ ମାଙ୍କଡ଼ଚିତ୍ ମାରିବାରୁ ସେ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଅଜସ୍ରୁ ପଇସା ମଧ୍ୟ ଶ୍ରେକଗାର କରି ସାରିଥିଲେ । ନିଜେ ଅଧ୍ୟାପିକା ତାଙ୍କୁ ଏ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦେବାରୁ ସେ ଆନନ୍ଦରେ ଅଧୀର ହୋଇ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇଥିଲେ । ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର ଜୀବନ ଉଜ୍ଜା ଧୀର ମନ୍ତ୍ରର ଗତିରେ ଆଗେଇଲା । ଅଧ୍ୟାପିକା ଭଲ ବାଗରେ ମଙ୍ଗୁଆଳ କାମ କରିଥିଲେ ।

ମାଗଣ ପତ୍ନୀ

ଉଠୁନ ଗ୍ରନ୍ଥାଗାରର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଦାସ ସେଦିନ ଗ୍ରନ୍ଥାଗାରେ ବଡ଼ ମନ ଦୁଃଖରେ ବସି ଥାଆନ୍ତି । ଗ୍ରନ୍ଥାଗାରର ଆଲମରଗୁଡ଼ାକୁ ଚାହିଁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଘାଉଁଶାସଟିଏ ଛୁଡ଼ୁଥାଆନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ଟିକିଏ ଚଳିବଲେଇ କହି ଉଠୁଥାଆନ୍ତି—ଏତେବର୍ଷ ଲାଗି ଲାଗି ଏତକ ବହି ସଂଗ୍ରହ କରି, ଏକୁଟିଆ କେତେ କରିବ ? ସତ୍ୟମାନେ କେହି ତ ଟିକିଏ କାନ୍ଦି ଲାଗି ନାହାନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ଝିଣ୍ଟିକା ମହାନ୍ତି ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । କାନ୍ଦି ନ ଲାଗେଇବା କଥାଟା ତାଙ୍କ କାନରେ କେମିତି ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ସେ ପାଖରେ ବସିଯାଇ ପଚାରିଲେ—କଅଣ କହେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଦାସେ । କିଏ କୋଉଠି କାନ୍ଦି ନ ଲାଗାଇଲା ? କାହାକୁ ତୁମେ କାନ୍ଦି ଲାଗାଇବାକୁ ଡାକିଥିଲ, ସେ ଶୁଣିଲା ନ ? କୋଉ କାମରେ କାନ୍ଦି ଲାଗାଇବା ଦରକାର ପଡ଼ୁଥିଲା ଯେ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛ ? ତୁମେ ତୁମ ନିଜ କଥା କହୁଛ ନା ଆଉ କାହା କଥା ଭାବି ହେଉଛ ?

ପିମ୍ପୁଡ଼ି ପୁଣି ଗୋଟାଏ ଘାଉଁଶାସ ପକେଇ କହିଲେ—ତୁମେ ତ ଦେଖୁଛ ଏ ଯେତେକ ବହି ଆସିଛି ତା ଭିତରୁ ଖୁବ୍ କମ୍ କଣା ହୋଇଛି । ବାକିତକ ମୁଁ ଏକୁଟିଆ ବୁଲି ବୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରିଛି । ଏ ବୟସରେ ପିଠିରେ ବଡ଼ ବସ୍ତା ପକେଇ ବୋହି ବୋହି ଆଣିଛି । ଯେଉଁଠି ଯାଇ ବହି ମାଗିବ ସେଠୁ ପସେ ହେଉ ବା ଫଳେ ହେଉ ଖଣ୍ଡେ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ବହି ପାଇଛି । ଯେଉଁ ବହି ଦୋକାନକୁ ବହି ମାଗି ଯାଏ ସେ ତାର ଅଚଳନ୍ତି ବହି ଆକମାନଙ୍କରୁ ଗୋଟାଏ ଦୁଇଟା ଆଣି ଦେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଭଲ ଦାମିକା ବହି ଦେବା କେ'କାମା ଖୁବ୍ କମ୍ । ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଶୁଣା ଯେ ନାହାନ୍ତି ଏମନ୍ତ ନୁହେଁ । ସେମାନେ ନିଜ ଦୁଇ'ଶା

କଥା ବୟାନ କରିବାକୁ ଯାଇ କହି ବସନ୍ତ—“ସରକାର କଣ ଆମକୁ ଆଉ ରଖିଲେ ? ଆମକୁ ବୁଡ଼େଇ ଦେଲେ । ସେଇ ବଡ଼ ବଡ଼ ବହି ଦୋକାନୀଙ୍କର ବହି ସବୁ ମନଇଚ୍ଛା ନେଲେ । ବହି ଦୋକାନୀ ପାଞ୍ଚଟା ବହି ଡିପୋଜିଟ କଲେ ସରକାରୀ ଲୋକେ କହନ୍ତି—ଆରେ ନଅଙ୍କି ଆଟା ଏତିକି କଣ ଡିପୋଜିଟ କରୁଛ ? ଆଉ ଆଠ ଦଶଟା କର । ପାଞ୍ଚଟା ଯାକ ବାଛୁବେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ସେସବୁ ହେ ନ ପଡ଼ିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ନିଜ ପସନ୍ଦର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଦେଖାଇବାକୁ ଗୋଟାଏ ଦିନ ସେଥିରୁ ବାଦ୍ କରିଦେବେ । ତୁମେ ପାଞ୍ଚଟା ଡିପୋଜିଟ କଲେ ସେଥିରୁ ତିନୋଟି ମାସ ବଛା ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି । ଦଶ ପନ୍ଦରଟି ଡିପୋଜିଟ କଲେ ଯାଇ ସେଥିରୁ ଚିନ ଚାରିଟା କଟିଯାଉ, ବାକି ତ ଦଶ ବାରଟା ବଛା ହୋଇଯିବ । ତେଣୁ ଆଉ ଦଶ ବାରଟା ଭର୍ତ୍ତି କରିଦିଅ । ଜାଣପୈଶୁଣୀ ଥିବାରୁ ସେ ଗୁଡ଼ାଏ ବହି ବଛା ହେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦିଅନ୍ତି । ଆମର ତ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଜାଣପୈଶୁଣୀ ନାହିଁ । ଯେତେ ଭଲ ବହି ହେଉ ପଛେ ବଛାଳିମାନେ ବଛାବଛା ଟେବୁଲ୍ ଉପରୁ ସେଗୁଡ଼ାକୁ ଓଲଟେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଜାଣପୈଶୁଣୀଆମାନେ ଏଇବାଟେ ବସ୍ତ୍ରର ଟଙ୍କା ପାଆନ୍ତି । ଆମର ଯେଉଁ ମରୁଡ଼ିଆକୁ ସେଇ ମରୁଡ଼ିଆ । ଜଣ ଜଣିକିଆ ବହି ହେତା କେତେ ବହି କଣିବେ ଯେ ଆମେ ବହିରୁ ମୋଟା ଲଭି ପାଇବୁ ? ଲଭି ସେମିତି ହାଉଯାଉ ହେଉଥିଲେ ସିନା ତୁମକୁ ଖଣ୍ଡେ ବହି ଦିଅନ୍ତୁ ।

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ନଚ୍ଛେଡ଼ି ବନ୍ଦା । ମୁଁ ନିଉନ ‘ହୋଇ କହେ—ଏତେ ସମୟ ବସେଇ ମୋତେ ଏତେ କଥା ଶୁଣାଇଲଣି, ଯାହାକାହିଁ ଖଣ୍ଡେ ବହି ଖଣ୍ଡେ ବି ଦେବନି । ମା ସମୟର ମୂଲ୍ୟ କ’ଣ କିଛି ନାହିଁ ? କେହି କେହି ଚିହ୍ନିକି ଉଠି କୋକାନ ତଳକୁ ଚାଲିଯିବାକୁ କହନ୍ତି, ଆଉ କେହି କେହି ନଅଙ୍କିଆ ଦୟାପରବଣ ହୋଇ ଟାଉ୍ନିଂସମଙ୍ଗଳା ଜଣାଣ ବହି ଖଣ୍ଡେ ପକେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଘରପୋଡ଼ିରୁ କୁଟାଖିଏ ପାଇଲପଣ ମୁଁ ତାକୁ ବି ନେଇ ଚାଲିଆସେ । କଣ ବହି ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ଏ ମଗଣା ବହିରୁ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଆଣିବୁ ? ମୋର ତ ବାଳ ପାରିଲଣି, ଆଉ କେତେଦିନ । ମୋ ଅନ୍ତେ ପୁକୁ ରଖି ପାରିବ ତ ?

ଝିଞ୍ଜିକା ମାହାନ୍ତି କହିଲେ—ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛ କାହିଁକି ?
 ଯେଉଁଠିକି ଯାଉଛ ସେଠି ଆସୁଛ । କେହିତ ତୁମକୁ ମନା କରୁନାହାନ୍ତି
 ଅଧିକାଂଶ ଜାଗାରେ ସଫଳ ତ ହେଉଛ, ଆଉ ମନଦୁଃଖ କାହିଁକି ? ତୁମ
 ଅମଳଟା ଆନନ୍ଦରେ କଟାଇନିଅ, ତେଣିକି ଟୋକାମାନେ ଯାହା କରିବେ
 କରିବେ ।

ପିମ୍ପୁଡ଼ ଦାସ ଟିକିଏ ହତାଶ ଭାବରେ କହିଲେ—ମିତ୍ର ନମିତ୍ର
 ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି ମୋ ଉପରେ ରାଗି ନଥିଲେ କି ମୋତେ କଟୁକଥା କହି
 ନଥିଲେ । ଜଣେ ଭଲ ମୋ ଉପରେ ଏମିତି ଗାଳି କୁଡ଼େଇଦେଲା ଯେ
 ମୁଁ ସେଥିରେ ଚିପି ହୋଇଗଲି । ମୋ ମନଟା ଖଣ୍ଡି ଖଣ୍ଡି ହୋଇଗଲା ।
 ଭାବିଲି ଆଉ ଏମିତି ମଗାଯବ୍ କରବ ନାହିଁ, ଯାହା ହେଉଛି ହେଉ ।

ଝିଞ୍ଜିକା ମାହାନ୍ତି ଆଖି ଡମ୍‌ଡମ୍‌ କରି ପଚାରିଲେ—କିଏ ସେ
 ଭଲ ? ଭଲ ପାଖକୁ କାହିଁକି ଯାଇଥିଲ ? ସେ କଣ ବହି ଦୋକାନୀ ?
 କ'ଣ ସେ ତୁମକୁ କହିଲା ?

— ସେ ଯାହା କହିବାର ତ କହିଲା । ଆଉ ଟିକିଏ ସେଠି
 ଅଟକି ଥିଲେ ଖଡ଼ିକା ମୁଠାରେ ମୋ ପିଠି ଓଲଟେଇ ଦେଇଥାଆନ୍ତା ।

—ଏଁ ଏଁ, ଏତେଦୂର କଥା ଯାଇଥିଲା ? ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ
 କେହି ନଥିଲେ କି ? ମୁଁ ଯଦି ଥାଆନ୍ତି ନା ତା ରୁଟିଟାକୁ ଧରିନେଇ
 ଥାଆନ୍ତି । କିଏ ସେ ଭଲ ? କାହିଁକି ତୁମକୁ ବେଜମାନିଆ କଥା କହିଲା ?
 ଆସିବଟି ଏଇକ୍ଷିଣା ଯିବା ତା ପାଖକୁ, କଅଣ କହିଛି ମୋତେ କହିବଟି ।
 ମୁଁ ତାକୁ ପଚାରିବି କାହିଁକି ସେ ଏପରି କହିଲା ।

—ଥୟଧର, ଥୟଧର । ଏମିତି ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇଯାଅନା । ଶୁଣ
 ମୁଁ କହୁଛି । ତୁମେତ ଜାଣିତ ଖବରକାଗଜବାଲା ଆମ ପୁସ୍ତକାଗାର
 ପାଇଁ କେହି ମାଗଣା କାଗଜ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲେ କହନ୍ତି
 ହଁ ନିଶ୍ଚୟ ଦେବୁ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଅର୍ଡର ବି କରି ଦିଅନ୍ତି—ଆରେ

ଭଣ୍ଡେଇ ! ଏ ବ ବୁଝ ନାଁ ମାଗୋ ଲକ୍ଷ୍ମରେ ଲେଖିଦେ । ମୁଁ ଫେରିଆସି ମାମେଯାଏ ଅପେକ୍ଷା କରେ, ଖଣ୍ଡେ ବ ଆସେ ନାହିଁ । ପୁଣି ଆଉ ଥରେ ଗଲେ ସେ ଭଣ୍ଡେଇ ଉପରେ ବଗିଡ଼ିଯାଇ କହନ୍ତି—କରେ, ମୁଁ ପୁଅ'କ ନାଁ । ପର ରଖିବାକୁ କହିଥିଲି, ଗଲନାହିଁ କାହିଁକି ? ଇସ୍ତାତମୁହଁ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କହିଦିଏ—ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ନିତି ପଠଉଛି । ଡାକଦରେ ସବୁ ହରଣ-ଗୁଳ ହେଇଯାଉଛି, ମୁଁ କଅଣ କରିବି ? ମାଲିକ ପୁଣି ପ୍ରବୋଧନା ଦେଇ କହନ୍ତି—ଆଜ୍ଞା-ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ଡାକଦରକୁ ଅଭିଯୋଗପତ୍ର ଦେଇଛି, ଏଣିକି ଆପଣ ଠିକ୍ ଶୁଣିବେ ପାଇବେ । ମୁଁ ଫେରି ଆସିବା ପରେ ସେ ଦୁହେଁ ବୋଧହୁଏ ମୁହଁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ହୋଇ ହସୁଥିବେ । ପୁଣି ମାସେ ଗଡ଼ିଯାଏ । କାଗଜର ଦେଖା ନଥାଏ । ଆଉ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏନି । ଶେଷରେ ଗୋଟାଏ କଣ୍ଡା । କାଲି ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଖବରକାଗଜ ସମ୍ପାଦକ ଦରକୁ ଯାଇଥିଲି । ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ମଧ୍ୟ ନେଉଳି ପଣ୍ଡା ଯାଇଥିଲେ । ଆମେ ଦୁହେଁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ଘର ଦ୍ଵାର ମୁହଁରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଘର ବାଉଣ୍ଡାରେ ଜଣେ ଭଲ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ମୁଁ ପଚାରିଲି—ସମ୍ପାଦକ ଶ୍ରେଳାନାଥ ଅଛନ୍ତିକି ? ସେ କହିଲେ—ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତୁମର କି କାମ ଅଛି ? ମୋତେ ଗୁରୁ ବରକୁ ଲାଗିଲା ଶ୍ରେଳାନାଥଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମୋର କି କାମ ଏହା ପଚାରିବ କିଏ ? ବାଟରେ ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି—ଆମେ ଶ୍ରେଳାନାଥଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଆସିବୁ, ତୁମ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଆସିନାହୁଁ । ସବୁ କାମ ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନରେ । ତୁମ ପ୍ରଶ୍ନରେ ଆମର କିଛି ଦରକାର ନାହିଁ । ସେ ଅଛନ୍ତି କି ନା ଜେବଳ କୁହ । ଏତେ ବସୟ ପଚାରିବାକୁ ତୁମେ କିଏ ?

ଭଲ୍ ଜଣକ ଖୁବ୍ ଗୁଣିଗଲା । ନୋଧରେ ସେପିଯାଇ କହିଲେ—କାରଣ ନ ଜାଣିଲେ ମୁଁ ତୁମକୁ ପିଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଉଠିବାକୁ ଦେବିନାହିଁ । ମୁଁ କେତେ ସୋଆବ ଦେଖିଛି ।

ପାଟିତୁଣ୍ଡ ଶୁଣି ଶ୍ରେଳାନାଥେ ଘର ଭିତରୁ ବାହାର ଆସିଲେ । ଆମକୁ ଦେଖି ଘର ଭିତରକୁ ଡାକି ନେଇଗଲେ । ଭଲ୍ ଜଣକର ଗୁଣ ମନ ଭିତରେ ଟକମକ ହୋଇ ଫୁଟିଲା । ସେ ବି ପଛେ ପଛେ ଯାଇଁ ସେଇ ଘରେ ଗୋଟିଏ ଚୌକୀରେ ବସିଲା । ମୁଁ ଶ୍ରେଳାନାଥଙ୍କୁ ନିଉନ ହୋଇ

କହିଲି—ଅଜ୍ଞା, ଆପଣେ ଆମର ଗ୍ରନ୍ଥାଗାର କଥା ଜାଣିଛନ୍ତି । ଆମର ତ ଟଙ୍କା ପଇସା ଖୁବ୍ କମ୍ । ଆପଣ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କାଗଜ ଆମ ଗ୍ରନ୍ଥାଗାରକୁ ମାଗଣାରେ ପଠାନ୍ତୁ । ସେ ଡିଲ୍‌ବାର୍‌ରେ ଭିତରେ ଥିବା ବାରୁଦ ଗଦାରେ କିଏ ଯେସିତ ନିଆଁ ଟିକିଏ ଗୁଞ୍ଜିଦେଲା । ହାଉକର ଗର୍ଜି ଉଠି କହିଲା—ଭକତଟା କୋଉଠିକାର ! ଆସିଗଲେ ମାଗଣା ନବାଲଗି । ମାଗଣା ଖାଇ ଖାଇ ବୋଧହୁଏ ମୁହଁରେ ଲାଗିଯାଇଛି । କୋଉ ଆମର ଉପକାଶ ବନ୍ଧୁଟା ଯେ, ତୁମକୁ ଆମେ ମାଗଣା କପିଟିଏ ଦବୁ ? ଏ କାଗଜ କେମିତି ଚଳୁଛି ସେକଥା ଟିକିଏ ଶ୍ରବଣ କ ?

ସ୍ତୋଳାନାଥେ ତାଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଶାନ୍ତ ହେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିବାରୁ ସେ ଓଲଟି ଅଧିକ ହୋଧରେ ଉଦ୍‌ଘୋଷିତ ହୋଇ ଆହୁରି ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ କହି ଲାଗିଲେ—ନାଁ ନାଁ ମୁଁ କିଛି ଶୁଣିବି ନାହିଁ । ଏପରି ମାଗଣାମାନଙ୍କୁ ଏଠାରୁ ତାଣ୍ଡିଆ ଦେଇ ବିଦା କରିଦେବା ଦରକାର ।

ଆଉ ଅଧିକ ନ ଶୁଣିବା ଲାଗି ଆମେ ଦୁହେଁ ବିରୁଡ୍ଧବିରା ପରି ଛୁଡ଼ି ପଲେଇ ଆସିଲୁ । ବାପ୍‌ରେ ବାପ୍‌ ଶ୍ରାବ୍ୟ ତା' ହାତରେ ଖଡ଼ିକା ମୁଠା ନ ଥିଲା ।

—ହଇହେ, ତୁମେ ପ୍ରକୃତରେ ମୁହଁ ଦୃଢ଼ତ ! ଯେତେହେଲେ ସେ ତିଲ୍ । ତାକୁ କଅଁଳେଇ କହିବା ଉଚିତ ଥିଲା । ତୁମଆଡ଼ୁ ଆଗ ଭୁଲ ହେଇଛି । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ସ୍ତୋଳାନାଥଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ।

—ହଉ ସେ ଯାହା ହୋଇଥାଉ । ଶୁଣିବାକୁ ଥିଲା ଶୁଣିଲି । ଆଉ ଦିନେ ଖବରକାଗଜ ବାଲଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବିନାହିଁ ।

—ହଉ, ତୁମେ ଥୟଧର । ମାସେ ଦୁଇମାସ ଗଡ଼ିଯାଉ । ମୁଁ ଦିନେ ଯିବି । ତୁମେ ଯୋଉଠି ମାଙ୍କଡ଼ଚର ମାରି ଆସିବ, ମୁଁ ସେଇଠି କିତାପଟ ନେଇ ଆସିବି ।

—ହଉ, ତୁମେ କଅଣ କରୁଚ କର, ମୋର ଆଉ ସାଡ଼କୁ କୌଣସି ଆଶା ରଖିନ । ହକରଙ୍କ ଠାରୁ କିଛି ନବା । ସେଇ ଲେଖକ ଆଉ ବହି ଦୋକାନୀମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଆଣି କରିବା ।

ଏହି ସମୟରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଭ୍ୟମାନେ ଆସିଗଲେ । ଏ କଥାର ହାଣ୍ଡି ଟାକୁ ସେଇଠି ଘାଙ୍ଗି ଦିଆଗଲା । ବହୁ ଝଙ୍କାଝଙ୍କ ଆଲୋଚନା ପରେ ଝିଞ୍ଜିକା ମହାନ୍ତି ନନ୍ଦୁଲି ଷଡ଼ଙ୍ଗୀକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ପୁଣି ସେଇ ସ୍ଥାନକୁ ଦୁଇମାସ ପରେ ଯିବାଲାଗି ପ୍ରସ୍ତାବଟା ଗୃହୀତ ହୋଇଗଲା ।

ପ୍ରସ୍ତାବ ଅନୁଯାୟୀ ଦୁହେଁ ଭୋଲାନାଥଙ୍କ ପିଣ୍ଡାରେ ଯାଇ ଠିଆ ହେଲେ । ଦୁଇରୁ ପ୍ରବୋକ୍ତ ତିର୍ଲ୍ଲ ଆସୁଥିବାର ଦେଖି ନନ୍ଦୁଲି, ଝିଞ୍ଜିକାକୁ ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ କରି କହିଲା—ଅଇଲା ଲେ ମା’ କାଳୀ ।

ଝିଞ୍ଜିକା ତାକୁ ରୁପ୍ ରୁପ୍ କରି କହିଲା, “ହେ, କିଛି କହନାହିଁ ତା କାନ ଦି’ଟା କୁକୁର କାନଠୁ ଆହୁରି ତେଜ୍ । ଯଦି ଶୁଣିଯିବ, ଆମ ଦଫା ରଫା ନିକାଲି ଦବ ।

ତିର୍ଲ୍ଲ ଜଣକ ଘରୁ ବାହାରି ଆସି ପଚାରିଲା, “କ’ଣ ଦରକାର ?

ଝିଞ୍ଜିକା ମହାନ୍ତି ହାତ ଯୋଡ଼ି ଅତି ବିମତ ଭାବରେ ପଚାରିଲା, “ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ କଅଣ ମିସେସ ଭୋଲାନାଥ ?”

ମିସେସ୍ ପଦ ଶୁଣି ତିର୍ଲ୍ଲଙ୍କର ମନଟା ଟିକିଏ ନରମି ଯାଇଥିଲା । ସେ କହିଲେ “ହଁ—ଆପଣମାନଙ୍କର କ’ଣ କାମ ଅଛି ?”

ନନ୍ଦୁଲି ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ଏତିକିବେଳେ ଝିଞ୍ଜିକା ମହାନ୍ତିଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି କହିଲେ “ଭାଇ, ଆମର କି ସୌଭାଗ୍ୟ, ଖୋଦ୍ ମା’ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ ମିଳିଗଲା । ଆଉ ଆମର କି ଅଭାବ ରହିବ ? ବହୁ ଲୋକ ଅଧିଆ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ଦେଖା ପାଉନାହାନ୍ତି, ଆମର ସେମିତି ତେଜି କପାଳ ନ ଥିଲେ ସ୍ବପ୍ନ ମା’ ଆସି ଆମକୁ ଦର୍ଶନ ଦେଇ ଆଆନ୍ତେ ?”

ହିଷିକା ବି ଯୋଡ଼ିଦେଲେ, “ମୁଁ ପରା ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣିବି ମା’ଙ୍କର ଏଇ ପିଣ୍ଡାରୁ କେହି ହେଲେ ହତାଶ ହେଇ ଫେରିନି । ମା’ଙ୍କର କରୁଣା ବାରି ଯେ କାହା ଉପରେ ନ ପଡ଼ିବି ଏମନ୍ତ ନୁହଇ । ଦୁଃଖୀରଙ୍ଗି ମାଗତାଙ୍କ ପାଇଁ ମା’ଙ୍କର ହାତ ଏକାବେଳକେ ମୁକ୍ତ । ନହୁଲି ତା ଉପରେ ଯୋଡ଼ିଦେଲୁ,—“ବର୍ତ୍ତକ ତଳେ ମୋର ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ମା’ଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲେ । ଏଠୁ ଫେରିଯାଇ ମା’ଙ୍କର ଏତେ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ପ୍ରଶଂସା କଲେ ଯେ, ମୁଁ ଏକାବେଳକେ ଆବାକାବା ହେଇଗଲି । ମା’ଙ୍କର କରୁଣାର କଥା ପ୍ରାୟ ଦେଉଦଣ୍ଡା ଧରି କହି ଚାଲିଲେ । ସେତିକି ବେଳେ ମୁଁ ଜାଣିପାରିଲି ମା’ଙ୍କର ମହିମା କେତେ ! ଭଗବାନଙ୍କ କୃପା ଏଇଠି ପଡ଼ିଥିବା ମାତ୍ରେ ମା’ଙ୍କର ଦର୍ଶନ ପାଇଗଲୁ ।

ଏତକ କହି ନହୁଲି ନଇଁପଡ଼ି ମା’ଙ୍କର ଟିକେ ପାଦଧୂଳି ନେଇ ଆସିଲୁ । ତା ହାତରୁ ହିଷିକା ଟିକେ ଝାମି ନେଲୁ । ଦି’ଜଣ ଯାକ ଅତି ଭକ୍ତିଭରେ ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇ ଦେଲେ ।

ସେତେବେଳେ ମା’ଙ୍କର ହୃଦୟ ଉପୁଣୀ ଠାରୁ ଆହୁରି କୋମଳ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସେ ପ୍ରସନ୍ନ ବଦନରେ ପଚାରିଲେ, “ହଉ, କଣ ଦରକାର କୁହ ?”

ହିଷିକା କହିଲା, ଆମେ ଭାବୁଥିଲୁ ଆପଣଙ୍କର ଦେଖା ତ ମିଳିବ ନାହିଁ । ଭୋଳାନାଥଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ଦୁଃଖ ଜଣେଇବା । ଆମର ଏତେ କପାଳ ବୋଲି ଆମେ ଜାଣି ନଥିଲୁ । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥିଲୁ ମା’ଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଆଗେ ଦେଖା ହୋଇଯାଆନ୍ତା । ଆମର ଭାଗ୍ୟ ଖୋଲି ଯାଆନ୍ତା । ଭଗବାନଙ୍କ ବରଦ, ଆପଣ ସ୍ୱୟଂ ଆସି ଆମକୁ ଦର୍ଶନ ଦେଲେ । ଆମର ମନସ୍କାମନା ଆପଣଙ୍କ କରୁଣାରୁ ଯେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯିବ ତାହା ଆମେ ଜାଣି ସାରିଲୁଣି ।”

ନହୁଲି ଆଉ ଟିକିଏ ଯୋଗିଦେଲା, “ଆରେ ଧେଉଁତେରିକା, ହୋଇଯିବ ବ’ଣ କହୁରୁ, ହୋଇଗଲାଣି । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ ମା’ଙ୍କର

ସେତେବେଳେ ଦର୍ଶନ ମିଳିଗଲାଣି ସେତେବେଳେ ଜାଣି ଆମର ଆଶା ପୂରଣ ହୋଇଗଲାଣି । ମା' କୋଉଠି, ଆମେ କୋଉଠି ; ଆମେ ତାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ପାଇଥାଆନ୍ତୁ ନା ? ବାଟଯକ ମା'ଙ୍କ ବିଷୟ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ଆମର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧ୍ୟାନ ସେ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଆମେ ମା'ଙ୍କର ଦର୍ଶନ ପାଇଯିବୁ । ଏବେ କିପରି ତେଜରୁ ପାଇଲେ, କି ନାହିଁ ?”

ମା' ଦେହାନ୍ତ ହେଉଥିବା ସୁଖରେ ପୁଣି ଯେଉଁଠି, “ହଉ କ'ଣ କହୁଛ କହୁନ ?” ନହୁଲି ଖୁବ୍ ଯୋରରେ ଦୁଇ ପାଶୁ ମଳି ମଳି ଓ ମୁଣ୍ଡ ଚୁଆଁଇ କହିଲା, “ଅଜ୍ଞା, ଆମ କୁଳକୁ ଲାଗି ଜଣେ ବାବୁଙ୍କର ବସନ୍ଦର ଥିଲା । ସେ ପ୍ରତିଦିନ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏ ଆପଣଙ୍କ କାଗଜ କଣ୍ଠିଥିଲେ । ଆମେ ତା'ର ତାଳୁରୁ ତଳିପା ଯାଏ ସବୁ ପଢ଼ି ଯାଉଥିଲୁ । ଆମେ ଆଉ ସବୁ ପଢ଼ିବା ପଢ଼ିଥିଲୁ, କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର କାଗଜ ପଢ଼ିବା ଦିନଠାରୁ ସେଗୁଡ଼ାକ ଆଉ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉନା । ସେଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରତି ଆମର ଗୋଟିଏ ଦୃଶ୍ୟ ଆସିଯାଇଛି । ତୁଚ୍ଛା ଗାଲୁଆମାଲୁଆ କରି ଗୁଡ଼ାଏ ଲେଖାନ୍ତି ସେ ତାକୁ ଦେଖିଲାମାତ୍ରେ ଆମ ମନ ବିଷେଇ ଉଠିଛି । ଆପଣଙ୍କ କାଗଜଟିକୁ ଆମେ ସବୁବେଳେ ରହିଁ ବସିଥାଉ । ଆମର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ସେ ବାବୁ ବଦଳି ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ । ସେଇଦିନଠୁ ଆପଣଙ୍କ କାଗଜ ପଢ଼ିବାକୁ ନପାଇ ଆମେ ଉତ୍ତଳ ବିକଳ ହୋଇଯାଉଛୁ । ଆପଣଙ୍କର ଦୟା ହେଲେ ପୁଣି ସେଇ କାଗଜଟିକୁ ପଢ଼ିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଆମେ ପାଇବୁ । ଦୁଃଖୀରଜିଙ୍କ ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କର ଅଯାଚିତ ଦୟା ବିଷୟ ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲାସବେ ଜାଣିଥିବାରୁ ଆମେ ଆସିବାକୁ ସାହସ କଲୁ । ଅଧମ ପୁଅ ଦ'ଟାଙ୍କ କଥା ଆପଣ ଟିକେ ବିଚାର କରନ୍ତୁ ।”

ମା' ସାନ୍ତୁନା ଦେଇ କହିଲେ, “ଅଜ୍ଞା ! ଅଜ୍ଞା । ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଆସ । ମୁଁ କରେଇ ଦଉଛି । ଆମର ତାଙ୍କୁ କହି ମୁଁ ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦେଉଛି ।” ତିନିଦିନ ଗୋଟିଏ କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ଗଲେ ! ମା' ଶ୍ରେଣୀନାଥଙ୍କୁ ସମ୍ମୋଦନ କରି କହିଲେ ‘ହଉଏ, ଏ ଦୁଇଜଣ ଆମ କାଗଜର ବଡ଼ ଆଗ୍ରହୀ ପାଠକ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମ

କାଗଜକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ବହୁତ ଭାରିପ କରନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଉପହାର କରି ଦିଅ । ଭୋଳାନାଥ ବାବୁ ମୁହଁରେ ଟିକିଏ ବରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କହିଲେ, ‘କି କଥା କହୁଛ ! ଏତେ ଉପହାର କରି ଦେଇ ଦେବା ? ଆମର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ସେତେ ସୁସ୍ଥ ନୁହଁ, ତମେ କ’ଣ ଜାଣିନ ? କେମିତି କହୁଛ ଯେ ।’ ଶ୍ରୀମତୀ ଭୋଳାନାଥ ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇ କହିଲେ, ‘‘କ’ଣ ଏମିତି ବାଜେକଥା ଗୁଡ଼ାକ ଏତେ କହୁଛ ହେ ? ଖଣ୍ଡେ ଉପହାର କରି ଦବ ଯେ ସେଥିପାଇଁ ଏତେ ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର ଓଲଟା ହୁଏନା । କେତେ ବାଟରୁ ସେ ଦିହେଁ କେତେ ଆଶାକରି ଆସିଛନ୍ତି । ତାହା ପୁଣି ଗୋଟି କ୍ଳବକୁ ଯିବ । ଏମିତି ଲଙ୍ଘନ ଜାକୁଚ କାହିଁକି ? କେତେ ଫାଲତୁ ଲୋକଙ୍କୁ ହଉଛ, ଗୋଟି ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ଦେଲବେଳକୁ ଫାଙ୍କା ଟଙ୍କା ମୁଣି ଦେଖଉଛ ? ଆଣ, ଆଣ, ଉପହାର ତାଲିକା ଖାତା ।’’ ଏହା କହି ସେ ଅଉ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ରାଜ୍ୟକୁ ଖାତାଟା ଘୋଷାଡ଼ି ଅଣିଲେ ଏବଂ ଭୋଳାନାଥଙ୍କ ଆଗରେ ଖୋଲିଦେଇ କହିଲେ, ଲେଖ ଏଇଠି । ଏଇଠି ଲେଖ ।’’

ସ୍ୱପ୍ନଂସ୍ତିୟ ଯନ୍ତ୍ରପତି ଭୋଳାନାଥଙ୍କ ହାତ ନାଁ ଟାକୁ ଲେଖିଦେଲା ।

ଏହାପରେ ଶ୍ରୀମତୀ ଭୋଳାନାଥ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କାଗଜ ଖଣ୍ଡେ ନେଇଆସି ନଦୁଲି ହାତରେ ଦେଇଦେଲେ ଓ ଟିକିଏ ବସି ରହିବାକୁ କହିଲେ । ପାଞ୍ଚମିନିଟ ବାଦେ ଦୁଇ ହାତରେ ଦୁଇ ଗିଲସ ଦହି ସବଂ ଆଣି ଦି’ଜଣଙ୍କ ହାତରେ ଧରେଇ ଦେଲେ ।

ପୁଅ ମୂଲେଇ

ଲେଖ ଦାସ ଦୁଇଥର ଝୁଣିସାରି ଯେତେବେଳେ ମାଟି କ ପାଖ
କଲ, ସେତେବେଳେ ତା ବାପା ଟକଳିଆ ଦାସ ତାକୁ ଯୌତୁକ
ତରାଜରେ ମାପି ଓ ଦରଦାମ କଷି ଦେଖିଲା ତା ଦାମ ଦଶହଜାର
ଟଙ୍କାରୁ ବେଶି ହବନ । ଆଇ. ଏ ଦଣ୍ଡୀରେ ଓଜନ କରି ଦେଖିଲା ସେଇ
ଦଶ-ବାର ଭିତରେ ରହିଲା । ଦୋକାନଦାରମାନେ କପରି ବାଆଁ
ଗେଡ଼ର ବୁଡ଼ାଆଙ୍କୁ ପଲ ତଳେ ଲଗେଇ ପଲକୁ ଟେକି ଦେଲେ
୫୦୦ ଗ୍ରାମର ଜନସ ୭୦୦ ହୋଇଯାଏ ସେ କଳା କୌଶଳ ଟକଳିଆ
ଦାସକୁ ବେଶ୍ ମାଲୁମ ଥିଲା । ପୁଅର ଓଜନ ବଢ଼େଇବାକୁ ସେ ପୁଅର
ବି. ଏ ପାଖ୍ ପରେ ସେହି କଳାକୌଶଳକୁ କାମରେ ଲଗେଇବାକୁ
ସଙ୍କଳ୍ପବଦ୍ଧ ହେଲା । ପୁଅ ତନୁଥର ଝୁଣିସାରି ବି. ଏ ଟା ଡେଇଁ
ପଡ଼ିଲା । ବାପା ଯୌତୁକ ଦଣ୍ଡୀର ପୁଅ ପାଖ ପଲ ତଳେ ବାଁ ପାଦ
ଆଙ୍କୁରକୁ ଲଗେଇଲା ।

ଗୋଟାଏ ଜୋଇଁ ଶିକାରୀକୁ କହିଲା — ପୁଅଟା ଗୋଟାଏ ବଡ଼
କଳା ନେଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି । ଯିଏ ତାକୁ ଦେଖୁଛି ସିଏ ତା ଉପରେ
ଖୁସ୍ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଆମ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତ ସବୁବେଳେ ତାକୁ କହୁଛନ୍ତି—
ତୁ ସବୁବେଳେ ମୋ ପାଖରେ ଥା । ଯେତେ ଦରମା ଚାହୁଁବୁ ଦେବ ।
ଥରେ ସେ ଗୋଟାଏ କଅଣ ଗୁପ୍ତ ଚିଠି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖକୁ
ପଠାଇଲେ । ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଦିଲ୍ଲୀ ଗଲା । ପ୍ରଧାନ-
ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସଲମ୍ ଜଣାଇ ଚିଠିଟି ଦେଲା । ସେ ବୋଲକଗୁ
ଗୁଡ଼ା ଜଳଖିଆ ଦବାକୁ କହି ଚିଠିଟି ପଢ଼ିଲେ । ଚିଠି ପଢ଼ିଲାବେଳେ
ମଝିରେ ମଝିରେ ତା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଦେଉଥାଆନ୍ତି । ପଢ଼ିସାରି ତା
ସାଙ୍ଗରେ ବହୁତ କଥାବାତା ହେଲେ, ଖୋଷରେ କହିଲେ — ତୁମେ ଏଇଠି

ମୋ ପାଖରେ ରୁହ ; ତୁମ ପାଇଁ ତୁମ ରାଜ୍ୟର ଦରମା ବଲ୍ଲୁଲ ଉପଯୁକ୍ତ
ଦୁହେଁ, ଏଠି ତୁମର ଭବିଷ୍ୟତ ଅଛି । ଯାହା ଶୁଣିବ ତାହା
ଦିଆଯିବ । ମୋ ପୁଅ ନମ୍ରତାର ସହିତ କହିଲୁ—ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀକୁ
ପରୁର ହଁ କି ନାହିଁ କହିବ—ତାର ସଚ୍ଚୋଟପଣିଆ ଦେଖି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ
ଏକାବେଳକେ ଖୁସ୍ ହୋଇଗଲେ ।

ଜୋଇଁ ଶିକାଶୁଟି ପଲ୍ଲ ତଳକୁ ଶୁଣି ଦେଖିଲା ଟକଳିଆ ବୁଢ଼ା-
ଆଜ୍ଞୁଠି ପରିବର୍ତ୍ତେ ବାଁ ପାଦଟା ପୁର ଲଗେଇ ଦେଇଛି—ମନେ ମନେ
ଭାବିଲା—ଏଡ଼କ ଡ଼ହରା ପୁଣି ଦୁନିଆରେ ଥାଆନ୍ତି । ବାପ୍ ସେ ବେଟା
ଜ୍ୟାଦା । ବାପ ତ ଏଡ଼େ ଡ଼ହରା, ପୁଅ କଅଣ ନ ହୋଇଥିବ !

ଟକଳିଆ ଦାସ ଯୋତୁକ ଦଣ୍ଡି ମାରିବାର ସବୁ କୌଶଳ
ଜାଣିଥିଲା ଏବଂ ସେ ସବୁକୁ ମଧ୍ୟ କାମରେ ଲଗେଇଥିଲା । ପୁଅ ଘରେ
ଲୁଚି ରହିଥିବା ବେଳେ ବାପ ପଦାରେ ପୁଡ଼ି ଜମଉଥାଏ—ପୁଅଟା
ଯାଇଛି ଆମେରିକା ଦୁତାବାସକୁ ସାକ୍ଷାତକାର ପାଇଁ । ଆଜି ତା ପାଖରୁ
ଚିଠି ପାଇଲି ସେ ମନୋମାତ ହୋଇଛି । ମାସକୁ ଦୁଇ ହଜାର ଟଙ୍କା
ବୁଢ଼ି ପାଇ ଚିକାଗୋରେ ଟ୍ରେନିଂ ପାଇବ । ଛଅମାସ ଟ୍ରେନିଂ ପରେ
ବୋଷ୍ଟନ ସହରରେ ମାସକୁ ଦଶ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦରମାରେ ଶୁକ୍ଷ୍ମ
କରିବ ।

ବାପ ଏହିପରି ବାହାରେ ଜୋଇଁ ଶିକାଶୁକୁ ସନ୍ତୋଷିତ କଲ-
ବେଳେ ପୁଅ ଘର ଭିତରେ ଥାଇ ଏସବୁ ଶୁଣୁଥାଏ ଆଉ ଅବାକ୍
ହୋଇ ଶୁଣୁଥାଏ—ବାପା ଏ ଯାଏ ଆମେରିକାର ବଡ଼ ବଡ଼ ସହର
ଗୁଡ଼ିକର ନାଁ ମନେ ରଖିଛନ୍ତି ! ଭୁଗୋଳ ବହି କାହିଁ କେତେବର୍ଷ
ହେଲ ଛାଡ଼ି ସାରିଲେଣି !

ଜଣେ ଜୋଇଁ ଶିକାଶୁର ପାଟିରୁ ଲାଲ ଗଢ଼ିପଡ଼ିଲା । ସେ ମନେ ମନେ
ଭାବିଲା ଶିକାରକୁ ଏତିକିବେଳୁ ଖାଲେଇରେ ନ ପୁରେଇଲେ ପଛନ୍ତେ

ଆକାଶ ଛୁଆଁ ଚଢ଼ାଦର ହୋଇଯିବ । ମୋ ଖାଲେଇକୁ ତା ଦହ ବଳି ପଡ଼ିବ । ସେ ତା ଚୁଣୀରୁ ଅସ୍ତ୍ର ପରେ ଅସ୍ତ୍ର ଗୁଡ଼ି ଲାଗିଲା—ଆଜ୍ଞା ଆମ ଗ୍ରାମଦେବତା କଲରାଖାଇ ଠାକୁରାଣୀ ସ୍ୱପ୍ନରେ ମୋତେ ଆଦେଶ କରିଛନ୍ତି ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ଝିଅ ଦେବାକୁ । ପୂର୍ବଜନ୍ମରେ ସେ ଦୁହେଁ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ । ଶୁଣିଆଡ଼କୁ ଆଖି ବୁଲେଇ ନେଇ ସେ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲେ—ଦେଖନ୍ତୁ, ମୁଁ ରୋକ୍ ଠୋକ୍ ଗୋଟାଏ କଥା କହୁଛି, ଏଗୁଡ଼ାକ ପଦାରେ ପ୍ରଘଟ ହେଲେ ମହାବିପଦ । ଏଠି କେହି ନାହାନ୍ତି ତେଣୁ ମୁଁ କହୁଛି, ପେଟରେ କଥାଟା ରଖିଲେ ବୁଝାମଣାରେ ଯାବତ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହୁଏ ! ମୋର ଦୁଇଗହ ଏକର ନାଳକୁଳିଆ ଜମି । ଜୋଇଁକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଦୁଇ ଏକର ଜମି ବିକ୍ରି କରିଦେବି । ଖୁବ୍ କମ୍ ମୂଲ୍ୟେ ୩ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପାଇବି । ସବୁଯାକ ଜୋଇଁ ପିଣ୍ଡରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଦେବି । ମୋର ନଅ ନାହିଁ କି ଛଅ ନାହିଁ । ସେଇ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଝିଅ । ସମ୍ପତ୍ତି ଆଉ କାହାପାଇଁ ରଖିବି ? ମୋର ମନକୁ ପାଇଛି, ଜୋଇଁ ପାଇଁ ସବୁ ଉଡ଼େଇଦେବି, ଓ—କଅଣ କହୁଛ ସମୁଦ୍ଧ ?

ସମୁଦ୍ଧ ସତର ଘାଟରୁ ପାଣି ପିଇଲବାଲା । ସେ କି ସହଜେ ଧରାଦିଏ । ସେ ବି ତା ପୃଥୁଆ ଜମେଇ ଦେଲା—ବୁଝିଲ ସମୁଦ୍ଧ, ସେ ନେଣଦେଣ କଥାଗୁଡ଼ାକ ଶୁଣିବାକୁ ମୋତେ ଭଲ ଲାଗେନାହିଁ । ମୁଁ ଯେ ସରକାଶ ଆଇନକୁ ଡରି ଏକଥା କହୁଛି ତା ନୁହେଁ । ଆଇନ ଭିତରେ ଥିବା କଣାତକ ଆମକୁ ଭଲ ଭାବରେ ମାଲୁମ । ଆଇନ ଓ ପୁଲିଶକୁ ସତରପଟା ଚିତା କାଟି ଦେଲାବାଲା ମୁଁ । ତେବେ ସେତେଦୂର ଯିବା ଦରକାର କଅଣ ?

ଜୋଇଁ ଶିକାଶ ଟକଳିଆ ଦାସଙ୍କ ଠାରୁ କଥା ବୁଝିଗଲା । ସେ ବି ହାଜି ଦେଲା—ହୁଅ ମ କଂସାଶ ଘର ପାଗ ଆମେ, ସରକାର ଆମକୁ ଆଇନ କୁଲ ଡାଉଁ ଡାଉଁ କରୁଛନ୍ତି । ହଇଜୋ ଝିଅ ତାର ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି, ଟଙ୍କା ସୁନା ନେଇ ତା ଘରକୁ ଗଲା, ଏଥିରେ ସରକାର ପାଟି ପିଟାଇବାକୁ କିଏ ? ଖୋଦ୍ ସରକାର ପରା ବାପ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଝିଅର

ଗୋଟାଏ ଅଂଶ ଖଞ୍ଜି ଦେଇଛନ୍ତି ? ଝିଅର ହକ୍ ଅଂଶକୁ ଯୌତୁକ କୁହାଯିବ କାହିଁକି ? ହା'ଇକୋଟ', ସୁପ୍ରିମ କୋର୍ଟ କଅଣ ଉଠିଗଲା କି ?

ଟକଳିଆ ଦାସ ପହଲେ ଉଲୁସି ଉଠିଲେ । ପରସ୍ପରରେ ଭାବିଲେ ସମୁଦୟ ଆଇନ ପଇଶିଆ ଅଛି, ମାମଲବାଜ୍ ରେ ଟଣା ବି ପଡୁଛି । ପୁା ସାଙ୍ଗରେ ହାତେ ମାପି ଚାଲିବାକୁ ହେବ । ଆଶା ଦେଇ କହିଲେ—ସମୁଦୟ, ମୋ ମନ ପରିସ୍କାର, କିଛି ହେଲେ 'ଉ-ଆ', ନାହିଁ । ହେଲେ ଶିକ୍ଷିତ ପୁଅଟାଏ ଟିକିଏ ପରାବେଳେ ଦେବ, ହି ରୁଗି ଦିନରେ ସେ ବମ୍ବେରୁ ଆସିବ । ତା ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ତୁମକୁ ଡକେଇବ । ପୁଅ ମୋ କଥା ଟାଳି ଦେବନି । ମୁଁ ଯେଉଁଥିରେ ରାଜି ସେ ସେଥିରେ ଅରାଜି ହେବନି, ଯାଅ ମ ସମୁଦୟ ଯୋଗାଡ଼ଯନ୍ତ୍ରରେ ଲାଗିଯାଅ ।

ସମୁଦୟକୁ ବିଦାୟ ଦେଇ ଟକଳିଆ ଦାସ ପୁଅର ହୋଇ ରହି ପାରିଲା ନାହିଁ । କନ୍ୟା ପିତାର କଥାଗୁଡ଼ାକ ନିରୁତା କି ମାମଲବାଜିଆ, ଟାଉଟରିଆ ଓ ଡହରିଆ, ତା ବୁଝିବାକୁ ଗୋଇନ୍ଦା ଫଉଜ ଲାଗେଇ ଦେଲା । କିଛି ଦିନ ପରେ ସବୁ ଖବର ତା ଉପରେ ଅଜାଡ଼ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସେଥିରୁ ସେ ଦରକାର କଥାତକ ଫଗୁଡ଼ କରିନେଲା । ଝିଅଟି ଭାବି ନହେଲେ ବି ସୁନ୍ଦର । ଜମି ବାଟିଏ ଭିତରେ । ମହତାବ ଯଦି ଏବେ ତା ଫର୍ପଣରେ ଆସିଥାନ୍ତେ ତେବେ ସେ ତାଙ୍କ 'ଟାଉଟର' ବହୁର ଦ୍ଵିଷ୍ଟାୟ ଭାଗ କାଢ଼ିଥାନ୍ତେ । ପୋତାଧନ ବହୁତ କିଛି ଅଛି, ହେଲେ ଖଣି ଭିତରୁ ତାକୁ ବାହାର କରିବା ବଡ଼ କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର, ପକ୍କା କଥା ଚାଲିଆ, ପାଣିରେ ସର ପକାଇ ଦେବ । କଥାରେ କଥାରେ ଗୋଟାଏ ମୂଲକ କିଣିଦେବ । ଗୋଲକଥାରେ ପଡ଼ିଲା ଏ ଏକୁ କଥା ଶୁଣି ଟକଳିଆ ଦାସେ । କଥାରେ କଥାରେ ଭଲୁଆ ବନେଇ ଦେବନି ତ । ତାରି କଥାରେ ବିଶ୍ଵାସ ରଖି ଗୋଟାଏ ଯାଗାରେ ଅଟକି ରହିବା ଭଲ ନୁହେଁ । ଏହା ଠିକ୍ କରି ସେ ଅନ୍ୟ ଆଡ଼େ ଆଖି ବୁଲେଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

କନ୍ୟା ପିତା ଚହୁଁ ଚାହିଁଥା । ଦାସ ତାଙ୍କ ଗୁଣବନ୍ତ ପୁଅଟାକୁ ବରବଜାରରେ ଥୋଇ ନିଲମ ଡାକୁ ନାହିଁତ ? ଯୋଗା ପୁଅଟା, ନିଲମରେ ଦର ବଢ଼ି ଯାଇ ପାରେ । ତାପାଇଁ ଇଆଡୁ ହୁସିଆର ହେବା ଉଚିତ । ଏହା ଭାବି ସେ ତାର ଗୋଇନ୍ଦା ଫଉଜକୁ କାମରେ ଲଗାଇଦେଲା । ଗୋଇନ୍ଦା-ମାନେ ଟକଲିଆ ଓ ତା ପୁଅ ପିଣ୍ଡୁ ଧରିଲେ । ପୁଲିସ କୁକୁର ବାଟ ଶୁଣି ଶୁଣି ଶ୍ଵେର ଘର ଠାବ କଲା ପରି ଜଣେ ଗୋଇନ୍ଦା ଟକଲିଆ ସନ୍ଧାନ କରୁଥିବା ଏକ ନୂଆ କନ୍ୟାପିତା ଘର ଠାବକରି ପ୍ରଥମ କନ୍ୟା ପିତାକୁ ଖବର ଦେଲା । ପ୍ରତ୍ୟୁପନ୍ନମତିଆ କନ୍ୟାପିତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବ୍ରହ୍ମସ୍ତ୍ର ସଦୃଶ ଏକ ବେନାମି ଚିଠି ଗୁଡ଼ିଦେଲା ।

ଦ୍ଵିତୀୟ କନ୍ୟାପିତା ଜଣେ ବିଶ୍ଵାସୀ ଲୋକକୁ ଚିଠିଟି ପଢ଼ି ଶୁଣେଇଲା । ଜଣେ ଅବିଦ୍ଵା ଲୋକ ଚିଠିରେ ଜଣେଇ ଦେଇ ଥିଲା ଯେ ବର ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ଲୋକର ପିତାରେ ଗୋଟାଏ ଖରାପ ଛଉ ଅଛି । ବିଶ୍ଵାସୀ ଲୋକଟି ବିସ୍ମୟ ପ୍ରକାଶ କରି କଥାଟାର ସତ୍ୟତା ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଦେବ ବୋଲି ନିର୍ଭର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ କାମରେ ଲାଗିଗଲା । କହିଲେ ତ କେହି ନିଜ ପିଣ୍ଡୁରୁ ଲୁଗା ଟେକି ଦେଖେଇବ ନାହିଁ । ତେଣୁ କୌଶଳରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଉଠେଇବା ଲାଗି ବରପଦପ୍ରାର୍ଥୀର ଜଣେ ପାଖ ଲୋକକୁ କାମଟା ଉଠେଇବା ଲାଗି ହାତ ଗୁଞ୍ଜା କିଛି ଦିଆଗଲା । ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ ହାତଗୁଞ୍ଜା ନେଇଥିବା ଲୋକଟି ଦାତାକୁ ଆସି କହିଲା—ଦିନେ ଗୋଟାଏ ବସାଘରେ ମଉକା ମିଳିଥିଲା । ସେ ଲୁଙ୍ଗି ପିନ୍ଧି ରାତିରେ ଶୋଇଥିଲା । ମୁଁ ଟର୍ଜଟିଏ ଧରି ତା ପାଖକୁ ଗଲି । ତା ଲୁଙ୍ଗି ଅଳ୍ପ ଟେକିଛି କି ନାହିଁ, ତା ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ଗଲା । ସେ ରାତିରେ ପାଟିଯାଇ ମୋତେ ବିଧା ଶୁଣୁଡ଼ାରେ ପୋତି ପକାଇଲା—କହିଲା—ଶଶୁର ପୁଅ, ତୋର ବୁରି ଆଦର ତ କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ । ମାଡ଼ ଖାଇ ମୁଁ ଲଜରେ ପଳେଇ ଆସିଲି, ଟୋକାର ପିଣ୍ଡୁରେ ନିଶ୍ଚୟ ଖରାପ ଛଉ ଅଛି । ତା ନହେଲେ ଏତେ ରାଗି ଯାଇଥାନ୍ତା କାହିଁକି ? ସେତିକିରେ ସେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।

ତୃତୀୟ କନ୍ୟା ପିତା ଚିଠି ପାଇଲା ଯେ ବରର ଧୂନଭଙ୍ଗ ବେମାର ଅଛି । ସେ ପ୍ରସ୍ତାବ ବି ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।

ଚତୁର୍ଥ କନ୍ୟାପିତା ଚିଠି ପାଇଲା ଯେ ବରଟାକୁ ବାତ ମାରେ ।
ବେଳେ ବେଳେ ସେ ଭୟଙ୍କର ଭାବରେ ପାଗଳ ହୋଇଯାଏ । ସେ
ପ୍ରସାଦ ବି ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଏହି ପରି ଭାବରେ ବଂଶସିଂହଚନ୍ଦ୍ରମ କନ୍ୟା-
ପିତାଙ୍କ ଠାରୁ ଉପେକ୍ଷିତ ହୋଇ ବରପିତା ପ୍ରଥମ କନ୍ୟାପିତାଙ୍କ
ପାଖକୁ ଗଲେ । କନ୍ୟାପିତା ଆଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନାରେ ତାଙ୍କୁ କିଣି ନେଲେ ।
ପୁରୁଣା ନଥିପସ ସବୁ ଖୋଲଗଲା । କଥାବାଣ୍ଟି ପୁଣି ଚାଲୁ ହେଲା ।

ଟକଳିଆ ଦାସ କହିଲେ — ସମୁଦି ଆମର ତ ସବୁ କଥାବାଣ୍ଟି
ପକ୍କା ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ତୁମ ଆଉଟୁ ବିଶେଷ ଆଗ୍ରହ ନ ଦେଖିବାରୁ
ମୁଁ ବଡ଼ ଚିନ୍ତିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି । ଭାବିଲି ଆମର ତ କଥାବାଣ୍ଟି ଏତେ
ଆଗେଇ ଯାଇଥିଲା । ସମୁଦି ଏମିତି ରୂପ ପଡ଼ି ଗଲେ କାହିଁକି ! ଯାଏ
ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛାଟା ବୁଝି ଆସେ । ବହୁତ କୋଷ୍ଠୀ ମୋ ଘରେ ଅସି ଜମା
ହେଲାଣି, ତୁମଠାରୁ ନାହିଁ ପଦ ଶୁଣିଲେ ମୁଁ ଗୋଟାଏ କାହା ଘରେ
କରିଯିବି ।

କନ୍ୟାପିତା ଜିଭଟାକୁ ପୁରୁପୁରୁ କାଢ଼ିପକାଇ କିଛି ସମୟ
ଦାନ୍ତରେ କାମୁଡ଼ି ଧରିଲେ । ତା ପରେ କହିଲେ—କଅଣି କହୁଛ ସମୁଦି !
ମୁଁ ରୂପ ରହିବି ! ନାହିଁ କରିବି ! ମୋର କେଡ଼େ ଭାଗ୍ୟ ! କେଡ଼େ ଯୋଗ୍ୟର
ଜୋଇଁ ମୁଁ ପାଇବି ; ତାକୁ ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ମାନ ଦୁଣି ଦେବାକୁ ହେବ ।
ସେଥିପାଇଁ ଅଜସ୍ର ଟଙ୍କା ଦରକାର । ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ ହୋଇଗଲେ ତୁମ
ପାଖକୁ ଯିବି ବୋଲି ଭାବିଥିଲି । ସବୁ ଠିକ୍ ଠାକ୍ । କାଲି ଯାଇଥାନ୍ତି ଆଜି
ତୁମେ ଆସିଗଲ ।

ଟକଳିଆ ଦାସଙ୍କ ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ପଶିଲା । ସେ କହିଲା—ତେବେ
ସମୁଦି ଆଉ ଡେରି କାହିଁକି ? ଆସନ୍ତା ତଥୁ ଆଉ ନଅ ଦିନ ବାକି ।
ଏଇ ତଥୁରେ କରିଯିବା—

ସମୁଦା ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ କହିଲେ—ଆଉ ପଚାରୁଛ ସମୁଦି,
ନିବନ୍ଧ ପିବନ୍ଧ ଆଉ ଦରକାର ନାହିଁ । ସେଇ ବାହାଘର ଦିନ ସବୁ ଉଠେଇ

ଦେବା । ହଁ ସମୁଦ୍ର, ଆଜିକାଲି ଯେମିତି ଧରପଗଡ଼ ଚାଲିଛି ସେଥିରେ ଜନସମସ୍ତ କରିବା ନିରାପଦ ନୁହେଁ ମୁଁ ଏକାନ୍ତରେ ସେହି ଦିନ ତୁମକୁ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଦେଇଦେବି । ଏକଥା ତୁମେ ଆଉ ମୁଁ ଚାହିଁ କାନରୁ ଛଅକାନ ଯେପରି ନହୁଏ । ଜାଣିଥାଅ ଯୋତୁକ ଦବାଟା ବା ଏକ ଅପରାଧ, ବାକି ୫୦ ହଜାର ଟଙ୍କାରେ ମୁଁ ଛୁ ଛୁ କରି ଏଠା କାମ ଚଳେଇ ନେବି ।

କଥାବର୍ତ୍ତା ସେଇଠି ପକ୍କା ହୋଇଗଲା । ଟକଳିଆ ଦାସେ ପରିତ୍ରପ୍ତ ହୋଇ ଫେରିଲା ବେଳେ ଶ୍ରବୁଥାଏ ଆଜ୍ଞା ଦେଲା ବେଳେ ଏମିତି ଛପର ପାଡ଼ିକରି ଦିଅନ୍ତି । ତେଣେ କନ୍ୟାପିତା ଶ୍ରବୁଥାଏ—ମାଛୁଟା ବୁଡ଼ି ଆଣି ଜାଲରୁ ଆଉ ଖସିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ ।

ବର ଖୁବ୍ ଆଟୋପରେ ଥାଟ ସଜେଇ ଆସିଲା । ବେଘା ଉପରକୁ ଉଠିବାକୁ ବୁଝୁ ବୁଝୁ ହେବାର ଦେଖି ଜଣେ ଅଧେ ଭଗ୍ନଲୋକ ବର-ପିତାଙ୍କ କାନରେ ମନ୍ଦୁଫୁଙ୍କି ଦେଲେ—ଦେଖନ୍ତୁ ଭଗ୍ନଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ବହୁ ଗୋଇନ୍ଦା ପୁଲିଙ୍ଗ ରହିଛନ୍ତି । ଗୁଡ଼ାଏ ଟଙ୍କାର କାରବାର ହେବ ଶୁଣି ସେମାନେ ଛଦ୍ମବେଶରେ ଆସିଛନ୍ତି । ଯୋତୁକ ଦିଆ ନିଆ ହେଉଛି ଶୁଣିଲେ ବରକୁ ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ଟେକି ନେଇ ଗାରଦରେ ଠୁଙ୍କି ଦେବେ । ଇନ୍ଦ୍ରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଭାରି କଡ଼ା ହୁକୁମ୍ ଜାରି ହୋଇଛି ।

ଏହା ଶୁଣି ବର ଓ ବରକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପିଲେହି ପାଣି ହୋଇଗଲା । ବର ମେଣ୍ଟାଛୁଆ ପରି ବେଘା ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା । ବାହାଘର ବଢ଼ିଯିବା ପରେ କନ୍ୟାପିତା ସମୁଦ୍ରକୁ ଡାକିନେଇ ଘର ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଚିଠି ଦେଖାଇ ଦେଲେ । ସେଥିରେ ଲେଖାଥିଲା—ଲୋକ ଟଙ୍କା ଧରି ଆସୁଛନ୍ତି, ବର କନ୍ୟାକୁ ନେଇ ଫେରିବା ପରେ ଶୁଣାଗଲା ବାଟରେ ଡକାଏତ ହୋଇ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ହରଣଗୁଲ ହୋଇଯାଇଛି । ଏହି ଖବରଟା କାଗଜରେ କାଢ଼ିବା ପାଇଁ ଜଣେ ସହସମ୍ପାଦକଙ୍କୁ ଶହେଟଙ୍କା ଦାତାଗୁଞ୍ଜା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

ଅସଲ ପ୍ରେମ ଗପ

ଦରେ ବସିଛି । ଡାକବାଲା ଗୋଟି ପାର୍ସଲ ଦେଇଗଲା । ତାହା ପୁଣି ଆସିଛି ଜଣେ ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ପାଖରୁ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିଲା । ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ପାଖରୁ ଚିଠି ଆସିବା କଥା । ପାର୍ସଲ କାହିଁକି ଆସିଲା ! ଖୋଲି ପକାଇଲି ଦେଖିଲି ତାହା ଭିତରୁ ବଢ଼ିଆ ପେଡ଼ାରୁ କଲେ ଖଣ୍ଡେ ଓ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି । ଚିଠି ପଢ଼ୁଛି କିଏ । ଆଗ ଟପାଟପ ପେଡ଼ାଗୁଡ଼ିକ ଖାଇବାରେ ଲାଗିଲା । ଅଧାଅଧ ସାରିଦେବା ପରେ ମନେ ପଡ଼ିଲା ଚିଠି କଥା । ବାକିତକ ଖାନ୍ନା ଡୋଲରେ ଥୋଇଦେଇ ଚିଠିଖଣ୍ଡିକ ପଢ଼ି ବସିଲି । ଲେଖା ହୋଇଛି—ଗୋଟିଏ ପ୍ରେମ ଗଳ୍ପ ସଙ୍କଳନ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଗପ ଚିତ୍ରାଟି ଦରକାର । ମୁଣ୍ଡ ଦୁରିଗଲା, ଖାଇବା ପୂର୍ବରୁ ହେଲେ ଚିଠିଟା ପଢ଼ିଥାନ୍ତି । ତାହେଲେ ପାର୍ସଲଟିକୁ ପୁଣି ପ୍ୟାକ୍ କରି ଫେରାଇ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଏବେ ତ ଅଧେ ଖାଇସାରିଛି । ଆଉ କରେ କ’ଣ । ମୋର ସେ ବସୟରେ ଅଭିଜ୍ଞତା ତ ନାହିଁ । ପ୍ରେମଟା କେମିତିକି ଜନସ ତା ବସୟରେ କିଛି ଜାଣିବା ଉଚିତ । ଧାଇଁଲି ବଲ୍‌ମଙ୍ଗଳ ଦାସ ଓରଫ ବଲ୍‌ମୁଆ ପାଖକୁ । ସେ ମୋତେ ବତାଇ ଦେଲେ—ତୁ ଗୋଷ୍ଠୀ, ତେମଣୀ ଗଞ୍ଜିଉଣୀ ପାଖକୁ ଯା । ତାକୁ ବହୁତ ଟେକାଟେକି କରି ପଚାରିବୁ ପ୍ରେମଟା କି ଜନସ । ସେ ତୋତେ ବୁଝାଇ ଦେବ ।

— ତାକୁ ମୁଁ ଜାଣେ । କିନ୍ତୁ ତା ସଙ୍ଗେ ମୋର ଭଲ ଭାବନାବ ନାହିଁ, କାଲେ ରାଗିଯିବ, ଗାଳିଗୁଳଜ କରିବ—

— ହେତୁ ! ବୋକାଟା । ଆରେ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପରା ଲେଖା ହୋଇଛି ଗୋଦଣକୁ ସୁନ୍ଦରୀ କହିଲେ ସେ ଭାରି ଖୁସି ହୋଇଯାଏ ଓ ଗୋଡ଼କୁ ବୁଲେଇ ପକାଏ । ତାକୁ ଯାଇ ଭାରି ସୁନ୍ଦରୀ ବୋଲି କହି ଟେକିଟାକି କରିଦେବୁ । ବାସ୍ ସେ ତୋତେ ପ୍ରେମଟା ବୁଝାଇ ଦେବ ।

ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳ ଠାରୁ ଏତକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇ ମୁଁ ତେମଣୀ ପାଖକୁ ଧାଇଁଲି । ଗଲବେଳେ ଘରୁଥାଏ ନିହାତ ଅବସ୍ଥା ତ ଦୁହେଁ । ମଝିରେ ମଝିରେ ତା ଘରୁ ମୁଁ ଶୀର ନିଏ । ଟିକେ ଅଣ୍ଟି ଘରଣୀ, କଥାଟା ଠୋ ଠା କରି କହିଦିଏ । ପରୁରଲେ, ନିଶ୍ଚୟ ବତାଇ ଦେବ । ଆଗ ତାକୁ ଟିକେ ପ୍ରଶଂସା କରିଦେବ । ସେ ଖୁସି ହୋଇ ମତେ ବୁଝେଇ ଦେବ । ଏମିତି ଘରୁ ଘରୁ ମୁଁ ତାକୁ ଭେଟିଲି । ସେ ଘରେ ବସି ଦହି ମନ୍ତ୍ରୁଥିଲା । ମୁଁ ଯାଇ ତା ଘର ଦୁଆର ମୁହଁ ପାଖରେ ବସିଗଲି । ମୋତେ ଦେଖି ସେ ପରୁରଲା, କରେ ଓଲମା, ଦହି ନବୁ କରେ ?

ନାହିଁ, ଗୋଟିଏ କଥା ପରୁରବାକୁ ଆସିଥିଲା । ତୋ ଠୁ ବୁଝିବା ଲାଗି, ବିଲ୍ୱଆ ମୋତେ ଏଠିକି ପଠାଇଲା ।

ଦଉ ! କ'ଣ ପରୁରୁଛୁ ପରୁରୁ — ।

ସେତେବେଳକୁ ମୋ ଚକ୍ଷୁ ଶୁଣି ଅସୁଥାଏ । କଷ୍ଟେମକ୍ଷ୍ଟେ କହିଲି—ତେମଣୀ ! ତୁ — !” ଆଉ ସେଟାରୁ କଥା ଉତ୍ତରକୁ ଉଠିଲା ନାହିଁ । ମୋତେ ମୁକ ପାଲଟିବା ଦେଖି ସେ କହିଲା—ହଁ ! କ'ଣ କହୁନୁ । —ତୁ ! ମାନେ ନାହିଁ ନାହିଁ ତୁମେ — ।

—ହଁ କଣ କହୁନୁ— ।

ହଁ ହଁ ତୁମେ—ମାନେ ମୁଁ ଯାହା ଦେଖୁଛି ।

କ'ଣ ଦେଖୁଛୁ କହୁନୁ— !

—ମାନେ ! ତୁ ନାହିଁ ନାହିଁ ତୁମେ ମାନେ—

ଆଉ କଣ ଏତେ ମାନେ ବୁଝେଇଛୁ ମ । ଯାହା କହିବୁ ଶୀଘ୍ର କହ । ମୋର ଦହି ମନ୍ତ୍ରା ଉଛୁରୁ ହେଉଛି—

ମୁଁ କ'ଣ କହୁଥିଲି କି, ମାନେ ତୁମେ—ସୁନ୍ଦର । ମାନେ
ବିଲୁଆ କହିଛୁ ।

— ସେଉଁଠୁ କଣ ହେଲା । ତୋର କଣ ଗଲା, ବିଲୁଆର କ'ଣ
ଗଲା ।

— ନାହିଁ ଯେ ଉଁ-ଉଁ-ଉଁ ମାନେ ଗୋଟାଏ କଥା ବୁଝିବ -

— କଣ କହୁନୁ । ଏତେ ମାନେ ଉଁ ଉଁ କ'ଣ ହେଉଛି ? ମୋର
ଡେଇ ହେଉଛି ।

— ହଁ କ'ଣ କହୁଥିଲି କି ଉଁ ଉଁ ତୁମେ ତ ସୁନ୍ଦର । ଆଉ
ଖୁବ୍ ଜାଣିବାର ।

— ଆରେ କଣ କଥାଟା କହୁନୁ । ଆଉସାଥୀ ଗୁଡ଼ାଏ
ଗପୁଛି ।

— ଗୋଟାଏ କଥା ପଚାରନ୍ତି ଯେ, ମାନେ — ତୁମକୁ
ପଚାରନ୍ତି—

— କଣ ପଚାରୁନୁ, ଏତେ ଭଡ଼ ଓଟାରି କଣ ହଉଛି ମ ?

— ମାନେ ମୁଁ ଜାଣିନି, ବିଲୁଆକୁ ପଚାରିଲି ଯେ ସେ ତୁମ
ପାଖକୁ ମୋତେ ପଠାଇ ଦେଲା ।

— ଆରେ କେମିତିକି ମଣିଷ ମ । କଣ ପଚାରିବୁ ତ ପଚାର ନ
ହେଲେ ଏଠୁ ଶୀଘ୍ର ଯା । ମୁଁ ଏତେ ଫଟେଇ ହୋଇ ପାରିବନି ।

— ହଁ, ହଁ ପଚାରୁଛୁ - ଉଁ-ଉଁ-ମାନେ ଏଁ-ଏଁ ମାନେ ପ୍ରେମ
ଜନସତା କ'ଣ ?

— ୫୫ । ଏହି ଜନସ, ଜାଣିଲୁ । ହଉ ହଉ ରହ । ସେଇଠି ପିଣ୍ଡାରେ ବସ । ତୋତେ ଜଣେଇ ଦେଉଛୁ । ଏତକ କହି ସେ ବାଡ଼ି-ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ଗୋଟାଏ ହାଣ୍ଡିରେ କଣ ଆଣି ମୋ ଆଡ଼କୁ ଆସିଲା । ସେ ହାଣ୍ଡିରେ ଥିବା ପାଣିଆ ଜନସତକ ମୋ ଉପରକୁ ଛୁଟିଦେଇ କହିଲା, ଏଇ ଥରକ ବୁଝ । ପ୍ରେମ ଏଇଆକୁ କହନ୍ତି । ଯୋଗଣିଶିଆ, ବାଡ଼ିପଣା, ଏଥରକ ପ୍ରେମ କଣ ଜାଣିଲୁ ? ହଇରେ ବାଡ଼ିପଣା ଯା ତୋ ବଳୁଆକୁ ଏଠିକୁ ପଠାଇ ଦେବୁ । ତାକୁ ଆହୁରି ଭଲ କରି ଶିଖାଇଦେବ । ଏଥର ତୋତେ ଗୋବର ପାଣିରେ ଶିଖାଇ ଦେଲି । ଏଥିରେ ଯଦି ବୁଝି ନ ପାରିବୁ, ତେବେ ଗୋବର ଧରିବର୍ତ୍ତେ ମଣିଷଙ୍କର ପାଣି ଛୁଟି ଭଲକରି ବୁଝାଇ ଦେବ । ବାଡ଼ିଶିଆ ଅଳପେଇଷା ଉଠୁଛୁ ନା ।

ହଁ-ହଁ, ବୁଝିଲି ବୁଝିଲି କହି ମୁଁ ସେଠୁ ପଳାଇ ଆସିଲି ବେଳେ ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ, ବୋଧହୁଏ ପ୍ରେମ ଏମିତିକା ଗୋଟି ଜନସ ଯହାର ଚର୍ଚ୍ଚା କରି ବସିଲେ ପ୍ରଥମଟା ମିଠା ଆଉ ଶେଷଟା ଗୋବର ପାଣି ପରି କଟୁ ।

— () —

ମଦନଲୀଳା ଗାନ୍ଧୀ ଜୟନ୍ତୀ

ବିଶିଷ୍ଟ ମାତୃବାଣୀ, ନୈଷ୍ଠିକ, ଚର ଅନ୍ଧ୍ୟାସା ବ୍ରତଧାରୀ, ଗାନ୍ଧୀବାଣୀ
ଓ ସତ୍ୟର ପ୍ରଜାଣୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମଦନଲୀଳାଙ୍କର ନିଦ ବଡ଼ହୋଇରୁ ଢଳି ଲେ ।
ସେହିନ ଥିଲା ଗାନ୍ଧୀ ଜୟନ୍ତୀ । ଦିବସଟିର ଗୁରୁତ୍ୱ ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ି-
ଯିବା ମାତ୍ରେ ସେ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଦିନ ଆଠଟାରେ ତାଙ୍କୁ
ହରିଜନ ବସ୍ତ୍ରରେ ପତାକା ଉତ୍ତେଜନ, ବକ୍ସିତା ଓ ସୁସ୍ୱୟଞ୍ଜି କରିବାକୁ
ହେବ । ଫୋମ ରବର ଗତି ଓ ଚଳଣି ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଶୁଆଇ ରଖିପାରିଲା
ନାହିଁ । ସେ ବଛଣାରୁ ଡେଇଁପଡ଼ି ନିତ୍ୟକର୍ମ କରିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ।
ଦାନ୍ତଦସାଟା ଚଟାପଟ୍ ସରିଗଲା । କ'ଣ ବକ୍ସିତା ଦେବେ ସେ କଥା ଭାବୁ
ଭାବୁ ପାଇଖ ନାରେ ଟିକେ ଡେରି ହେଇଗଲା । ଗାଧୋଇଲା ବେଳେ
ଗାନ୍ଧୀ ମନ୍ତ୍ର ‘ରଘୁପତି ରାଘବ ରାଜାରାମ’ ଘନଘନ ବୋଲୁଥାନ୍ତୁ । ଗାଧୁଆ
ଘରୁ ପୋଛିପାଛି ହୋଇ ଆସି ଶୁଭନିଦ୍ ସିଲିକି ଲୁଗାଟା ପିନ୍ଧିଦେଇ
ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଫଟୋ ପାଖରେ ପୂଜା କରିବାକୁ ବସିଗଲେ ଓ ଗାନ୍ଧୀଜନନ
ଗୋଟେ ଦିନଟି ବୋଲିଲେ । ଦଣ୍ଡାକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲେ ସାତଟା ବାଜି
ଯାଇଥିଲା । ଖାଇବା ଟେବୁଲ ଉପରେ ସେତେବେଳକୁ ଘରଣୀ ଜଳଖିଆ
ସଜାଡ଼ ଦେଇଥିଲେ । ଶୁକର ସଜତା ସେ ଥାଳକୁ ଦେଖି ମନେ ମନେ
ଭାବୁଥାଏ—ଏ ପୁଣି ଜଳଖିଆ । ଆମମାନଙ୍କ ଘରେ ପୁଅ ବାହାଘରର
ଭୋଜି ସଙ୍ଗେ ସମାନ । ବାବୁ ହାତ ଚଳେଇବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି—ଏହି
ସମୟରେ ଦାଣ୍ଡରେ ଭିକାରି ମାନଙ୍କ ପାଟି ଶୁଭିଲ—ଭିକ ଗଣ୍ଡେ
ମିଳିଯାଉ ବାବୁ । ବାବୁଙ୍କ ହାତ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଝଇତାକୁ ସାଙ୍ଗେ
ସାଙ୍ଗେ ହୁକୁମ ହେଲା—ଯିବୁଟି ସେ ମାଗନ୍ତାଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଦଉଡ଼ାଇ ଦେବୁ,
ନୋହଲେ ଶୁଆଇ ଦେବେ ନାହିଁ । ସଜତା ନିମକସଜା ଶୁକର, ଧ’
ବୋଲି କହିଲେ ସେ ଦଉଡ଼ିଯାଇ ପୁଲାଏ କାମୁଡ଼ିଦେବ । ସେ ଦାଣ୍ଡ
କବାଟ ଫିଟାଇ ଗାଲି ସୁଅ ଛୁଟାଇଦେଲା । ନଗଲେ ବାଡ଼ିର ଅଶ୍ରୁ

ନେବ ବୋଲି କହିଲା । ଭକାଣମାନେ ଭୟରେ ପଳାଇଗଲେ । ବାବୁଙ୍କର ଖାଇବା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଖାଇଲା ବେଳେ ସେ ଭାବୁଥାନ୍ତି—କେମିତି ପତକା ଉଠେଲାନ କରବେ, କେଉଁଠି ଠିଆହେବେ, କ’ଣ କ’ଣ ବକ୍ରୂତା ଦେବେ, ଲୁହ କେତେ ମିଲିଲିଟର ଝରାଇବେ, ସୂତା କିପରି କେତେମିଟର କାଟିବେ ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ଖାଇବା ସାରି ସେ ବୈଠକଖାନାରେ ଯାଇ ବସିଲେ । କ’ନ୍ତୁଆଡ଼େ ଟିକେ ଅଖି ବୁଲାଇଲେ । ମାଡ଼ି ବାକ୍ୟ ପଟାଗୁଡ଼ିକ ଓଲଟ ପାଲଟ, ହୋଇ ଝୁଲୁ ଥିବାର ଦେଖି ସଇତା ଉପରେ ଅଗି ଶର୍ମା ହେଇଗଲେ । ତାକୁ ଡାକି କହିଲେ— ‘ହଇରେ ଗଧ କେଉଁଠିକାର, ସେ ‘ସତ୍ୟମେବ ଜୟତେ’ ପଟାଟି ଏମିତି ବଙ୍କା ଝୁଲୁଛି କାହିଁକି ? ବଦମାସ ତାକୁ ସିଧା କରି ରଖ । ପାଖ ପଟାଟି ଓଲଟି ପଡ଼ୁଥିଲା । ସେଇଟାକୁ ସଇତା ଲେଉଟାଇ ଦେଇ ସିଧାକରି ରଖିଲା । ସେଥିରେ ଲେଖାଥିଲା—“ଅନ୍ଧଂସା ପରମ ଧର୍ମ ।” ଆଉ ଗୋଟି ପଟା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଲେଉଟି ପଡ଼ୁଥିଲା । ସେଥିରେ ଥିଲା ଗାନ୍ଧିଜୀ ଚିନ୍ତନମାଳା । ପାଟିରେ, କାନରେ ଆଖିରେ ହାତ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଲେଖା ଯାଇଥିଲା—କୁସା କୁହ ନାହିଁ, କୁକଥା ଶୁଣନାହିଁ ଓ କୁଦୃଶ୍ୟ ଦେଖ ନାହିଁ । ସଇତା ତାକୁ ମଧ୍ୟ ସଜାଡ଼ିଲା । ସବୁ ମାଡ଼ିବାକ୍ୟ ପଟାଯାକ ବିକଳ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା । ତାହାସବୁ ସଜାଡ଼ିବାକୁ ସଇତାକୁ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ସମୟ ଲାଗିଲା । ଏତିକି ବେଳେ ବାବୁଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଲା—ସେ ପତକା ଉଠେଲାନ କରବା ଲାଗି ନୂଆ ହୋଇ ଗଡ଼ା ହୋଇଥିବା ସ୍କୁଲ ହେଉ ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜବାବ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେ ମଧ୍ୟ ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବେ । ସେ ନିକଟରେ ଦୁଇ ଥାନକୁ ଓଜନକରି ପକାଇଲେ । ମନେ ମନେ ଭାବିଲେ ଆଜିକାଲି ସ୍କୁଲର ଗୁରୁତ୍ବ କିଛି ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ନୂଆ ସ୍କୁଲ କରିବା ଅର୍ଥ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଦଣ୍ଡାବାକ୍ତୁଜା ପିଲାଙ୍କୁ ଆଖି ସେଠାରେ ଆଣୁଥିବା ଦେବା ଏବଂ ସମୟ ବେଳେ ମନ୍ଦୀମାନଙ୍କୁ କଳା ପତାକା ଦେଖାଇବାପାଇଁ ମତେଇବା । ଆଜିକାଲି ତ ସ୍କୁଲ କଲେଜ ହୋଇଛି ମନ୍ଦୀମାନଙ୍କର ଚଷ୍ମାଶୁଳ । ସେଠାକୁ ଯାଇଥିବା ଜାଣିଲେ ମନ୍ଦୀମାନେ ମୋ’ ଉପରେ ଖପା ହୋଇଯିବେ । ବରଂ ଆଜିକାଲି ହରିଜନ ବସ୍ତ୍ର ମନ୍ଦୀ ଓ ରାଜମାଡ଼ିକମାନଙ୍କର ଶର୍ଯ୍ୟସ୍ଥାନ

ହୋଇଛି । ସେଠାକୁ ଗଲେ ମନ୍ଦୀ ଓ ନେତାମାନଙ୍କର ସୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିହେବ ।

ଏହାସ୍ୱର ସେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । ସଇତାକୁ କହିଲେ ଆରେ ତୁ ସେ ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କରେ ବସିଥା । ହେଉଁ ମାଷ୍ଟରବାବୁ ଆସିଲେ କହିଦେବୁ ମନ୍ଦୀ ଆସି ବାବୁକୁ କାର୍ରେ ବସାଇ ନେଇଗଲେ ।

ବାବୁ ତାଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରେ ବସିନିନ୍ତି କି ନାହିଁ, ଠିକ୍ ଏହି ସମୟରେ ହେଉଁ ମାଷ୍ଟର ବାବୁ ଆସି ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ଏବଂ ବାବୁକୁ ଡାକି ଦେବାଲାଗି ସଇତାକୁ କହିଲେ । ସଇତା ତାଙ୍କୁ କହିଲା—ଏଇ ଟିକକ ଆଗରୁ ପରା ଲୁହାହେବ ଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ଦୀ ତାଙ୍କୁ କାର୍ରେ ବସାଇ ନେଇଗଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବହୁତ ନେହେରୁ ହୋଇ ମନାକଲି ନେବାକୁ । ଲୁହାହେବ ମୋତେ ବୁଝାଇ କହିଲେ—ତୁ କିଛି ଚିନ୍ତା କରନା, ମୁଁ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ଏଠି ଛାଡ଼ି ଦେଇ ପିବି ।

ହେଉଁ ମାଷ୍ଟରଜଣକ ତା' ମୁହଁକୁ ବାଲୁବାଲୁ କରି ଚାହିଁ ରୁପ୍ ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ । ଫେରିଲାବେଳେ ମନରେ ଭାବୁଥାନ୍ତି ଏମିତିଆ ଧର୍ମ-ପାବକ ଲୋକ ନ ପିବା ଉଚିତ । ସଇତା ଫେରି ତା'ର ବାହାଦୁରୀ କଥା ବାବୁ ଆଗରେ ସବୁ ଗପିଗଲା ।

ବାବୁ ସଇତାକୁ କହିଲେ—ଆରେ ! ଆଜିପରା ଦିନରେ ମାଉଁସ ତରକାଣ ନ ହେଲେ ସବୁ ମରା ହୋଇଯିବ । ତୁ ଶୀଘ୍ର ଯାଇ ମାଉଁସ ନେଇଆ । ସଇତା ଟଙ୍କା ନେଇ ଚାଲିଗଲା, ଅଧଘଣ୍ଟା ପରେ ଫେରି କହିଲା—ଆଜ୍ଞା ! ସବୁ ମାଉଁସ ତୋକାନ ଏତେ ଭଡ଼ ସେ ସେଠି ପଶିବା ଅସମ୍ଭବ । ମାଲ୍ କମକୁଟିଗରୀ ବେଶୀ । ଲୋକେ ଯେମିତି ହେଉଛନ୍ତି, ଛେଳର ଶିଂଗ, ଖୁବ୍ ଓ ଲଣ୍ଡି ବ ଖାଇଯିବେ । ସେ ଭଡ଼ ଭିତରେ ମୁଁ ଯାଇ ପାରିଲିନି—ପଲେଇ ଆସିଲି ।

ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ଶୁଣି ଯାଉଛି, ତୁ ଆମର ଗୋଟାଏ ଭଲ ଗଞ୍ଜା ଦେଖି ମାରି ସଫା ସୁତୁର କରି ପୁରାଣ ଜମା ଦେଇଦେବୁ ।

ଆଜ୍ଞା ! କଟାକଟି ମୋ' ହାତରେ ମୋଟେ ହେବନି, ମୋ' ହାତ ଥରିବ । କଥାରେ କଥାରେ ମୁଁ ଗୋଟା ଫଉଜକୁ ହାଣି ସଫା କରିଦେବି । କିନ୍ତୁ କାମବେଳେ ମୁଁ ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟେ ମୁଷା ଛୁଆକୁ ବି ମାରି ପାରିବି ନାହିଁ ।

—ଆଜ୍ଞା ! ମୁଁ ତା' ବେକଟା ମୋଡ଼ିଦେଲେ ତୁ ଛେଲଛେଲ କରିପାରିବୁ ନାହିଁ ?

ହଁ ପାରିବି ବୋଲି ଶୁଣୁଛି ! ନିହାତି ନ ପାରିଲେ ନବା ମିଆଁକୁ ଡାକିବି ।

ବାବୁ ଆଉ ସଇତାକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ସବୁକାମ ନିଜ ହାତରେ କରି ନେଲେ ଏବଂ ତା'କୁ ଟଙ୍କରେ ସାଇତା ହୋଇଥିବା ଖଦଡ଼ ପୋଷାକର ସେଟ୍ କାଢ଼ି ନେଇ ଆସିବା ଲାଗି କହିଲେ । ସଇତା ଅଣ୍ଟାଳି ଅଣ୍ଟାଳି ସବାତଳୁ ଖଦଡ଼ ଲୁଗା, ପଞ୍ଜି ବ, ଟେପି ସବୁ କାଢ଼ି ଆଣିଲା । ସେତକ ପିନ୍ଧି ବାବୁ ଆଉଁସି ଆଗରେ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଗଲେ ଓ ନିଜର ପୋଷାକଟିକୁ ଦେଖି ସନ୍ତୋଷ ଲଭି କଲେ ।

ଏତିକିବେଳେ ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡରେ ଭିକାଶମାନଙ୍କ ପାଟିତୁଣ୍ଡ ଶୁଭିଲ । ବାବୁ ସଇତାକୁ କହିଲେ ଆରେ ଶୀଘ୍ର ଯାଇ ସେଗୁଡ଼ାକୁ ଦଉଡ଼ାଇ ଦେ । ଅନୁକୁଳ କରି ଗଲବେଳେ ଭିକାଶଙ୍କ ମୁହଁ ଚାହିଁବା ଅନୁଚିତ ।

ଦୁଇ ଭିନିଥର ମନାକରି ବିଫଳ ହେବାରୁ ସଇତା ପଣି ଫୋପାଡ଼ିଲା । ସମସ୍ତେ ଗାଳିଗୁଲଜ କରି ଛୁଡ଼ି ପଳାଇଲେ । ପୂର୍ବରୁ ଯୋଗାଡ଼ ହୋଇଥିବା ଟ୍ୟାକ୍ସି ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲା ।

ତେଣେ ହରିଜନ ବସ୍ତ୍ରରେ ପତାକା ଉଠିଲେ ସମସ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିବାରୁ ନେତାମାନେ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲେ । କେତେଜଣ ଡେରି-

ହେବାର କାରଣ ମନଭିତରେ ଘାଣ୍ଟିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଜଣେ କହିଲେ—
ପତାକା ଉଡ଼େଲାନ ସମୟ ଗଡ଼ଗଲେ ସବୁକିଛି ଭଣ୍ଡର ହୋଇଯିବ ।
ଜଣେ କିଏ ମଦନଲଲିତା ଘରକୁ ଯାଉ । ଆଉଜଣେ ତାଙ୍କୁ କର
କହିଲେ—ଯିବ, କାହିଁକି । ଶଶୁରପୁଅ ନ ଆସୁ ଆମର କ'ଣ ଅଣେଇ
ହୋଇ ପଡ଼ିବ କି ?

ସେ ତା' ହାତରୁ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଏଠି ସବୁ ଆୟୋଜନ
କରିଛି । ଖରପ ହେଲେ, ତାହାର ହେବ, ଆମର କ'ଣ ଗଲ ? ତା'ର
ତାଉଆ, ତା'ର ପିଠା, ତା'ର ତେଲ, ସେ ନିଜେ ସେକବ, ଆମେ ଖାଲି
ଖାଇବା ଲୋକ । ଆମେ ଆମର ହାତରୁ ପାଞ୍ଚ କରି ଯାଉଲୁଣି । ଟେଣିକି
ସେ ଆସୁ ନ ଆସୁ ।

କିଛି ସମୟ ବାଦ୍ ମଦନଲଲିତା ବାବୁଙ୍କ କାର୍‌ଟି ସଜା ହୋଇଥିବା
ଗେଟ୍ ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲା । ମଦନଲଲିତା ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସିଥିବା
ସଙ୍ଗୀ ହାତରେ ଫୁଲହାର ପୁଡ଼ିଆଟା ଦେଇ ଜଣେ ହରିଜନ ନେତାଙ୍କୁ
ଦେବାଲାଗି ପଠାଇଦେଲେ ଓ ନିଜେ କାର୍‌ରେ ବସି ରହିଲେ । ସଙ୍ଗୀ
ଜଣଙ୍କ ଯାଇ ହରିଜନ ନେତାଙ୍କ ହାତରେ ଫୁଲ ପୁଡ଼ିଆଟି ଦେଇ ଦେଲେ
ଓ ତାଙ୍କୁ କ'ଣ କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ ବତାଇ ଦେଲେ । ଦୁଇଗୁରିଜଣ
ନେତା କାର୍‌ ଆଡ଼େ ଆଗେଇ ଆସିଲେ । ଜଣେ କାର୍‌ ଦୁଆରଟିକୁ
ଫିଟାଇ ଦେଲା । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଜୟଧ୍ବନି ଗୁରୁଆଡ଼ କମ୍ପାଇ ଦେଲା ।
ହାତଯୋଡ଼ି ମଦନଲଲିତା କାର୍‌ ଭିତରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସି ତଳେ ଛୁଡ଼ା
ହେଲେ । ଜଣେ ମୋଟା ତମ୍ବାଫୁଲ ହାତଟିକୁ ତାଙ୍କ ବେକରେ ଲମ୍ବାଇ-
ଦେଲାବେଳେ ଫଟୋଗ୍ରାଫର କର୍ କାର୍ କର ଫଟୋ ଉଠାଇନେଲେ ।
ପତାକା ଖୁଣ୍ଟ ପୋତା ହୋଇଥିବା ସ୍ଥାନକୁ ମଦନଲଲିତା ପୁର କାଇଦାର
ସହ ପାହୁଲ ପକାଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ । ଶଙ୍ଖ ଝୁଲଝୁଲିରେ
ସ୍ଥାନଟି କଂପି ଗଲା । ଟିକେ ଡେଇଁ ହୋଇଯାଇ ଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ସଙ୍ଗେ
ସଙ୍ଗେ ବକ୍ସିତାଟା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ :—

ମୋ ହରିଜନ ଭାଇଭଉଣୀ ମାନେ ! ଆଜିର ଏହି ପବିତ୍ର ଦିନଟିକୁ ଆପଣମାନେ ଯେପରି ପବିତ୍ରଭାବରେ ପାଳନ କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି, ତାହା ମତେ ଅଭିଭୂତ କରି ପକାଇଛି । ଆପଣମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପୂଜ୍ୟ ବାପୁଜୀ ଯେଉଁ ଦେହ, ସାହାଯ୍ୟଭୂତି ଦେଖାଇ ଥିଲେ, ତାହା ଏ ଯାଏ ମୁଁ ଭୁଲି ପାରିନାହିଁ । ଆପଣମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ହରିଜନ ଜନ, ଅର୍ଥାତ୍ ସମସ୍ତଙ୍କର ନମସ୍ୟ । ମୁଁ ବାପୁଜୀଙ୍କର ଜଣେ ନିଷ୍ଠାପର ଭକ୍ତ । ବାପୁଜୀ ଯେଉଁ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ, ମୁଁ ସେଇଆ ସେଇଆ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବେ କରୁଛି । ବାପୁଜୀଙ୍କ ପରି ମୁଁ ଭୁବନାତ୍ମକର, କ୍ଷମା କରିବେ, ଆପଣମାନଙ୍କର ସେବା କରିବ ବୋଲି ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ ହୋଇଛି, ମୁଁ —

ଏତିକିବେଳେ ଟିକେ ଦୂରରେ ଘାଟି ଗଣ୍ଡିଗୋଲ ଶୁଭଲ । ଜଣେ ହରିଜନ ଯୁବକ ଦଉଡ଼ି ଆସି ମଦନଲଲଙ୍କ ପାଖରେ ଫେରାଦ ହୋଇ କହିଲେ—ବ ବୁ ! ଆପଣ ଯେଉଁ ମିଠେଇ ହାଣ୍ଡିଟା ଅଗରୁ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ, ତାହା ପତାକା ଟେକା ହେବା ପରେ ବନ୍ଧୁ ହୋଇଥାନ୍ତା । କେତେଗୁଡ଼ା ଖେରଡ଼ା ଟେକା ତହିଁରୁ ଅଧାଅଧ ତନ୍ତୁ କରି ସାରି ଲେଖି !

ମଦନଲଲ ଦେଖିଲେ ବହୁତା ସରିଲାବେଳକୁ ମିଠେଇହାଣ୍ଡି ସରିଯାଇଥିବ । ଆଉ ସେ ମିଠେଇ ବାଣ୍ଟି ପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ବକ୍ରୂତା ସେଇଠି ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ପତାକା ଉଠେଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ‘ଗାନ୍ଧୀ ମହାତ୍ମା କି ଜୟ’ ଧ୍ବନି ଭିତରେ ପତାକା ଦଉଡ଼ିକୁ ମଦନଲଲ ଟାଣିଲେ । ପତାକା ଅଳ୍ପ ଉପରକୁ ଯାଇ ଅଟକି ଗଲା । ଦଉଡ଼ିଟା ସଗଡ଼ି ଫାଙ୍କ ଭିତରେ ପଶି ଯାଇ ରୁନ୍ଦି ହୋଇଗଲା । ତଳକୁ କି ଉପରକୁ ଆଉ ଦଉଡ଼ି ଚାଲିଲା ନାହିଁ । ଦୁଇଦିନ ଜଣାଶୁଣା ଗୋରୁରେ ଦଉଡ଼ିକୁ ଝିଙ୍କି ବାରୁ ଡେଲିଙ୍ଗି ବାଉଁଶର ଅଗଟା ଭଡ଼ କରି ଶଙ୍ଖି ଗଲା । ଭଙ୍ଗା ଆଗଟିରେ ଦୁଣି ଲାଗିଯାଇଥିଲା । ମଦନଲଲଙ୍କ ମନଟା ଖଟା ହୋଇଗଲା ଲୋକେ କାଳବଳମ୍ବ ନ କରି ବାଉଁଶଟାକୁ ଉପଡ଼ି ପକାଇଲେ । (ଏ ତା’ର ଅଗରେ ପତାକାଟିକୁ ବାନ୍ଧି ଦେଇ ପୁଣି ଥରେ ପେ ଡିଦେଲେ । ମଦନ-

ଲଲ ଫୁଣି କହିଲେ—ଏ ଘଟଣା ବଡ଼ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ଯେତେ ବାଧାବିଧି
ଆସୁ ପଛକେ ଆମର ଜାଣିବୁ ପତାକା ଅଲବତ୍ ଉପରେ ଫଡ଼ ଫଡ଼
ହୋଇ ଉଡ଼ିବ । ଆଜି 'ତାହା' ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଗଲା । ତୁମ୍ଭେମାନେ ହିଁ
କ୍ଷମା କରିବେ—ଆପଣେମାନେ ହିଁ ଏହା ସମ୍ଭବ କରାଇ ପାରିଲେ ।

ଜୟହିନ୍ଦ୍

‘ଜନଶେମନ’ ଗୀତଟା ବୋଲିଯିବା ପରେ ମଦନଲଲିତା
ମିଠେଇ ବାଣ୍ଟିବା ଜରି ହରିଜନ ନେତାଙ୍କ ପିଣ୍ଡାକୁ ଗଲେ । ଖୁଣ୍ଟି-
ଭାଙ୍ଗିବା ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଭିତରେ ହାଣ୍ଡିଟି ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ହଉ ।
ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । ସେଇମାନେ ତ ଖାଇଛନ୍ତି, କିଛି ବିକ୍ରତ
ହେବାର ଦରକାର ନାହିଁ । ଘରକୁ ଫେରି ମଦନଲଲିତା ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ
କହିଲେ—ଛତରା, ବିକଳିଆ, ଛୋଟଲୋକ ଗୁଡ଼ାକ ଖାଇବାଲାଗି ମରି
ଯାଉଛନ୍ତି । ସବୁ ମାଟି କରିଦେଲେ । ଚାରି ପାଖଟା ଲୁହ ହେଲେ ରଖି-
ଥାନ୍ତେ, ମୁଁ ତାକୁ ବାଣ୍ଟି ଦେଇଥାନ୍ତି, ଫଟେଟା ଉଠିଥାନ୍ତା? ଲୁଗାପଟା
ଗୁଡ଼ିକ ପାଲଟି ପକାଇ ସଇତାକୁ କହିଲେ ଆରେ ! ଏଗୁଡ଼ା ଧୋବା-
ଘରେ ଆଜି ପକାଇ ଦେବୁ ଏବଂ ପାଣି ଟିକେ ଉଷ୍ମ କର ମୁଁ ଶୀଘ୍ର
ଗାଧୋଇ ପଡ଼େ । ସଇତା କାମରେ ଲାଗିଗଲା ।

—*—

ବଦଳି ପ୍ରତିକାର

ଫାଇଲ୍ ଉପରେ ଆଖି ଗଢ଼ଜ ଗଢ଼ଜ ଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଖି ଗୋଟାଏ ଆନାରେ ଅଟକି ଗଲା । ଜଣେ ଅପରାଧୀର ସନ୍ତାନ ନେବାକୁ ଜଣେ ପୁଲିସ୍‌ବଳ ଯେମିତି ଅପରାଧୀର ଘର ଛଡ଼ା ଆଉ ଦଶଜାଗା ଧୁନ୍ଦିକାଏ, ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଦୟ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଆଖି ଅଟକିଥିବା ବସ୍ତୁକୁ ତନ୍ମ ତନ୍ମ କରି ଜାଣିବା ଲାଗି ଆଉ ତିନି ଚାଟା ଫାଇଲ୍ ମଗାଇ ଅଣ୍ଟାଳି ପକାଇଲେ । ଶେଷକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ଅକ୍କାମାର ବସିଗଲେ, ଅଉ ନିଜ ସରବକୁ ଡକାଇଲେ । ସରବ ତତ୍ସତାରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ସବୁ ଫାଇଲ୍ ଦୁଇଜଣଯାକ ମିଶି ଦାଖଲିଲେ । ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଭାରି ଅମସନ୍ଦେ ଲାଗିଲା । ପସନ୍ଦେ କଥାଟା କାଡ଼ିବାଲାଗି ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଙ୍କୁ ଡକି ଗଲା । ମନ୍ତ୍ରୀ କି ସରବ ସିନା ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଗୁଆ ପାଇବେ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଙ୍କ ପାଇଁ ଯେଉଁ କଞ୍ଚିତକର କଥା । ଫାଇଲ୍ ଜଙ୍ଗଲରେ ନିଜ ବୁଲିବା ଯେଉଁ ଅଫିସରଙ୍କର କାମ ତାଙ୍କୁ ଏଇଟା ନିହାତି ଶ୍ରେଷ୍ଠିଆ କଥା । ମନ୍ତ୍ରୀ ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ— ହଇହେ, ତୁକୁଟା ଅଦବାସୀ ସ୍କୁଲକୁ ଯେଉଁ ଦୁଃଖିଣୀମ ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ ପଠାଯାଇଛି ସେ କଣ କେବେଠୁ ମରିଗଲେଣି ?

ସେକ୍ସନ ଅଫିସର ଆବାକାବା ହୋଇଯାଇ କହିଲେ— ଅଜ୍ଞା ସେ ତ ମରି ନାହାନ୍ତି ପୁରା ସତେଜ ଅଛନ୍ତି ।

—ମିଛ କଥା ଆପଣ କେବଳ ଅନ୍ଧାର କରି କହି ଦେଉଛନ୍ତି । ସେ ବଞ୍ଚିଥିବାର ଆପଣ ଦେଖିଛନ୍ତି ?

—ଅଜ୍ଞା ମୁଁ ଦେଖିନାହିଁ ସିନା, ହେଲେ ମଝିରେ ମଝିରେ ତାଙ୍କ ଲେକକୁ ଭେଟୁଛି । ସେ ମରିଯାଇଥିଲେ ତାଙ୍କ ଲେକେ ମୋତେ କହି-

ଥାଆନ୍ତେ । ମଝିର ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଚିଠି ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କଠାରୁ ପାଉଛି ।

—ଆପଣ ନିଶ୍ଚୟ ତାଙ୍କର ଭୃତଠାରୁ ଚିଠି ପାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ବଞ୍ଚିରହିବା ଏକା ବେଳକେ ଅସମ୍ଭବ । ହଇହେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ତ ଏଗାରମାସ ହେଲା ଦରମା ପଠାଯାଇନାହିଁ । ସେ ଖାଇଲେ କ'ଣ, ବଞ୍ଚିଲେ କିପରି ? ଗରିବ ମାଷ୍ଟର ଟାଏ ! ସେ ଯଦି ଧନାଶେଠ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତେ ତେବେ ସେ ଅପନ୍ତରକୁ ମାଷ୍ଟରଗିରି କରିବାକୁ ଯାଇଥାଆନ୍ତେ କାହିଁକି ? ସେ ନିଶ୍ଚୟ ମରିଛନ୍ତି । ଆପଣ କଥାଟାକୁ ଲୁଚାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ।

ଆଜ୍ଞା, ଲୋକେ କ'ଣ କେବଳ ଦରମା ଖାଇ ବଞ୍ଚନ୍ତି ?

—ବୁଝେ, ଏଠି ସିନା ଉତ୍ତର ଗୁଲୁଟି ଯେ ସେଇ ଉତ୍ତର ଟଙ୍କାରେ ବର୍ମାବୁଝମାନେ ଦରମା ବିନା ଚଳିଯିବେ, ସେଠି ଅନ୍ଧାସି ଆଦିବାସୀ ମୂଲକରେ ଦୁଃଖିଣ୍ୟାମ ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ କେଉଁ ଉତ୍ତରଟା ମିଳୁଥିବ ଯେ ସେ ଏଗାର ମାସର ଦରମା ନପାରି ବଞ୍ଚି ରହିବେ ? ଆପଣ କ'ଣ କହିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ସେ ମାଙ୍କଡ଼ଙ୍କ ପରି ଛେପସ ଖଇଁ ଯେଠି ବଞ୍ଚିରହିଛନ୍ତି ?

—ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଯଦି କିଛି ମନେ ନକରିବେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣ ଦେବି ।

ହଉ କୁହ ।

ଆଜ୍ଞା, ଦୁଃଖୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ ବେଳେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ କିସମର ଭାରତୀୟ ବ୍ୟାଟେଲିଆନ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ସବାଖିଆ ସୈନ୍ୟ ଦଳ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧବେଳେ ବର୍ମା ଜଙ୍ଗଲକୁ ପଠା ଯାଇଥିଲା । ଏହି ସୈନ୍ୟ ଦଳଟିକୁ ଜାପାନୀମାନେ ଘେରୁଥିବା ଭିତରେ ରଖିଦେଲେ ।

ବ୍ରହ୍ମଣ ସୈନ୍ୟମାନେ ଏହି ଜାପାମା ଦେଉକୁ ଆଉ ଭେଦ କରି ମାଣିଲେ ନାହିଁ କି ଘୋର ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଥିବା ଏହି ଦଳ ପାଖକୁ କୌଣସି ରସଦ ପଠାଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ବ୍ରହ୍ମଣ ସୈନ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଆଶା ଗୁଡ଼ିକରେ । ଦେଉବର୍ଷ ପରେ ଜାପାମା ସୈନ୍ୟମାନେ ଘେଠାରୁ ଦୂର ପଳାଇଲେ । ବ୍ରହ୍ମଣ ସୈନ୍ୟ ତାହାକୁ ସୁନର୍ଦ୍ଦଶଲ କରିବାକୁ ସେଠାକୁ ଗଲେ । ସେମାନେ ଭାବି ଭାବି ଯାଉଥିଲେ ଯେ ସେହି ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କ କୁଡ଼ କୁଡ଼ ହାତ କେବଳ ସେମାନେ ଦେଖିବେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଆବାକୁ ହୋଇ ଦେଖିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ପାଗ୍ଲେଟି ନେବାଲାଗି ସେଇ ସବା-ଖିଆ ସୈନ୍ୟମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ବେଶ୍ ସତେଜ ଓ ଉତ୍ସୁକ ଦେଖାଯାଉଥାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ବଞ୍ଚିରହିବାର ରହସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଣ ସୈନ୍ୟମାନେ କ୍ଷମେ ଜାଣିପାରିଲେ । ସେ ଥାନରେ ଜନ୍ମା, ପିମ୍ପୁଡ଼, ମୁଷା, ନେଉଳ, ସାପ, ଚଢ଼େଇ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲେ ନାହିଁ । ଅନେକ ଗଛ ମଧ୍ୟ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଭଲ ଭଲ ଖଦ୍ୟପଦାର୍ଥ ଖାଉଥିବା ସୈନ୍ୟମାନେ ତ ସେଠାରେ ଖାଦନ ରକ୍ଷା କରିପାରିଲେ, ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଦୁଃଖିଶ୍ୟାମ ମାଷ୍ଟ୍ର ଖାଦନ ରକ୍ଷା କରିବା କିଛି ଅସମ୍ଭବ କଥା ନୁହେଁ ।

ତେବେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଜାଣିବା ଉଚିତ ଦୁଃଖିଶ୍ୟାମ ବାବୁ କପରି ସେଠାରେ ଖାଦନ ରକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ତହାହେଲେ ଖାଦନ ରକ୍ଷାର ଏହି ଉପାୟ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆମେ ବତାଇ ପାରିବା ।

ସେକସ୍ତୁନ ଅଫିସରଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେଇ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟ ସଚିବଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମନ୍ତ୍ରଣା ଚଳେଇଲେ । ସଚିବଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ ବାସ୍ତବିକ, ଏହା ଏକ କୌତୂହଳର ବିଷୟ । ଏ ଆଡ଼ର ଲୋକ ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଉତ୍ସୁର ସଗ୍ରହ କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ଯେଉଁଠି ଉତ୍ସୁର ନାହିଁ ସେଠି ବିନା ଦରମାରେ ଏଗାର ମାସ କାଳ ଜଣେ କପରି ଚଳିବ କାହା ଆପଣ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି ମୋତେ ଜଣାନ୍ତୁ ।

କଣେ ବାଟୋଇ ଚଷ୍ମକୁଟା ଗାଁ ରେ ପହଞ୍ଚି ଆଦିବାସୀ ସ୍କୁଲ ଖୋଜିଲା । ପଲ୍ଲର ପଲ୍ଲ ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସେଇଟି ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଗୁଳଘରେ ଆଦିବାସୀ ପିଲାମାନେ ହାଉଜାଉ ହେଉଥିବାର ଦେଖିଲା । ସେ ପଟକି ଜାଣିଲେ ସେଇଟା ଆଦିବାସୀ ସ୍କୁଲ । ପାଠକୁ ଆସି ଦେଖିଲା ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ଭେଜଗୁଡ଼ ଦୋକାନ । ସେ ଦୋକାନରେ ବସି ବିକାବିକି କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ପଲ୍ଲରିଲା—ଏଠି ଦୁଃଖିଣ୍ୟାମ ବାବୁ କିଏ ?

ଯିଏ ବସି ବିକାବିକି କରୁଥିଲେ ସେ କହିଲେ—ମୋ ନାଁ ଦୁଃଖିଣ୍ୟାମ । କାହିଁକି, କଣ ହୋଇଛି ?

ବାଟୋଇ କହିଲା ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି ଦୁଃଖିଣ୍ୟାମ ବାବୁ କୁଆଡ଼େ ଆଦିବାସୀ ସ୍କୁଲର ମାଷ୍ଟର । ଆପଣେ ଏଠି ବିକାବିକି କରୁଛନ୍ତି । ଏଟା ଗୋଟାଏ ଦୋକାନ ।

ଦୁଃଖିଣ୍ୟାମ କହିଲେ—ହଁ ଏଇଟା ଦୋକାନ । ସେ ପଟଟା ସ୍କୁଲ ଘର । ବାଟୋଇଟି ପାଖରେ ଥିବା ଘରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲା ସ୍କୁଲ ଘରଟିର ନଡ଼ା ଉଲ୍ଲୁର ଯାଇ ଗୁଳଘରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କଣ ଦିଶୁଛି । ଆଳୁକୁଚି ମାଲକୁଚି ଜିନିଷ କଣମାନଙ୍କରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଛି । ବସ୍ତାଗୁଡ଼ାଏ ଘରେ ଏଠି ସେଠେ ପଡ଼ିଛି ।

ବାଟୋଇଟି ପୁଣି ଫେରିଯାଇ ବିକାଳ ଦୁଃଖିଣ୍ୟାମଙ୍କୁ କହିଲା—କହୋ, ସେଇଟା ପରା ସ୍କୁଲ ଘର । ଯେଠିକି ପିଲା କି ମାଷ୍ଟର କାହାର ଦେଖା ନାହିଁ । ଗୁରୁପଟୟାକ ଆଳୁକୁଚି ମାଲକୁଚି ପଡ଼ିଛି । ପାଠ ଲେଖା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କଳାପଟାଟି ତଳେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ପଡ଼ିଛି । ତା ଉପରେ କଣ ମରୁ ଜିନିଷ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଥିବା ଟୋକେଇ ଦୁଇ ଚନ୍ଦନ ଥୁଆ ହୋଇଛି । କଳାପଟାଟି ଟୋକେଇ ମାନଙ୍କୁ ବୋଧହୁଏ ଉଇ ଦାଉରୁ ରକ୍ଷା କରିଛି । ପିଲାମାନେ ମୁଁ ଦେଖୁଛି ସବୁ ଏଇଠି, ପାଠପଢ଼ା ହେଉଛି କେଉଁଠି ?

ଗୁରୁଜି ଦଣ୍ଡି ଟାକୁ ତଳେ ଥୋଇଦେଇ ଆଗନ୍ତୁକର ମୁହଁକୁ ଗାରଡ଼େଇ ଚାହିଁଲେ ଓ କିଛି ସମୟ ପରେ ପଚାରିଲେ—ତୁମେ କିଏ ହୋ ! ଅଜଣା ଏ କି ଏକଥା ମତେ କେନ୍ଦ୍ର ପଚାରି ନାହାନ୍ତି । ତୁମେ ଆସିବ କୋଉଠୁ, ଆଉ ମତେ ଏସବୁ ବସୟ ପଚାରିଛ କାହିଁକି ?

ବହୁ ବଚନିକା କଟାକଟି ପରେ ଆଗନ୍ତୁକ ଜଣକ କହିଲେ—ମୁଁ ସିଆଡ଼ିକାର ଲୋକ । ମନ୍ଦୀ ଭାବତନ୍ତ୍ର ତୁମେ ମରଯାଇଛ, ସେକ୍ସନ ଅଫିସର କହୁଛନ୍ତି ନାହିଁ ତୁମେ ବଞ୍ଚିଛ । ମନ୍ଦୀ ପୁଣି କହିଲେ କେମିତି ବଞ୍ଚିଲେ । ତୁମେ କେମିତି ବଞ୍ଚିଛ ସେଇଆ ଜାଣିବାକୁ ଶେଷରେ ସେକ୍ସନ ଅଫିସର ମୋତେ ପଠେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ଅମଲ୍ କି ହାକିମ ହୁକୁମା ନୁହେଁ । ଆମ ଘର ଏଇ ଅଞ୍ଚଳରେ ହୋଇଥିବାରୁ ଓ ମୁଁ ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଙ୍କ ବଶ୍ୟାସୀ ଲୋକ ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ମୋତେ ପଠେଇଲେ ।

ମୁରୁଜି ହସା ଦେଇ ଦୁଃଖିଣ୍ୟାମ କହିଲେ—ଦେଖୁଛି, ମନ୍ଦୀ ଟିକିଏ ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ଅଛି । ନହେଲେ ତାଙ୍କର ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ହୋଇଥାଆନ୍ତା କିହିଁକି ? ମୁଁ ଆଗେ ହେଉଛୁ ଟର ପାଖ ଗୋଟିଏ ସ୍କୁଲରେ ମାଷ୍ଟର ଥିଲି । ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଜଣେ କର୍ତ୍ତାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡରେ ପୋକ ପଶିଲା । ସବୁବେଳେ ସେ ଟଙ୍କା ଟଙ୍କା ରଡ଼ି ଛୁଡ଼ିଲେ । ସହରରେ ଗୋଟାଏ କେ.ଠା ଗଢ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । କୋଠାବାଡ଼ି ତିଆରିର ସରଞ୍ଚାମ ଓ ମିସ୍ତ୍ରୀ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କ ମଜୁରୀ ତାଙ୍କୁ ଗୋଟାପଣେ ଗିଳିଦେବାକୁ ବସିଲା । କର୍ତ୍ତାଜଣକ ତହୁଁ ନାନା ପଦ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ପାଠୁଆ ମାଷ୍ଟରମାନଙ୍କୁ ସେ ଅପାଠୁଆ ଅଞ୍ଚଳକୁ ବଦଳି ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଆଲୁଅ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଦୁର୍ଗମ ଅରାଣ୍ଡା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯିବ ବା କିଏ ! କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ସମସ୍ତେ ଧାଇଁଲେ । ତାଙ୍କପ ଖରେ ପହଞ୍ଚି ସାହି ସାହି ଡାକ ଛୁଡ଼ିଲେ । କର୍ତ୍ତାଙ୍କର ପାଖଲୋକ ସାଥ୍ ସାଥ୍ ଶୁଣାଇଦେଲେ—ସାତ ହଜାର ଟଙ୍କା ଏଠି ଥୁଅ, ତେବେ ଯାଇ ତୁମର ବଦଳ ରଦ୍ଦ୍ କରାଯିବ । ଆମ ଦେଶ ସ୍ବାଧୀନ ହେବା ଦିନଠାରୁ ଏ ପ୍ରଥା ଚଳିଆସୁଛି । ଏହାକୁ ଆମେ ଭାଙ୍ଗି ପାରିବା ନାହିଁ । ଅତି ମଧ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ମହାଶୟେ ଏକା କିଛି ଏହାକୁ ଖାଇବେ ନାହିଁ । ଆମ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଗୋଟିଏ ବଦଳ ପାଣ୍ଡି ଅଛି । ସେଉଁଠୁ ଯାହା ଆଦାୟ ହେଲା ଏଇ

ପାଣ୍ଡିରେ ରହେ । ଏଥିରୁ ଯାହାରୁ ତଳପାଯାଏ ସମସ୍ତେ ହାତଖର୍ଚ୍ଚ ପାଆନ୍ତି । ଟଙ୍କା ଅଛି ତହୁଁଦାଖଲ କର, ନହେଲେ ସେ ଅନ୍ଧାଶ ମୂଲକକୁ ମାଆ ।

ମାସେଖଣ୍ଡେ ଛୁଟିନେଇ ମୁଁ ଟଙ୍କା ସଂଗ୍ରହରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲି । ଟଙ୍କା ଦାଖଲ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଭାଗ୍ୟକୁ ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଦ୍ଵାରା ପଡ଼ିଗଲା । ସେ ମୋର ଜ୍ଞାନଚକ୍ଷୁ ଫଟାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଆରେ ଓଲୁ ! ତୁ ଏହି ସାତ ହଜାର ଟଙ୍କା ନେଇ ସେ ଅନ୍ଧାଶ ମୂଲକକୁ ଚାଲିଯାଆ । ସେଠି ଶୁଦ୍ଧମତ ଗୋଟିଏ ଛୋଟକାଟିଆ ବ୍ୟବସାୟ ଅରମ୍ଭ କରିଦେବୁ । ଧର ଉଧାର କରି ଏତକ ଟଙ୍କା ସଂଗ୍ରହ କରିଛୁ, ଏତକ ଅଜାଡ଼ ଦେଇଗଲେ ଟଙ୍କାର ସୁଧ ଦେଇ ପାରିବୁ ତ ? ବରଂ ସେଠି ଟଙ୍କାକୁ ନେଇ ବେପାର କଲେ ବର୍ଷ କେଇଟାରେ ସୁଧ ମୂଲ ସବୁ ସୁଝିଦେଇ ପାରିବୁ । ତାଙ୍କ ବାକ୍ୟକୁ ଗୁରୁବାକ୍ୟ ବୋଲି ମନେକରି ମୁଁ ଟଙ୍କା ସେଠି ନଦେଇ ଏ ଦୁର୍ଗମ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଚାଲିଆସିଲି । ଆଉ ମାସ କେଇଟାରେ ସବୁ ଟଙ୍କା ସୁଝି ଦେଲି ।

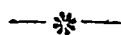
ଆଗନ୍ତୁକ ପଚାରିଲେ, ଯାହା କରିଛ ତାହା ଠିକ୍ କରିଛ ବୋଲି ମୁଁ ଶ୍ରୀବୁଝି । ହେଲେ ତୁମେ ସରକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଶୁଳ୍କ କରିଛ । ସରକାର ଯାହା କହିଛନ୍ତି ତାହା ତୁମେ ନ କରି ଅନ୍ୟକାମ କରୁଛ । ଏଥିରେ ଶୁଳ୍କ ପ୍ରତି ବସତ ଆସିପାରେ ।

—ବସତ ତ ଏଗାରମାସ ହେଲା ଆସିସାରିଛି । ମୋର ଯେ ଶୁଳ୍କ ଅଛି ତାହା ମୁଁ କେମିତି ଜାଣିବି ? ଏଗାରମାସ ହେଲା ଦରମା ନଦେଇ ସେମାନେ କୋଉ ଅଲଜୁକ ମୁହଁରେ ମୋତେ ସରକାର ଶୁଳ୍କ ବୋଲି କହିବେ ? ଶିକ୍ଷା ଦପ୍ତରରେ ବସିଥିବା ଡେଞ୍ଜ କର୍ତ୍ତୃକ ଦରମା ଦୁଇମାସ ଯାଏ ପାଉନି କହିଲେ ? ସରକାରୀ ଶୁଳ୍କର ମାନଙ୍କର କଣ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ପେଟ ଅଛି କି ? ଉକ୍ତ ପଦାଧିକାରୀମାନଙ୍କର ପେଟ ଦିନେ ବି ବଳମ୍ବ ସହିପାରେ ନାହିଁ । କିଁ କିଁ ରଡ଼ିରେ ଦପ୍ତର କମ୍ପେଇ ଦିଏ । ଆମ ଭଳିଆ ଅଳ୍ପକିଆ ଶୁଳ୍କରମାନଙ୍କ ପେଟ ଏଗାର ମାସର ଭୋକ ହଜମ କରିବାକୁ

ବୋଧହୁଏ ସମର୍ଥ । ମୋର ଚାକରୀ ନାହିଁ ବୋଲି ମୁଁ ଧରି ନେଇଛି । ମୋ ବାଟରେ ମୁଁ ଚାଲୁଛି ।

ଆଗନ୍ତୁକ କହିଲେ, ତୁମେ ଏ କଥାଟା ମନ୍ତ୍ରୀ କିମ୍ବା ସରକାରଙ୍କୁ ଜଣାଇଲାନ ? ସେମାନେ ନେ ହୁଏତ କିଛି ଗୋଟାଏ କିମ୍ବା କରାଯାନ୍ତେ ?

ସେଇକି ମୁଁ ଛାଡ଼ିନି । ଦୁଇଥର ମୋର କିଛି ସୁବକ ନ ପାଇବାରୁ ମୋ ବାଟରେ ମୁଁ ଚାଲିଲି । ଯେଉଁ କର୍ତ୍ତା ମୋ ଠାରୁ ସାତ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦୁର୍ଘଟ ବୁଝିଥିଲେ ମୋ ଠାରୁ ସିନା ତାହା ପାଇଲେନି, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଖରେ ତାଙ୍କର ସେ ବେପାର ଖୁବୁଛି । ସେତେ ଏପରି ଅସାଧୁ ବେପାରରେ ମାଡ଼ିଲେ, ମୋ କଥା ବୁଝିଲେ ନାହିଁ; ମୁଁ କିଆଁ ଏପରି ସାଧୁ ବେପାରଟାଏ ନ କରିବି ? ମୁଁ କାହିଁକି ତାଙ୍କ କଥା ବୁଝିବାକୁ ଯିବି ? ସେ ତାଙ୍କ ବେପାରରେ ଲାଗିଥାନ୍ତୁ ମୁଁ ମୋ ବେପାରରେ ଲାଗିଥିବି । ତାଙ୍କର ଚାକରୀ ସରିଗଲେ ତାଙ୍କ ବେଉସାରେ ନାଲିବଟା ଜଳିବ । ମୋ ଚାକରୀ ସରିଲେ ବା ଉପମିସ ହେଲେ ମୋ ବେଉସାରେ ନେଲିବଟା ଝଲିଯି ଉଠିବ । ଏଥରକି ଯାଅ ତୁମକୁ ଯୋଗୁଥିବା ବାବୁଙ୍କୁ ସବୁ ହାଲୁକା ଶୁଣେ ଦିଅ ।

କଥା ମଜଲ

ମଶାଣି ପାଖରେ ନଟିଆ ବଟିଆକୁ ଭେଟିଲା । ବରଗଛ ମୂଳେ ଥିବା ପିଣ୍ଡି ଉପରେ ବଟିଆ ବହୁ ସମୟ ଧରି ବସି ରହିଥିଲା । ନଟିଆକୁ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ କହିଲା—ଆବେ ! କୋଉଠି ଏତେବେଳେଯାକେ ମରୁଥିଲୁ ? ଚଢ଼େ ଅପେକ୍ଷା କରି କରି ମୋ ଆଖିରୁ ପାଣି ମଲୁଣି । ତୋର ଟିକେ ହେଲେ ସମୟ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ ! ସମୟ ଠିକ୍ ନ ରଖିଲ ଆମ ବେଉସା ଚଳିବ ନାହିଁ । ଠାଉଆ ଖବର ଦେବ, ଗୁଡ଼ି ସାଢ଼େଗୋଟାଏ ବେଳେ ମହାଜନ ଘରେ ପଶିବାକୁ ହେବ । ଠାଉଆ ଆଗରୁ ଜଣିଥିବ ଯେ ମହାଜନ ସେଦିନ ବାରଟା ଗାଡ଼ିରେ ସହର ବାହାରକୁ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯିବ, ଆଉ ଦେଉଢ଼ଣା ପରେ ମାଇପେ କବାଟ କିଲି ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରିବେ । ସେତିକିବେଳେ ଘରେ ପଶିଲେ ଜବାପଟଟାଏ ମିଳିଯିବ । ଠାଉଆ ସେଠି ଥାଇ ସବୁ ଓର ଉଣି ପଶିବା ବାଟ ଠିକଣା କରି ସେଇଠି ଅପେକ୍ଷା କରି ଥିବ । ଆମେ ଯଦି ଠିକ୍ ସେତିକି ବେଳକୁ ନ ପହଞ୍ଚିବା କାଲେ ସେଠା ଘରଲୋକେ ପରସ୍ତ । କରିବାକୁ ପଦାକୁ ଉଠିବେ କିମ୍ବା ସେଠାରେ ପୁଲିସ୍ ବନ୍ଦ୍ ଦେବାର ସମୟ ହୋଇ ଯାଇଥିବ । ତେଣୁ ସବୁ ଉଣ୍ଡୁର ହୋଇଯିବ । ଠାଉଆ ସାଢ଼େ ଗୋଟାଏ କହିଛୁ ମାନେ ସେଠାରେ ସାଢ଼େ ଗୋଟାଏରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ । ଘଣ୍ଟା କଣ୍ଟାଏ କଣ୍ଟାଏ କାମ ନ କଲେ ସବୁ ଚିଟି ଯିବ । ଗୁଡ଼ିଟା ନଷ୍ଟ । ଏଣୁ ସମୟଟା ଗୁଡ଼ିଇଦେବା ହାକିମ, ଜଜ୍ ମେଜେଷ୍ଟ୍ରେଟ୍, ମାଷ୍ଟରମାନଙ୍କୁ ସିନା ପୋଷେଇବ, ଆମକୁ ପେ ଷେଇବନି ।

ନଟିଆ ଟିକେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠି କହିଲା—ହଇରେ ମନ୍ଦୀମାନେ କଣ ହାକିମ ନୁହନ୍ତି ? ସେମାନେତ ପୁଣି ସଭାସମିତିକି ଛଅଟା ବେଳେ ଆସିବାର ଥିଲେ ଆଠଟା ବେଳେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଅଳ୍ପ ହୋଇଗଲା, ତାଳୁକ ହୋଇଗଲା ବୋଲି କହି ଟିକେ କ୍ଷମ ପ୍ରାର୍ଥନା ମାଗି ନିଅନ୍ତି । ସଭାରେ ଦୁଇ ଗୁରୁପଦ

କଥା ବଳଦେଇ ବହୁ ଗୁରୁତର କାମ ଅଛି ବୋଲି କହି ସବା ଛୁଡ଼ି ପଳନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର କୋଉ କାମଟା ଏବେ ଭଣ୍ଡାର ହୋଇ ଯାଉଛି ସେ ସମୟକୁ ଏତେ ଜଗି ବଢ଼ିବ ?

ନଟିଆ ଶାନ୍ତହୋଇ ଯାଇ କହିଲା ହଉ ହଉ ବଅ । ହରିସାହୁ ଦରକଥା ଜଣ ହେଲା ? ଠାଉଆ ଠୁ କି ଖବର ପାଇଲୁ ?

—ନାହିଁ ସେ କାମ ସେମିତି କିଛି ନୁହଁ, ସେଠି ବରାଡ଼ ଛୁଙ୍କିଲଣି । ଠାଉଆ ତା ଗୁଜରକୁ ବହୁତ ଖୁଆଇ ପିଆଇ ଓ ତେଲ ମର୍ଦ୍ଦନ କରି ଶେଷରେ ବୁଝିଲା ଯେ ସେ ଶୁଣୁର ପୁଅ ତା ଘରେ ମେଟେ ଟଙ୍କା ପଇସା ରଖୁନାହିଁ । ଯାହା କିଛି ଟଙ୍କା ପୈଠ ହେଉଛି ତାକୁ ରୁଣ୍ଡେଇ ପୁଣ୍ଡେଇ ପ୍ରତିଦିନ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଡିପୋ ଜିଟ କରିଦେଇ ଆସୁଛି । ତା ଘରର ଥିବା ଲୁହା ସିନ୍ଦୂରରେ କେବଳ ହାତଗର୍ଦ୍ଦ ପାଇଁ କୋଡ଼ିଏ ଭରିଗଟା ଟଙ୍କା ରଖିଥାଏ । ଏ କୋଡ଼ିଏ ଭରିଗଟା ଟଙ୍କା ପାଇଁ କାହିଁକି ଗୋଟାଏ ବାଦ ଗୁହାରେ ପଶିବା ।

ବଟିଆ ହତାଶ ହୋଇଯାଇ ପଚାରିଲା — ଅଛା ନଟିଆ ଭାଇ, ଏ ବେଙ୍କ୍ କଥା ମୁଁ ଶୁଣିଛି । ସେଠି ନୋଉମାନେ ଟଙ୍କା ଡିପୋ ଜିଟ କରନ୍ତି ? କେବଳ ହରିସାହୁ ଭଳିଆ ଲୋକମାନେ ନା ଅନ୍ୟମାନେ ?

—ମୁଁ ତ ପୁଣିଛୁ ବହୁ କିସମର ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ।

—ଅଛା, ସେଠି ପଶିଲେ ହୁ ନା କି ?

—ହଁ ଦୁଃଖିନୀ କାହିଁକି, ତେବେ ସେଥିପାଇଁ ତାକତଦାର ମଣିଷ ଦରକର । ହଟିଆକୁ ପଚାରିଲେ ସବୁକିଛି ତା ପାଖରୁ ଖବର ମିଳିବ । ସେ ତା ଦଙ୍ଗଲ ସହ କେତେଥର ବେଙ୍କ୍ରେ ପଶିଛି, ଅଉ ମାମୁଁଘର ବି ଦେଖିଛି । କାଲି ତା ପାଖକୁ ଯିବା । ଅଉ ତା'ଠାରୁ ସବୁକଥା ବୁଝିବା ।

ପରଦିନ ଦୁହେଁ ହଟିଆକୁ ଡା. ଘରଠି ଭେଟିଲେ । ହଟିଆକୁ ବେକ୍ରେ ପଶିବା ବୃତ୍ତାନ୍ତ ସ୍ମରଣଲେ ।

ହଟିଆ କହିଲା, ଆରେ ସେଥିପାଇଁ କଲିଜା ଦରକାର । ସେ ଜଣେ ଦି'ଜଣଙ୍କର କାମ ନୁହେଁ । ଗୋଟା ବଡ଼ ଦଙ୍ଗଲ ନ ହେଲେ ଏ କାମ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଖୁବ୍ କମ୍ରେ ଦଙ୍ଗଲରେ ଆଠ ଦଣ୍ଡଜଣ ଲୋକ ରହିବେ । ସେଥିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ମଟର ଗାଡ଼ି ଦରକାର । ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ ପିସ୍ତଲ ରହିବା ଦରକାର ।

—ପିସ୍ତଲ ପୁଣି କେଉଁଠୁ ମିଳିବ ?

—ଆରେ ସେକାଳ ପଖାଳ ଆଉ ନାହିଁ । ସାତ ସମୁଦ୍ର ଆଉପାରିରୁ ପିସ୍ତଲ ଆମଦାନୀ ହେବାର ଦିନ ଗଲଣି । ଆମର ଏଇଠି ପିସ୍ତଲ ତିଆରି ହେଲଣି । ପିସ୍ତଲର ଶ୍ରେଣୀ କାରଖାନା ବି ବହୁତ ହେଲଣି । କେଉଁଠୁ କିଛି ନ ମିଳିଲେ ଆରମ୍ଭ ବାଲକୁ ଦିଗୁଣା ଦାମ୍ ଦେଇଦେଲେ ସଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଭଲ ପିସ୍ତଲ ମିଳିଯିବ ! ଛଅ ସାତ ଜଣ ଯାକ ଗୋଟାଏ ମଟର ଗାଡ଼ିରେ ବେକ୍ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବେ । ବେକ୍ରେ କେତେକ କର୍ମଚାରୀ ଆଗରୁ ଠିକଣା ଥାନ ଓ ଠିକଣା ସମୟ କହି ଦେଇ ଯାଆନ୍ତି । ମଟର ଗାଡ଼ିଟା ପୁର ଇସ୍ତାହରେ ଥାଏ । ଭଦ୍ରଲୋକ ଭଳି ସମସ୍ତେ ବେକ୍ରେ ପଶିଯାନ୍ତି । ଆଗ ପଡ଼ିବାଲାକୁ କାବୁ କରି ନିଅନ୍ତି । ତାହା ହାତରେ ସିନା ଗଲ୍‌ଫଲ୍‌ଟା ଥାଏ ହେଲେ ସେଥିରେ ଗୁଳି ନଥାଏ । ତା'ଠୁ ଛଡ଼େଇ ନେଇ ଭିତରକୁ ପଶିଯାନ୍ତି । ଆଗରୁ ସଟଲ୍ ଥିବା କର୍ମଚାରୀ ଖୁଆଡ଼ି ଭିତରକୁ ଧୁସ୍ ଧୁସ୍ ପଶି ଯାଇ ନୋଟ ବିଡ଼ା ଫୁରୁ ରୁଣ୍ଡିକ ପୁ ଶୁଭ ପଲେଇ ଆସନ୍ତି । ନ ଜାଣିଲ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି ଯଦି ବାଧା ଦିଅନ୍ତି ତାହେଲେ ତାକୁ ପିସ୍ତଲରେ ଯେଉଁ ଖତମ କରି ଦିଆଯାଏ । ଅନ୍ୟମାନେ ପିସ୍ତଲ ଦେଖାଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଟକାଇ ଦିଅନ୍ତି । ସମୁଦାୟ କାମ ୨୩ ମିନିଟ ଭିତରେ ସରିଯାଏ । ତଟାପଟ୍ ସମସ୍ତେ ଗାଡ଼ି ଚଢ଼ି ଛୁ ଦିଅନ୍ତି । ଏ ସବୁ କାମ ପାଇଁ ପିସ୍ତଲ ହାତବୋମା, ମଟରଗାଡ଼ି ନିହାତି

ଦରକାର । ଆଗରୁ ପସୁତି ମା'ଇଁ ବହୁ ସମୟ ଦରକାର । ଏଇଟା ପିଲା ଖେଳ ନୁହେଁ ।

— ଅଜ୍ଞା ! ଏଠି ଯେଉଁମାନେ ବେଶୀ ଟଙ୍କା ରଖନ୍ତି ଅମେ ମେନ୍ତ ମାନଙ୍କ ଦର ଛୁଡ଼ି ଦେଇ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦରେ ପଶିବା ।

—ଆମ ଭଲିଆ ଲୋକ, ମୂଲିଆ ଶ୍ରେଣୀ ଲୋକ ମଫସଲିଆ ଓଲୁ ମହାଜନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଟଙ୍କା ସମସ୍ତେ ବ୍ୟାଙ୍କ୍‌ରେ ରଖନ୍ତି ।

ଏତିକିବେଳେ ସଇତାନ ବଜାରର ଦାଦା ଗନ୍ଧିଆ ସେଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ହଟିଆ ତାକୁ ପଚାରିଲା—କିବେ, କାଲି ତ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୁଆର ନାକେଇ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ମାଲପାଣି ଦେଲେ ।

ମିଳିବା ନ ମିଳିବା ସମାନ । ଗତିରେ ବାରଟାରେ ଯାଇ ତାଙ୍କର ଦେଖା ମିଳିଲା । ନିବାଚନ ମାଡ଼ି ଆସୁଛି । ଆମ ଦଳକୁ ତିଆରି କରି ରଖିବା ଲାଗି ଖୁବ୍ କମରେ ଦୁଇହଜାର ଟଙ୍କା ଦରକାର ବୋଲି ତାଙ୍କୁ କହିଲି । ସେ ପକେଟରୁ ଗୋଟିଏ ଶହେ ଟଙ୍କା ଆନୋଟ କାଢ଼ି କରି ଦେଲେ । ମୁଁ ଫେପାଡ଼ି ନଦଇ କହିଲି—ମୁଁ ଆକୁ କ'ଣ ଚାହୁଁଛି ? ସମସ୍ତେ ମୋର ସାହିରେ ଶୁଣି ବସିଥିବେ । ଶହେଟଙ୍କା ଦେଖିଲେ ଦୂର ଦୂର ମର ମାର୍ କରିବେ ; ଆମକୁ ବୋରଝିଞ୍ଜି ଦଳ ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କାର ଲାଭ ଦେଖାଇ ଡାକୁଛନ୍ତି । ହେଲେ ମୁଁ ବଲ୍‌କୁଲ୍ ମନାକରି ଦେଉଛି । ଆମର ଯୋଡ଼ି ରୁଙ୍ଗୁଡ଼ିଆ ଦଳକୁ ସେହି ରୁଙ୍ଗୁଡ଼ିଆ ଦଳ । ମନ୍ତ୍ରୀ ଗଣ ନିୟମ ପକାଇ କହିଲେ—ଆରେ ଗନ୍ଧି । ତୋ ଦିହ ଛୁଡ଼ି ଛୁରେ ପଇସା ବଲ୍‌କୁଲ୍ ଶୁନ୍ । କାଲି ରେଷେଇ ପାଇଁ ପଇସା ନାହିଁ । ଧାର ଉଧାର କରି ଚଳିବ । ଯଦି ତୋର ଅବଶ୍ୟାସ ହେଉଛି ଦେଖ ଟ୍ରେଜେରୀ ଦେଖ । ଏହା କହି ସେ ତାଙ୍କ ଟ୍ରେଜେରୀ ଖୋଲି ଦେଖେଇ ଦେଲେ । ମୁଁ ଦେଖିଲି ସତରେ ଶୁନ୍ ଶାନ୍ । ହଟିଆ ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସି କହିଲା—ଆରେ ଯେମାନେ ଟଙ୍କା କ'ଣ ଦରେ ରଖନ୍ତି ? ତାଙ୍କର ସବୁ ଟଙ୍କା ବେଙ୍କ୍‌ରେ । ଗାଦିରୁ ତଡ଼ା ଖାଇଲେ କାଲେ କିଏ ତାଙ୍କର ବେଙ୍କ୍‌ରେ ଥିବା ଟଙ୍କାର

ହସାବ ସଂଗ୍ରହ କରି ନୂଆ ସରକାରକୁ ଜଣାଇ ଦେବ । ସେଥିଲାଗି ସେମାନେ ପାଞ୍ଚ ଛଅଜଣ ଫାଳରୁ ଲୋକଙ୍କ ନାମରେ ଡିପୋଜିଟ୍ କରି ଦେଇଥାନ୍ତି । ଜଣଙ୍କର ମୋଟା ଟଙ୍କା ଦେଖିଲେ ସିନା ଧରପଗଡ଼ ହେବ ; ହିଂସକୁଳିଆ ନୂଆ ସରକାର ଟଙ୍କା ଚବଡ଼ କରି ପକାଇବେ । କମ୍ ଟଙ୍କା ଥିଲେ କଣ କରିବେ ? ଗନ୍ଧିଆ କହିଲା—ଆଜି କୋଉଠୁ ଟଙ୍କା ଧାର କରି ଆଣି ଦେବେ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଯାଉଛି ସାହି ଟୋକା'କୁ ଥ ପଡ଼ା ଥପୁଡ଼ କରିବ, ସବୁଗୁଡ଼ିକ ଗୁପ୍ତିବା ଲାଗି କହିବ ।

×

×

×

ସାହି ଟୋକା ଏ ଗନ୍ଧିଆକୁ ଦେଇ ଯାଇ କହିଲେ ଗନ୍ଧିଆଇ କେତେ ଟଙ୍କା ଅଣିଲ ?

ନାଁ, କିଛି ମିଳିଲା ନାହିଁ, ଆଜିକି କହିଛନ୍ତି । ଟଙ୍କା ଚଳକୁଳ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ନଥିଲା ।

କୁଆଡ଼ୁ ଆସିବ ? ସେମାନେ କ'ଣ ଦରେ ଟଙ୍କା ରଖନ୍ତି ? ତାଙ୍କ ଟଙ୍କାସବୁ ବେଙ୍କରେ । ଜଣେ ଉଦ୍‌ବିଧିଆ କଲେଜ ଟୋକା କହିଲା—ଆରେ ତାଙ୍କର କିଛି ଟଙ୍କା ଆମ ଦେଶର ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଥିବା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି, ଗାଦିରୁ ଗଲେ ନୂଆଗାଦିଆ ମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଆ କରିବା ଲାଗି ବ୍ୟାଙ୍କର ହସାବ ସବୁ ପଦାରେ ପକାଇ କେବେ । ସେଥିଲାଗି ସେମାନେ ଆଗରୁ ଗୁଲ୍‌ଗୁ ହୋଇ ଦେଶର ବ୍ୟାଙ୍କରେ ନରଖି ବିଦେଶୀ ବ୍ୟାଙ୍କମାନଙ୍କରେ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଡିପୋଜିଟ୍ କରିଛନ୍ତି । ତାହାର ସନ୍ତାନ କେହି ପାଇବେ ନାହିଁ । ନୂଆ ଗାଦିଆ ମାନେ ସିନା ଆମ ଦେଶୀ ବ୍ୟାଙ୍କ ଉପରେ ଦଇତାଟିରି ଦେଖାଇବେ, ବିଦେଶୀ ବ୍ୟାଙ୍କର କରିବେ କଣ ? ସେମାନେ ଓଲଟି ବୁଡ଼ା ଆଙ୍ଗୁ ଡେଖେଇ କହିବେ ବସ ବେ ବସ୍ ! ତୋ ଦର କୋଉଠି ବେ ।

×

×

×

ଗନ୍ଧା ମନ୍ଦୀଙ୍କ ଠାରୁ ମୋଟା ଟଙ୍କା ନପାଇ ମନେ ମନେ ରକ୍ତ
ଗୁଡ଼ିକ ଚୋରାଇଲ । ପସେ ପୁଣି ସାହା କିଛି ଲାଭଲ ତାକୁ ପକେଟସ୍ଥ
କରି ନବାଚନଯାଏ ମାଟି କାମୁଡ଼ି ପଡ଼ିରହିଲ ।

ନବ ଚନ୍ଦ୍ର ଆସି କବାଟରେ ଝୁ ଝୁ କରି ବଧା ମାରିଲ । ମନ୍ଦୀ,
ଅମନ୍ଦୀ ସମସ୍ତେ ଚଞ୍ଚଳ ହେଇ ଉଠିଲେ । ଗୁରୁଆଡ଼େ ‘ସ ଜ ସ ଜ’ ରଡ଼ି
ପଡ଼ିଗଲା । ଗନ୍ଧା କିନ୍ତୁ ମନ୍ଦୀଙ୍କର ବଟା ଉଲହେଇ ଖୋଲିବାର ଲକ୍ଷଣ
ଦେଖିଲା ନାହିଁ । ସେ ମନେ ମନେ ଠିକ କଲା ଯାହା ପାଇବ ଗୁଡ଼ିକ
କାହିଁକି ? କିନ୍ତୁ ମନ୍ଦୀଙ୍କର ଯେଉଁ ଗୁପ୍ତ କାରବାର ସବୁ କଲେଜ
ଟେକାଠି ଶୁଣିଛି ତାକୁ ଗୁରୁଆଡ଼େ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଦେବ । ନିଜେ ପୁରା ସାଧୁ
ବନ ରହିଯିବ ।

ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ପାଖକୁ ଯାଇ ସେ କହିଲା, ଆରେ ଜାଣିରୁନା
ମଂସୀମାନେ ନୁହେଁ ନୁହେଁ ବେଙ୍କରେ ଟଙ୍କା ରଖନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ
ଆମ ଦେଖି ବେଙ୍କରେ କମ୍ ରଖନ୍ତି । ବିଦେଶୀ ବେଙ୍କରେ ସେମାନେ
କିଲାପେ ଟେକ କରି ଆଦାୟ କରିଥିବା କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ରଖନ୍ତି ।
ସେ ବିଦେଶୀ ବେଙ୍କ ଗୁଡ଼ାକ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସବୁଠୁ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନ ।
ସେଠି ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେବ କେତେ ଟଙ୍କା ରଖାହୋଇଛି କେହି ଜାଣି
ପାରିବେନି ।

ସେ ସାଙ୍ଗ ଏତେ ବଡ଼ ଗୋଟାଏ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟ ପେଟରେ
ସମ୍ଭାଳି ରଖି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସାଙ୍ଗକୁ ଯାଇ କହିଲା—
ହଇରେ ଜାଣିରୁନା, ସେ ଅମଳ ମନ୍ଦୀ ଦେଖି ବେଙ୍କରେ ଟଙ୍କା ରଖିଲେ
କଲେ ଧରାପତ୍ର ଯିବ ସେଥିଲାଗି ଗୋଟାଏ ବିଦେଶୀ ବେଙ୍କରେ ଦଶ
କୋଟି ଟଙ୍କା ଡିପୋଜିଟ କରି ରଖିଛି । କଥାଟା ଧୀରେ ଧୀରେ ମୋଟ
ହୋଇ ଗୁରୁଆଡ଼େ ଖେଳଗଲା । ଜଣେ କହିଲା ଅନୁକ ମଂସୀ ପାକସ୍ଥାନ
ବେଙ୍କରେ ପଦର କୋଟି ଟଙ୍କା ରଖିଅଛି । ଆଉ ଖୁଜଣେ କହିଲା ସମୁକ
ମନ୍ଦୀ ଜାପାନ ଯାଇଥିବା ବେଳେ ସାଙ୍ଗରେ କୋଡ଼ିଏ କୋଟି ଟଙ୍କା
ନେଇ ଯାଇଥିଲା; ସେଇଠି ବେଙ୍କରେ ତାକୁ ଡିପୋଜିଟ କରିଦେଇ ଖାଲି
ହାତରେ ପଳାଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ଆ କଲେଜ ଟୋକାଟା ଲିଷ୍ଟ

ଦେଖାଇ ସବୁ ତଥ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଓକାଳ ପକାଇଲା । ଜଣେ କାବୁଲ
ବେଙ୍କରେ ପରଶ କୋଟି ଟଙ୍କା ରଖିଛି । ଆଉ ଜଣେ ପ୍ରାକ୍‌ପଟ୍ଟ
ବେଙ୍କରେ ଭରଣ କୋଟି ଟଙ୍କା ରଖିଛି । ଆଉ ଜଣେ କାଲେ କିଏ
ସନ୍ଦେହ କରିବ ସେଥିଲାଗି ଜଣକ ହାତରେ ବଡ଼ିଶ କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଇଶ
ବେଙ୍କରେ ଡିପୋଜିଟ୍ ଲାଗି ପଠାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । କେଆ ତା ଲଗୁଆ
ମଂସୀଙ୍କ ଠାରୁ ବିଶେଷ କିଛି ନ ପାଇବାରୁ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିର୍ବାଚନ
ଲଢ଼ୁଥିବା ହଗୁରୁ ମଳିକଙ୍କ କାନରେ ଯାଇ ରୁପ୍ ରୁପ୍ କରି କହିଦେଲା
ଜଣିଲଣି ନା ! ଏ ମଂସୀ ଗଲବର୍ଷ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୪ ତାରିଖ ଦିନ ତା
ସଙ୍ଗ ଆସୁଲି ମିଶ୍ରଙ୍କ ହାତରେ ବଡ଼ିଶ କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଇଶ ବେଙ୍କକୁ
ପଠାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ହଗୁରୁ ମଳିକ ବଢ଼ିଆ ତଥ୍ୟଟା ପାଇଗଲେ ।
ନିର୍ବାଚନ ସଭାରେ ବଡ଼ ଓଜସ୍ବିତା ଭାଷାରେ ଏକ ଜ୍ଞାନମୟୀ ବକ୍ତୃତା
ଦେଇ ସ୍ବତାନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ରକ୍ତକୁ ଟକମକ କରି ଫୁଟାଇଲେ । ସେ
କହିଲେ—ଭାଇମାନେ ! ଏହି ମଂସୀ ଆମ ଦେଶର ସୀଙ୍କ ଆଖିର ଧୁଳି
ଦେଇଗଲା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ଚାରି ତାରିଖ ଦିନ ପିତଳ ମାଡ଼ି ଶୁଙ୍ଘ ହାତରେ
ସୁଇଜରଲଣ୍ଡର କୁବେରଧୁରା ବ୍ୟାଙ୍କକୁ ଚଉଷଠିକୋଟି ଟଙ୍କା ପଠାଇ
ଦେଇଛନ୍ତି ଏ କଳାଧନ ସେ କେଉଁଠାରୁ ସଂଗ୍ରହ କଲେ ? ଆମ ରାଜ୍ୟରେ
ଏ ଟଙ୍କା ରହିଥିଲେ ରାଜ୍ୟସାରା ବର୍ଷାଦିନ ଛତୁପତ ଶିଳ୍ପିଙ୍କୁ ଗଜୁରି
ଉଠିଥାନ୍ତା । ଏ ଦେଶଦ୍ରୋଷୀ କଣ ନକଲେ । ନିରାପଦରେ ତାଙ୍କର କିଲା-
ପୋତା ଟଙ୍କା ଗୁଡ଼ାକ ରହିବ ବୋଲି ସେ ଏକାବେଳକେ ଦେଶ
ବାହାରକୁ ପଠାଇ ଦେଲେ । ବିଧାନସଭା ବସିଲାବେଳେ ମୁଁ ଆଉସବୁ
ନା ପ୍ରସ୍ତ କରାଦେବ । ଯୋଉ ଯେଉଁ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏହିପରି ଟଙ୍କା ପଦାରେ
ସବୁ ରଖୁଛନ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କର ନା ଖୋଲିଦେବ । ଆପଣମାନେ ପୁଣି ଯଦି
ଏମାନଙ୍କୁ ଘୋଟ ଦେବେ ଭାରତର ରାଜନୈତିକ ଶୂନ୍ୟତା ହୋଇଯିବ ।
ବିଦେଶୀ ବ୍ୟାଙ୍କ ଗୁଡ଼ିକ ଫଲ୍ ଉଠିବ । ଶବରଦାର ! ସମସ୍ତେ ହସିଆର
ହୁହୁନ୍ତୁ । ହଟିଆ ଏହି ସଭାରେ ବସି ସବୁ ଶୁଣୁଥିଲା । ସେ କଥାଟା କଣ
ଠିକ୍ ଠଉରେଇ ନପାରି ନିଶ୍ଚି ପଛକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଥିଲା ।

ଫୋରୁକ

ବର ପିତା ଦେଖିଲେ କନ୍ୟାପିତାଙ୍କର ପୁଅ ନାହିଁ । ସେଇ ଗୋଟିଏ ଅଲିଅଳ ଝିଅ, ମାଟ୍ଟି ନ ପାଶ୍ । ଗେହ୍ଲାରେ ବଢ଼େଇ ଥିଲେ । ଦେଖିଗୁଡ଼ିଏ ମଢ଼େଇଲେ ଝିଅ କଷ୍ଟ ପାଇବ ଭାବି ସେ ଅଧିକ ପଢ଼େଇଲେ ନାହିଁ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କାରଣ ହେଲା—କଲେଜରେ ନାଁ ଲେଖାଇ ଦେଲେ ଡେକଡ଼ା ଟୋକାଗୁଡ଼ାକ ତ କୁ ନକସ୍ତୁନ କରି ପଢ଼ାଇବ । ଝିଅଟା ହାରିଲେ ଖାଇପିଏ । ଘରର ବସି ପଡ଼ୁ । ମନଇଚ୍ଛା ପଡ଼ୁ । ଲଗାମଝଟା ହୋଇ ପଡ଼ୁ । ଯୋଉ ବହୁ ଚାହୁଁବ ସେ ବହୁ କଣି ଦିଆଯିବ । କଲେଜ ଦୁଆର ମାଡ଼ିବା କି ଦରକାର ?

ବରପିତା ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଭାବୁଥାନ୍ତି—କନ୍ୟା ପିତାଙ୍କର ପୁଅ ସିନା ନାହିଁ, ପୋଷ୍ୟପୁଅ କାଳେ କରିଥିବ । ବହୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପରେ କନ୍ୟାପିତା ପୋଷ୍ୟପୁଅ ଗ୍ରହଣ କରି ନାହାନ୍ତି ଜଣି ସେ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲେ । କନ୍ୟାପିତାଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତି ଉଣା ଯେତେ ପୋତା ସେତେ । ସହରରେ ବସିଛ କୋଠା, ଦୁଇ ତିନି ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରୁ କମ୍ ହେବନି । ଧନଗାର (ବ୍ୟାଙ୍କ) ରେ ସ୍ଥାୟୀ ଜମା ବି କେତେ ଲକ୍ଷ । କିଛି ବାରିବାକୁ ନାହିଁ । କନ୍ୟାର ବି ଅବଗୁଣ ନାହିଁ । ବର୍ଷରେ ଟିକିଏ କମ୍ ଗୋରା, ଆଉ ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ ଟେଣ୍ଡ । ନିଜେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକୁରଣୀ ତ ଟେଣ୍ଡ, ଏଥିଲଗି ତାଙ୍କୁ କିଏ କେବେ ବେଶାଡ଼ିବ କରିଛି । କନ୍ୟାଟି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକୁରଣୀ । ବହୁଦରଟା ହୋଇ-ଗଲେ ମା' ଠାକୁରଣୀ ମୋ ଘରେ ବିଜେ କରିବେ । ଶୁଭସ୍ୟ ଶାନ୍ତିମ୍ । କାଳେ ଆଉ କିଏ ଝିଅ ନେଇଯିବ ସେଥିଲଗି ତରବରରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥି ପୁରେଇ ଦେଲେ । କଥାବାର୍ତ୍ତା ତନାଦନାରେ ଚାଲିଲା । କନ୍ୟାପିତା ଆନନ୍ଦରେ କୁଲୁରି ଉଠିଲେ । ବରକୁ ସେ ଆଗରୁ ଜଣିଥିଲେ । କାର୍ତ୍ତିକଙ୍କ ପରି ଚେହେରା । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ । ତା' ଉପରେ ଧୂଣି ମୋଟା

ଦରମାରେ ସରକାରୀ ଶୁଳ୍କ । ଆଗରୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦର ଉପରେ ପଡ଼ୁଥିଲା । ହେଲେ ପ୍ରସାଦ ପକେଇବାକୁ ସାହସ ହୋଇ ନଥିଲା । କାଳେ ବରପିତା ମନାକରି ଦେବେ, ଭାରି ଅପମାନିଆ କଥାଟାଏ ହେବ । କେଡ଼େ ଗେହ୍ଲାରେ ସେ ଝିଅକୁ ନ ବଢ଼େଇଛନ୍ତି ! ମନ୍ତ୍ର ଖୋଜୁଥିଲା ଯାହା ବଇଦ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥା । ଅତି ଆଗ୍ରହରେ ସେ ବରପିତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲେ । ଖାଲେଇ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ସୈକତ ଭାବୁଡ଼ ଛୁଏଁ ଛୁଏଁ ପଣିଯିବାର ଦେଖି ବରପିତା ଆନନ୍ଦରେ ମଧ୍ୟ କୁଲୁରି ଉଠିଲେ । ଦୁହେଁ ଦୁହେଁଙ୍କର ଭାଟ ବଢ଼ିଗଲେ । ବରପିତା କନ୍ୟାପିତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ନ ଜାଣିଲା ପରି ଆଡ଼ୁସାଡ଼ୁ କଥା ପକେଇଲେ । ଚାନ୍ଦା ଜଳଖିଆର ଧୁମ୍ ଭିତରେ କନ୍ୟାପିତା କଥାଟା ଉକୁ କଲେ । ବରପିତା ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବନ୍ଧୁତା ବାନ୍ଧିବି, ଏ ତ ମୋର ସୌଭାଗ୍ୟ । ତା'ପରେ ଦୁହେଁ ନିଜ ନିଜର ବଂଶଲତା ଏବଂ ସେହି ବଂଶରେ କେଉଁ କେଉଁ ମହାପୁରୁଷ ଜନ୍ମ ହେଇ କି କି କରି ଯାଇଛନ୍ତି ତାହା ଅତି ଜୀବନ୍ତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ । ପ୍ରଶର ଦଟଣା ହେଲେ କାଳେ ସନ୍ଦେହ ଜାତ ହେବ ସେହିଲଗି ଉଭୟେ ଚାରି ପାଞ୍ଚ ପୁରୁଷ ଜଳର କଥା ସ୍ବଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିଲାପରି ବୟାନ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଦୁହେଁ ଦୁହେଁଙ୍କୁ ନୂଆ ବନ୍ଧୁ ରୂପେ ପାଇଲେ ଧନ୍ୟ ହେବେ ବୋଲି ଆଲୋଚନାରେ ସ୍ଥିର କଲେ । ଭୋଜନୋଡ଼ର ଆଲୋଚନା ବେଳେ କନ୍ୟାପିତା ରୁପ୍ ରୁପ୍ ବରପିତାଙ୍କ କାନରେ ପଶୁରିଲେ—ଆଜ୍ଞା ସମୁଦ୍ଧ ମୋତେ କଅଣ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ? ଦେବାନବା କଥା ଶୁଣି ବରପିତା ଏତେ ଜୋରରେ ଚମକି ଉଠିଲେ ଯେ ଜଣାଗଲା ଆଉ ଟିକିଏ ଜୋରରେ ଚମକିଥିଲେ ହୁଇନି ସ୍ବା ବନ୍ଦ ହେଇ ଯାଇଥାଆନ୍ତା । ଯାହାହେଉ ସେ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଇ କହିଲେ—କଅଣ କହିଲ ସମୁଦ୍ଧ । ଦେବାନେବା କଥା ତୁଣ୍ଡରେ ଧଲେ ? ମୁଁ ତୁମକୁ ପୁଣି ଯୌତୁକ ଦେବାକୁ କହିବି । ରାମ ରାମ ରାମ, କେଡ଼େବଡ଼ ଖରାପ କଥାଟାଏ ନ ଶୁଣାଇଲ ? ମୁଁ କଅଣ ଟଙ୍କା ନେଇ ପୁଅକୁ ବିକିବି । ଆମେ ଯଦି ଏପରି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବା, ଇତର ଲୋକେ କଅଣ ନ କହିବେ ଓ ନ କରିବେ । ତାଙ୍କୁ ଏପରି ବ୍ୟସ୍ତ ବିକ୍ରାତ ହେବାର ଦେଖି କନ୍ୟାପିତା ପ୍ରବୋଧ ଦେଇ କହିଲେ—ଆହା

ଆଜିକାଲିର ଯେଉଁ ଆବହାଣ୍ଡ୍ୟ ହୋଇଛି ସେଥିରେ ଆଗରୁ କଥାଏକୁ ପରିଷ୍କାର ହୋଇଯିବା ଉଚିତ । ପଛରେ ଯେପରି ମନ କାହାର ଖଟା ନହୁଏ । ଲୋକଙ୍କ ମନର ଗତ ଜାଣିବା ମଣିଷ ପକ୍ଷେ ଅସମ୍ଭବ । ଆପଣଙ୍କର ଉଦାର ମନର ପରିଚୟ ମୁଁ ବା ପାଇବ କୁଆଡ଼ୁ । ମୋତେ ଶମ ଭାସିବୁ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ମନର ପରିଚୟ ନପାଇ ଆପଣଙ୍କୁ ଯଦ୍ୱା ସବସ୍ୟ ଧାରଣିଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସମାନ କରିଦେଲି - ଏହା କହି ସେ ବର ପିତାଙ୍କ ହାତ ଧରି ପକାଇଲେ । ବରପିତା ତାଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେଇ କହିଲେ—
 ଛୁଡ଼ନ୍ତୁ ଛୁଡ଼ନ୍ତୁ ସେକଥା । ଆଜି ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆଜିକାଲି ଯୌତୁକର ଭୂଇଁତଳିଆ କାରବାର ଚାଲିଛି, ଆପଣ କେମିତି ଜାଣିବେ ସେ ମୁଁ ଯୌତୁକର ଘୋର ବିରୋଧୀ । ଦୁନିଆ ତଳନ କଥା ଆପଣ କହିଦେଲେ । ମୁଁ ସେ ଦୁନିଆରୁ ବାହାର ସେ କଥା ଆପଣ ଭାବିବେ ବା କାହିଁକି ? ଛୁଡ଼ନ୍ତୁ ସେକଥା । ଏବେ ନିବନ୍ଧର ଦିନ ଟିକ୍ କରିବା । ଜାତକ ପାତକରେ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ । ଭୁକ୍ତାଟାରେ ଜ୍ୟୋତିଷଟାକୁ ପଛସା ଦେବା କାହିଁକି ? ମୁସଲମାନ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟାମାନେ ତ ଜାତକ ଦେଖାଦେଖି କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର କଅଣ ଅନ୍ତରେ ପଡ଼ୁଛି । ସେମାନଙ୍କର ବାହାଘର କିଛି ତ ଉଣ୍ଡର ହୋଇ ଯାଇଛି । ସବମଙ୍ଗଳ ଜଗନ୍ନାଥ କହି କାମଟା ଉଠେଇ ଦେବା । କନ୍ୟାପିତା ଏଥିରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇଗଲେ । କାଳେ ସାରୁ ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ମହାଦେବ ବାହାରି ପଡ଼ିବେ । ଖଲ ପ୍ରକୃତିର ଗ୍ରହଟାଏ ଯଦି କେଉଁଠି ଉଠି ମାରୁଥିବା ଦେଖାଯିବ ତେବେ ବରପିତା ହୁଏତ ଅମଙ୍ଗ ହୋଇଯିବେ । ବରପିତା ମଧ୍ୟ ତଦ୍ୱୃତ୍ତ ଭାବ ସବମଙ୍ଗଳ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଧରିଲେ ।

କନ୍ୟାପିତା ଦେଖିଲେ ଯୌତୁକରୁ ମୁକ୍ତି ମିଳିଲେ । ଏଣୁ ନିବନ୍ଧ ଓ ବାହାଘରେ ପୁରସ୍କାର ଖୋଲିଦାତ ହୋଇ ଯିବାକୁ ସ୍ଥାନ କଲେ ।

ସମାନ୍ୟ ନିବନ୍ଧଟାରେ କନ୍ୟା ପିତା ଗୁଡ଼ାଏ ବେଗାଫୁଲ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାର ଦେଖି ବରପିତା ଖୁବ୍ ଦୁଃଖିତ ହୋଇ କହିଲେ—ସମୁଦ

ସାମାନ୍ୟ ନିବନ୍ଧରେ ଏଡ଼େ ହାତଖୋଲ ଟଙ୍କା କରିବାରେ କି ଦରକାର ଥିଲା । ଅର୍ଥମାତ୍ର ବନ୍ଧୁରେ ଲେଖାଅଛି—ପ୍ରାକୃତିକ ଧର୍ମରେ ଭାବ ଭାରତବର୍ଷର ଲୋକମାନେ ଦରିଦ୍ର । ଏହାର କେତୋଟି କାରଣ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ହେଲା—ସ୍ତ୍ରୀପୁରୁଷମାନେ ବିବାହ ବ୍ରତର ଶୁଭକାମରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଟଙ୍କା କରନ୍ତି, ଅଧିକ ଉତ୍ସାହନଶୀଳ କର୍ମରେ ବୁଲନ୍ତି । ନିବନ୍ଧରେ ଏତେ ଖଟା କଲଣି, ବିବାହ ବେଳେ ଦୁନିଆ ଉପେକ୍ଷାଦେବ ଦେଖୁଛି । ଦେଖ, ବାହାଘରେ ଯଦି ଏପରି ହାତଖୋଲ ଟଙ୍କା ବର ତେବେ ଦେବାଳିଆ ହେଉଯିବ । ମୋତେ ଲୋକେ ଅପବାଦ ଦେବେ ଯେ ମୁଁ ସମୁଦକୁ ଦେବାଳିଆ କରାଦେଲି । ଦେଖନ୍ତୁ ଏ ଅପବାଦ ମୋତେ ଯେତେ ନ ମିଳେ ।

କନ୍ୟାପିତା ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାନ୍ତୁ—ଆହା ଯୁଦ୍ଧୁଣ୍ଡି ସତା ବନ୍ଧୁ କହନ୍ତି । ଅଯୋଧ୍ୟାନାଟକର ମୋ ପାଇଁ କେତେ ଦରଦ ! ଶ୍ରାବ୍ୟରେ ଥିଲେ ଏପରି ବନ୍ଧୁ ମିଳେ ।

ଯୌତୁକ ବିହୀନ ବାହାଘରଟାଏ ହେବ । ଯମସ୍ତେ ଜାଣିବା ଦରକାର । ବରପିତା ଏକପ୍ରକାର ଡେଇଁଛନ୍ତି ବଜାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଯୌତୁକପ୍ରଥା ବିଚ୍ଛେଦରେ ମୂର୍ଖମନ୍ତ୍ରୀ, ରାଜ୍ୟପାଳ, ସମାଜ ସଂସ୍କାରକଗଣ ହନବନ୍ଧି ପାଟି କରି କରି ଲୁଚନ୍ତି । କେହିତ ଶୁଣୁ ନ ହାନ୍ତି । ମୁଁ କେବଳ ସେମାନଙ୍କ କଥା ମାନି ଏହା କରିବି । ପୁଅର ଚାକିରିର ଏଇଟା ବହୁତ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।

ବରପିତା ଏହି ଯୌତୁକବିହୀନ ବାହାଘର କଥା ଶବ୍ଦର କାଗଜରେ ଶୁଣିପନ ମୂଢ଼ ଦେଇ କହେଇ ଦେଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ନେତାମାନଙ୍କୁ ଅଶୀର୍ବାଦ ଭାଷାକରି ଆଶୀର୍ବାଦ ଯେ ସବୁ ପାଇଲେ ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖାଇଲେ । କନ୍ୟାଘରୁ କୁଟ ଖିଏ ନେବେ ନ ହୁଁ ବୋଲି ଶୁଣିଅଡ଼େ କହି ବୁଲିଲେ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କନ୍ୟାପିତାମାନେ ମୁଣ୍ଡ କୋଡ଼ି ହୋଇ ଭାବି ଲାଗିଲେ—ହାୟ ହାୟ ମୋ ପ୍ରାକୃତିକରେ ଏ ଦରଦା ସାହା ନ ପଡ଼ିଲା ।

ମହାଲୀପତି ମାରିନେଲେ ଅମେ ସବୁ ଜଳକା ହୋଇ ରହିଗଲା । ଏ ଯୁଗରେ ଏମିତିଆ ଏକ ଦେବତା ଭଳିଆ ବରପିତା ଏ ମୂଲକରେ ଥିଲେ ବୋଲି ଆଗରୁ ଟିକିଏ ସୁରକ ପାଇଥିଲେ ମୁଁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ଦୁଆରେ ପଳଦଉଡ଼ି ବେଳରେ ପଳାଇ ଅଧିଆ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି । ଓଃ କେତେ ବଡ଼ ବାକିଟାଏ କନ୍ୟାପିତା ମାରିନେଲେ !

ବରପିତା ବୋହୂକୁ ନେଇ ଫେରିଲା ବେଳେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ଜନସମସ୍ତ ସବୁ ଭଲ ଭାବରେ ଚନ୍ଦନ କରି କନ୍ୟା ଘରର କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଆପତ୍ତିଜନକ ଜନସ ଆବଶ୍ୟକ କରି ସେଗୁଡ଼ିକ କାଢ଼ି ପକାଇଲେ । ସେଗୁଡ଼ିକ ଥିଲା ଦୁଇ ଚନ୍ଦନ ଝାଡ଼ୁ, ବଡ଼ାଏ ଦାନ୍ତକାଠି ଗୋଟାଏ ଡବା ଗୁଡ଼ାଖୁ ଇତ୍ୟାଦି । ଗୁଣ୍ଡର ଆମିଷ ପରି କନ୍ୟାପିତା ଗୃହର ଜନସ ବର ପିତାଙ୍କର ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ । ସମସ୍ତ ବରପିତାଙ୍କର ନିଷ୍ଠା ଓ ଯୌଜ୍ଞ-ବିଶେଷୀ ମନୋଭାବ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ଖବର କାଟକରେ ବର ଓ ବର ପିତାଙ୍କର ଜୟଜୟକାର ବାଜୁଥିଲା ।

ବିବାହର ପ୍ରାୟ ବର୍ଷଯାଏ ବରପିତା ହୋହୁର ଏତେ ଯତ୍ନ ନେଲେ ଯେ ଦୁଆ ବୋହୂକୁ ମଡ଼ି ନଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ପରି ଜଣାଗଲା । ଯଥା ସମୟରେ ସେ ନାତିଟିଏ ପାଇଲେ ।

ସେହିବର୍ଷ ବରପିତା ସମୁଦ୍ର ଠାରୁ ନିମନ୍ତଣ ପସଟିଏ ପାଇଲେ । ସେଥିରେ ଲେଖାଥିଲା ଯେ ଭଗବାନଙ୍କ ଅପାର କରୁଣାରୁ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଛି । ତାର ଏକୋଇଶାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିମନ୍ତଣ ଦେଲା । ଯଥା ସମୟରେ ସପରିବାର ତାଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ । ଚିଠିଟି ପଢ଼ି ସେ କାଠକୁଡ଼ ପାଇଟିଗଲେ । ତାଙ୍କୁ ଜଣାଗଲା ଯେପରି ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳ ମଟି ତଳକୁ ଯି ପଡ଼ିଛି । ତାଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନର ନନ୍ଦନକାନନଟା ତାଙ୍କୁ ମରୁଭୂମିର ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏଣେ ଝିଅର ଦୁଆ ତ କେଣେ ମାଆର ଦୁଆ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଥୁକୁଲଥାଇ ପଡ଼ିଗଲାଣି ଭାବ ସେ କି ଭୁଲ କାମୁଟାଏ ନ କରି ପକାଇଲେ ।

ବୋହୂର ବାପଘରେ ଆଶାର ଜୁଆର ଉଠିଲା ବେଳେ ତାର ଶାଶୁଘରେ ନିଶାଗାର ଭଟ୍ଟା ପଡ଼ିଗଲା । ଶଶୁର ବଞ୍ଚି ଥିବା ବେଳେ ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ ଆଉ ଖୋଦ୍ ଶାଶୁ ମନ୍ତ୍ରଣ ପାଠ ବେଳକୁ ପଡ଼ାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ବାପର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ଝିଅର ହୋଇଥାନ୍ତା, ଏବେ ଅଧେ ସମ୍ପତ୍ତି ତା'ଠୁ ହଜାଇ ନେବାକୁ ନିଶା ଗ୍ରାହର ଆବର୍ତ୍ତ ବ ହୋଇଗଲା । ଗ୍ରାହର ମୁଣ୍ଡକୁ ହାତ ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଗୁଡ଼ି ଦେଇଥିବା ଯୌତୁକତଳ ଫଗୁଡ଼ କରିବାକୁ ହେବ । ବାପ ଥିଲାବେଳେ ସବୁ ଆଦାୟ କରିନେବା ସୁବିଧାଜନକ । ବାପ ଅନ୍ତେ ଗ୍ରାହ ବୁଡ଼ା ଆଙ୍ଗୁଳି ଦେଖାଇ ଦେବ । ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ଆଦାୟ ହୋଇଯାଏ ସେତେ ଶୀଘ୍ର ଭଲ ।

ଝିଅ ବାପା ପାଖରେ ପ୍ରଥମେ ଆର୍ଦ୍ଦୋଳି କଲା—ତାଙ୍କର ସବୁ ସାଙ୍ଗ କାର୍ ରଖିଛନ୍ତି ! ସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ କାରରେ ବସାଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି । ସେ ମୋତେ ଗିରଫାରେ ବସେଇ ବୁଲିଯିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ମୁଁ ପଦାକୁ ବାହାର ପାରୁନାହିଁ । ଆମକୁ ଗୋଟାଏ ଆତ୍ମସାଥୀର କାର ଦିଅ ।

ପୁଅ ଆଗମନର ପୂର୍ବରୁ ଏ ଆର୍ଦ୍ଦୋଳିଟା ହୋଇଥିଲେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମିଳିଯାଇ ଆସିଥାନ୍ତା । ଟିକିଏ ପୁଅ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଅଉ ଟିକିଏ ଲୁହା ସିନ୍ଦୂରକୁ ଚାହିଁ କାର କଣିବାକୁ ପଡ଼ିବାରୁ ବର୍ଷେ ଖଣ୍ଡେ ଡେରି ହୋଇଗଲା । ସେ ବି ମନେ ମନେ ଭାବିଲେ—ଜାଣିକୁ ଯୌତୁକ ଦେଇଥିଲେ ଏହି ଖର୍ଚ୍ଚ କି ଏତା କିଛି ବେଶି ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ସେତେବେଳେ ଦେଇ ନଥିଲା । ଏବେ ଦେଇଦେଲା ! ଏକା କଥା ।

ସୁରୁଖୁରୁରେ ବର୍ଷେ, ଦେଢ଼ବର୍ଷ କଟିଗଲା । ତାପରେ ଝିଅକୁ ସଙ୍ଗରେ ଧରି ଜାଣି ଶଶୁର ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଝିଅର ଦ୍ଵିତୀୟ ଆର୍ଦ୍ଦୋଳି ହେଲା—ବାପା ସେଠି ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରେ ଥଣ୍ଡେଇ (ପ୍ରିନ୍), ଏକା ଆମ ଘରେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ସାଙ୍ଗସୁଙ୍ଗା ଆସିଲେ ଆମ ଘରେ ପ୍ରିନ୍ ପାଣି ପାଉଁଜିହାନ୍ତି । ବେଳେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଆଇସକ୍ରିମ ମାଗି ଯେତେବେଳେ ଜାଣୁଛନ୍ତି ଆମ ଘରେ ଥଣ୍ଡେଇ (ପ୍ରିନ୍) ନାହିଁ ସେତେବେଳେ

ତାଙ୍କ କହୁଛନ୍ତି—କଅଣ ହେଲା ! ଏତେବଡ଼ ଧନ ଶଶୁର ପାଇଛ, ଗୋଟାଏ ଥଣ୍ଡେଇ (ଫ୍ରିଜ୍) ତୁ ଶଶୁର ଠାରୁ ବକ୍ସିସ୍ ପାଇଲୁ । ଏସବୁ ଶୁଣି ଶୁଣି ଆମକୁ ଭାରି ଲଜ ମାଡ଼ିଲାଣି । ଆମକୁ ଗୋଟାଏ ଥଣ୍ଡେଇ (ଫ୍ରିଜ୍) ଦିଅ ।

ଏଇଟା ଝିଅ ମୁହଁର କଥା କି ଜ୍ୱାଲି ବା ସମୁଦ୍ଧଙ୍କର କ୍ୟାସେଟ ତାଙ୍କ ଝିଅ ମୁହଁରେ ବାଜୁଛି ତାହା ସେ ଠିକ୍ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଝିଅର ନିଗହ ମୁହଁଟିକୁ କିଛି ସମୟ ଚାହିଁ ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରିଲେ । ଦିନାସ ପରେ ଥଣ୍ଡେଇ (ଫ୍ରିଜ୍) ଟି ଝିଅ ଘରେ ଖଞ୍ଜା ହୋଇଗଲା ।

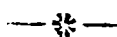
ଛଅ ସାତ ମାସ ପରେ ଝିଅ ସ୍ବାମୀକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଛୁଟେଇ ଛୁଟେଇ ବାପଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଏ କଅଣ ହେଲା—ବୋଲି ବାପା ପଚାରିବାରୁ ଝିଅ କହିଲା—ମାଛାତା ଆମଲର ପୁରୁଣା ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇଥିଲୁ । ଖଟଟା ରଡ଼ମଡ଼ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗି ଗଲା । ଆମେ ଦୁହେଁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲୁ । ଅଣ୍ଟାରେ ମଡ଼ ବସିଲେ । ବୈଠକଖାନା ଆସବାବପତ୍ର କିଛି ନଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗମାନେ ନାକ ଟେକୁଛନ୍ତି । କ୍ୟାସେଟଟି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସମୁଦ୍ଧ ସମୁଦ୍ଧୀଙ୍କର ଭାବ ସେ ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରିଲେ । ଦିନାସ ଭିତରେ ବୈଠକଖାନା ଆସବାବପତ୍ର ଜ୍ୱାଲିଙ୍କ ବୈଠକଖାନା ମଣ୍ଡନ କଲା ।

ଏସବୁ ଗଲା ଆସବାବପତ୍ର । ବୋହୂ ଓ ପୁଅକୁ ଥୋପକରି ବର ପିତା ପ୍ରଭୂର ଟଙ୍କା ଓ ସୁନା ଅଳଙ୍କାର ଆଦାୟ କଲେ । ଟଙ୍କା ଅଭାବରୁ ଘର ତିଆରି ଅଧା ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଲା, ଦେଶୀ ପରିଶୋଧ ପାଇଁ ମହାଜନ ନାଲିସ କରି ଜମିବାଡ଼ି ନିଲମ କରିବାକୁ ବସିଛି, ଡାକୁମାନେ ଛୁଣ ଦେଖାଇ ଗହଣାଗାଣି ଛଡ଼େଇ ନେଲେ, ଏହିସବୁ ଆଳର ସହ ଯ୍ୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଗଦ ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟ ବରପିତା ଆଦାୟ କରିନେଲେ । ତାଙ୍କ ମନରେ ଗୋଟାଏ ସନ୍ତୋଷ ଆସିଗଲା ଯେ ସବୁସ୍ବ ଗିଳିବା ଲୋଭରେ ସେ ଯେଉଁ ଯୌତୁକ ନେବାକୁ ମନା କରି ଦେଇଥିଲେ, ତା'ଠାରୁ ବେଶି ଯୌତୁକ ଏବେ ଆଦାୟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏକାନ୍ତରେ ସେ ନିଜ ସ୍ବାକୁ

କହିଲେ—ଓହୋ, ବୁଢ଼ୀ ଦିନରେ ସମୁଦ୍ରଶୀତା ପୁଅ ଜନ୍ମ କରିବ ବୋଲି ମୁଁ ସ୍ୱପ୍ନରେ ସୁଦ୍ଧା ଶ୍ରବଣ ନଥିଲି । ସମୁଦ୍ରଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଝିଅ । ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ତାର ଶ୍ରବଣ ମୁଁ ଫୌତୁକ ବଳକୁଳ ବାରଣ କରି ଦେଇଥିଲି । ସମୁଦ୍ରଶୀ ସବୁ ସାରିଦେଲା । ଏବେ ସେତକ ନ ଅଣିବା ଯାଏ ମୋର ଶରୀରରେ ନଦ ହେଉ ନଥିଲା—

ସ୍ତ୍ରୀ ପଚାରିଲେ—କଅଣ ସବୁ ଆଇନ ପସ ହୋଇଛି । ଏପରି ଆଣିବାଟାକୁ କେହି ଧରପକଡ଼ କରିବେ ନାହିଁ ତ ?

ସ୍ତ୍ରୀମାନ ଦୁସି ଦୁସି କହିଲେ—ଏଗୁଡ଼ାକ କଅଣ ଫୌତୁକ ? ଏଗୁଡ଼ାକ ହେଲା ଫୌତୁକ । ଆଇନରେ ଫୌତୁକକୁ ବାରଣ କରା ହେଇନା । ଫୌତୁକ ଆଦି ପୂ କରି ମୁଁ ଡବଲ ଲଭ ପାଇଲି । ଫୌତୁକସ୍ଥାନ ବାହାଦର କରି ଆମେ ବ୍ୟବସାୟ ଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅଣିବାଦ ପସ ପାଇଲୁ । ବହୁ ନେତା ଓ ସମାଜ ସଫାରକ ଆମକୁ ବଧେଇ ଦେଲେ । ଆମର ଇଚ୍ଛା ମନ୍ତ୍ରଣ ଶୁଦ୍ଧ ବଢ଼ିଗଲା । ସମୁଦ୍ରଶୀ ଆମକୁ ହତାଶ କରି ଦେବା ଫଳରେ ଫୌତୁକ ବାଟରେ ଆମେ ଫୌତୁକତକ ଆଦିପୁ କରି ନେଲୁ, ଡବଲ ଲଭ ହୋଇଗଲା । ଏଣିକି ସରକାର ଫୌତୁକ ପାଇଁ ଆଇନ କଲେ କରନ୍ତୁ । ଆମର ସେଥିରେ ଯାଏ କେତେ ଆସେ କେତେ ?

ସଙ୍ଗ ଓ ମୋତି

ଲମ୍ବୋଦର ସାହିତ୍ୟ ସମିତିର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀଣୀ ସଭା ଶନିବାର ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଏକତ୍ର ବସି ବରୁର ଆଲୋଚନା ଚଳାଇଲେ । ସଭାର ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ତେର ଥିଲେ ହେଁ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡାକଦ୍ୱାରା ନୋଟିସ ପଠା-ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଠିକଣା ବେଳକୁ ମାତ୍ର ତିନିଜଣ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ସଭାପତି, ସମ୍ପାଦକ ଓ କେ. ସ. ଧ୍ୟାନଙ୍କ ନିବାସ ପାଖାପାଖି ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଏକାଠି ହେବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା । ତା ନ ହୋଇ-ଥିଲେ ବେଧନ୍ତ୍ରୀୟ ଯେ ତିନିଜଣ ଯାକ ଏକାଠି ହୋଇ ପାରିନଥାନ୍ତେ । ଘର ପାଖାପାଖି ଥିବାରୁ ଜାଣି ଜାଣି ସେ ତିନିଜଣଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଭାବରେ ନିର୍ବାଚିତ କରାଯାଇଥିଲା । ସଭାଗାତାଟାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସଭ୍ୟ-ମାନଙ୍କ ଘରକୁ ପଠାଇ ଓ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱାକ୍ଷର ଅଣାଇ କୌଣସିମତେ ସଭାଟା କରାଇ ନିଆନ୍ତୁଥିଲା । ସେହିଦିନ ସଭାପତି ହତୋତ୍ସାହ ହୋଇ କହିଲା ସମିତିକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାବେଳେ ସମସ୍ତେ କେଡ଼େ ଉତ୍ସାହରେ ହୁଁ ହୁଁ ମାରିଦେଲେ । ଆରମ୍ଭ ବେଳେ ଜଣାଯାଉଥିଲା ସତେ କି ଯେମିତି ସମସ୍ତେ କାମ ଛଡ଼ାଛଡ଼ି ହୋଇ କରିଯିବେ । ସମସ୍ତେ ଏହାକୁ ଏକ ଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ । ବର୍ଷକ ଭିତରେ ସମିତିଟି ପୁଣ୍ୟଦେଉଳ ପରି ଡେଙ୍ଗା ହୋଇଯିବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଉଥିଲା । ଏକ ମନ ହୋଇ ସମସ୍ତେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ କେଉଁ କାମଟା ବା ଅଟକ ରହିଯିବ । ସମସ୍ତେ ଖୁବ୍ ଆଶାବାଦୀ ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ ।

ଦୁଇଟି କି ତିନୋଟି ସଭା ପରେ ସଭ୍ୟ ମରୁଡ଼ି ଦେଖାଗଲା । ଏ ସଭ୍ୟ ମରୁଡ଼ିଟା ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ପାରିନଥିଲା କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ସଭା ବନ୍ଧିବୁ ଦୁଇ ଚାରିଥରେ ବୁଲେଇ ସୁଦ୍ଧା ସ୍ୱାକ୍ଷର ସଂଗ୍ରହ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେଲା ନାହିଁ ସେତେବେଳେ

ତନିଜଣ ଯାକ ମୂଳ ସଭ୍ୟ ଦ୍ଵାଞ୍ଜଳି ଖାଇଗଲେ । ସଭାପତି କହିଲେ—
 ଏଇ ସଭ୍ୟ ମରୁଡ଼ି ବର୍ଷେ ହେଲୁ ହେଲଣି । ଗୋଟାଏ ହେଲେବି ସାଧାରଣ
 ସଭା ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ହସ୍ତାବ ସମୀକ୍ଷକମାନେ ଏହାକୁ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ
 ଖପୁକରି ମାଡ଼ିବସିବେ ଓ ଏହାଦ୍ଵାରା ପୃଥ୍ଵୀ ଅଟେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିବ
 ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଦେବେ । ଥରେ ଦୁଇଥର ଏପରି ମଧ୍ୟ କରି
 ସାରିଲେଣି । ସେମାନଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ଲାଗି ଓ ଏହି ମନ୍ତବ୍ୟକୁ
 ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରାଇ ନେବାଲାଗି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ କିଛି କିଛି ଟଙ୍କା କରିବାକୁ
 ପଡ଼ୁଛି । ଯଦୁଦିନେ ଏହିପରି ଟଙ୍କା କରିବା ଆମ ପକ୍ଷରେ ଯନ୍ତବ୍ୟ
 ହେବ ନାହିଁ । ଯେ କୌଣସି ମତେ ଏ ବର୍ଷ ଶେଷ ପୂର୍ବରୁ ଆମକୁ
 ସାଧାରଣ ସଭାଟିଏ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କି ଥୋପ ପକେଇଲେ ଯଦୁ ସଭ୍ୟ
 ସଭାରେ ଯୋଗଦେବେ ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମକୁ ସ୍ଥିର କରିବାକୁ ହେବ ।
 ଆମେ ତନିହେଁ ଆସନ୍ତା ରବିବାର ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସଭାଟିଏ ଡାକି
 ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ସଭ୍ୟ ଘୋଷଣା ଓଟଣ କରି ଏଠାକୁ ଆଣିବା ।
 କି ଉପାୟରେ ସାଧାରଣ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅଣାଇ ସଭାଟିଏ କରିଦେବା
 ତାହା ସେହି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସଭାରେ ସମସ୍ତେ ବସି ଗୋଟାଏ ସାଉରଭ
 କରିଦେବା ।

ତନିହେଁ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରଜି ହୋଇ କାମରେ ଲାଗିଗଲେ । ମିଛ
 ସତ କହି ବହୁ ଆୟାସ ସହକାରେ ଛ'ଜଣ ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ପକ୍ଷରେ ଅଣାଗଲା ।
 ସାଧାରଣ ସଭା କିପରି ହେବ ତାହାର ଘମାଘୋଟ ଆଲୋଚନା ଚାଲିଲା ।
 କିଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲା ଯେ ସେଥରକ ସଭ୍ୟମାନେ ନ ଆସିଲେ ସମିତିକୁ
 ଭାଙ୍ଗିଦେବା ବୋଲି ଭୟ ଦେଖାଇଲେ ଅଧିକାଂଶ ସଭ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ସଭାରେ
 ଯୋଗଦେବେ । ଅଭିଜଣେ କହିଲେ, “ସମିତିଟି ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ତାଙ୍କର
 କ'ଣ କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇଯିବ ଯେ, ସେମାନେ ଡରିବେ କାହିଁକି । ସେମାନଙ୍କର
 କିଛି କ୍ଷତି ହେବାର ତ ଭୟ ନାହିଁ । ସମିତିର ନାମସଂଚାଟା ଛୁଣି
 ତଲେ ପଡ଼ିଗଲେ ବି ସେମାନଙ୍କର କିଛି ହେଲେ କ୍ଷତି ହେବ ନାହିଁ ।
 ସେ କ'ଣର ଘରର ପାଶମାନଙ୍କୁ ଏହା କୁଲ ଡାଉ ଡାଉ ପରି
 ଶୁଭିବ ।” ସେ ପ୍ରସ୍ତାବଟା କାଟି ଖାଇଗଲା ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ—ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା ଗଲୁ ମାରିଦେବା ସେ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଦଶ ହଜାର ଟଙ୍କାର ଗୋଟିଏ ଅନୁଦାନ ମିଳିବ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଚିଠି ଆସିଛି । କେତେଗୁଡ଼ିଏ ତଥ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦେଲେ ସରକାରୀ ଅନୁଦାନ ମିଳିବ ହୋଇ ସରକାରୀ ଚିଠିରେ ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଛି । ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ନ ବସିଲେ ଏହା ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । ପୂର୍ବପରି ଯଦି ସମସ୍ତେ ଅସହଯୋଗ ମନୋବୃତ୍ତି ଧରନ୍ତି ତେବେ ନିଶ୍ଚୟ ଏ ଟଙ୍କା ହରାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅତଏବ ସେ କୌଣସିମତେ ଆସନ୍ତା ସଭାର ସଦ୍ୟମାନେ ଯୋଗଦେବା ଉଚିତ ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ—ଆରେ ଧେର । ଲୋକେ ଏମିତି ଅଳସୁଆ ଥି ଆନ୍ତ୍ର ସେ ନିଜର ସର୍ବନାଶ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମାକୁ କୌଣସି ଭ୍ରଷ୍ଟେଷ ନକରି ତୁମ୍ଭେ ହୋଇ ରହିଯାଆନ୍ତି । ଆମର ସବୁ ସଭ୍ୟ ଭାବିବେ-ହଁ ବା ଅନ୍ୟମାନେ ତ ଅଛନ୍ତି, ତଳେଇ ନେବେନ ସେ, ମୁଁ କାହିଁକି ତୁଚ୍ଛାଟାରେ ହଇଶେ ହେବ । ସମସ୍ତେ ଯଦି ଏହିପରି ଭାବନେବେ ତେବେ କଥା ଶେଷ । ଏପରି ଗୁଲକ କାମ ଦେଖାଇବ ନାହିଁ । ଆଉ ଗୋଟାଏ କିଛି ଉପାୟ ବାହାର କର । ଏହିପରି ଆଉ ଦୁଇ ଲୁଚାଟା ମୁଚ୍ଚପର୍କା ପ୍ରସ୍ତାବ କାଟି ଖଇପିବା ପରେ ସମସ୍ତେ ଉପରକୁ ଚାହିଁଲେ । ଶେଷରେ ଧୂଢ଼ଳ ଉଦରରେ ହାତ ବୁଲଉଥିବା ଜଣେ ସଭ୍ୟ କହୁ ଉଠିଲେ—ଅଛି, ଅଛି, ଉପାୟ ଅଛି । ସେ ବ ଟଟା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ କାମ ଦେଖାଇବ ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ବୁଲିଗଲା । ଏକ ସମୟରେ ଅନେକ ପ୍ରଶ୍ନ କରି ଉଠିଲେ—କି ଉପାୟ ! ଶୀଘ୍ର ବତାଅ ତ । ଆମେ ତ ସମସ୍ତେ ମଜ୍ଜତ୍ତର ମାରିଲୁ, ଏବେ ତୁମେ କହିବଟି । ସେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇ କହି ଲାଗିଲେ—ଆରେ ଏ ପୃଥ୍ବୀଟା କାହିଁକି ବଞ୍ଚିଛି କହିଲ ତ ଭଲ ? ଯଦି ଖାଇବାଟା ନଥାନ୍ତା ତେବେ କିଏ କାହାକୁ ପଚାରୁ ଥାଆନ୍ତା ? କେହି କାମ କରନ୍ତେ ନାହିଁ, କାହାକୁ ମାନନ୍ତେ ନାହିଁ, ମୁଣ୍ଡ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ଦରକାର ପଡ଼ନ୍ତା ନାହିଁ । ଆମର ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି, ବିଜ୍ଞାନ, ଶିଳ୍ପକଳା, ସାହିତ୍ୟ ଆଦିର କିଛି ହେଲେ ଉଦ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତା

ନାହିଁ । ଲୋକେ ଜେବଳ ଶୋଇ ଶୋଇ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଶୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ଖାଇବା ପାଇଁ ଲୋକଙ୍କର ଯେତକ ଆଗ୍ରହ ରହିଛି ଆଉ କେଉଁଥିପାଇଁ ସେତେ ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ । ଆଜି କାଲି ତ ସମସ୍ତେ ଦେଖୁଥିବ ସାହିତ୍ୟ ସଭା ମାନଙ୍କରେ କି ଦୟାୟା ପରିସ୍ଥିତି ହେଉଛି । ଦଶ ପନ୍ଦର ଜଣ ଲୋକରେ ଏକ ‘ବିରାଟ ସାହିତ୍ୟ ସଭା’ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟ ସଭାର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପତ୍ରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଜନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ବୋଲି ଛପା ଯାଉଛି ସେ ସାହିତ୍ୟ ସଭାରେ ଲୋକେ ଖୁଦାଖୁଦ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଆମର [ସାଧାରଣ ସଭାର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପତ୍ରରେ ସେ ଭୋଜନ କଥାଟାକୁ ଛୁପିଦେବା ନୀତି ବାନ୍ଧି ଆଉ କିଛି କରିବା ଦରକାର ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ସବୁ ସଭ୍ୟମାନେ ସପରିବାର ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବେ ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ କଥାଟା ପାଇଗଲା । ଠିକ୍ କହିଛ, ଠିକ୍ କହିଛ ବୋଲି ଶେଲ ଉଠିଲା । ଚାହାପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା—କି ଧରଣର ଖାଇବା ପିଇବା କରିବା ! ଯେତେ ସଭ୍ୟଜଣେ କହିଲେ—ପଲଉ, କୁରୁମା କଟଲେଟ, ଚିକନ୍‌ସେଣ୍ଡୁ, ମଟନରସ୍, ତା ସଙ୍ଗକୁ ଶିଶି ଓ ରଜଶେରୀ । ଏତକର ସୁତନା ଥିବା ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପତ୍ର ପାଇବାମାତ୍ରେ ସଭ୍ୟମାନେ ଠା’ପିଡ଼ାରୁ ଉଠି ପଳେଇ ଆସିବେ ।

ସମ୍ପାଦକ ହସିଦେଇ କହିଲେ—ଆମର ଗଛିତ ଟଙ୍କା ସବୁ ଖଟେଇ ଦେଲେ ବି ଏତକ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସଭ୍ୟ କାଙ୍ଗାଳି ସାହୁ କହିଉଠିଲେ—ଠିକ୍ କହିଛ, ଠିକ୍ କହିଛ, ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପତ୍ରରେ କିଛିତ ଲେ-ଯୋଗ ବୋଲି ଲେଖିଦେବା । ମୂଢ଼ି ଓ ଯେଉଁ ଗାଣ୍ଡିଆରେ କାମ ଚଳେଇ ନେବା ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ—ନାହିଁ ନାହିଁ, ଏତେ ନିକୁଟୁଆ କାମ କରିବା ନାହିଁ । ଏଇଠି ଭାତ, ଡାଲି ବନ୍ଧି ପରଶିଦେବା ।

ଆଉ ଜଣେ ପ୍ରତିବାଦ କରି କହିଲେ—ନା ନା ସେ ସବୁ କାମ ଏଠି ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ସୁଦ୍ଧା କେତେ ଟଙ୍କା ନେଇଯିବ,

ସଭ୍ୟମାନେ ଶ୍ରେଷ୍ଠେଇ ବାସରେ ମନଦେଇ ଅନେକ ସମୟ ନିଜମା
ହେବେ, ଧୂଆଁରେ ସବୁଜଳ ଚୁକ୍ତି ହେଇଯିବ, ସେସବୁ କଥା ଶୁଣି ।
ଅନ୍ୟ କି ପତ୍ନୀ ଦେଖ ।

ଶେଷରେ ଆଉଁଜଣେ କହିଲେ—କିଛି ପରବାୟୁ ନାହିଁ, ଏଇ
ନିକଟରେ ଥିବା ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରୁ ମହାପ୍ରସାଦ ନେଇ ଆସିବା, ସମସ୍ତେ
ଆନନ୍ଦ ଓ ଭକ୍ତିରେ ତାହା ଖାଇବେ । ଏଠି ଯଦି ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ହେଲେ
ବେଳକୁ ଜଣେ ଯାଇ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରୁ ମହାପ୍ରସାଦ ନେଇ ଆସିବ ।
ସବୁ ସରିଲା ବେଳକୁ ତାହା ପରଶା ହୋଇଯିବ, ଠିକ୍ ସୁରୁଖୁରୁରେ
ଆମ ସବୁ ଓ ଉଦରସେବା ଉଭୟ କାମ ଏକାବେଳେ ହୋଇଯିବ ।

ତାପରେ କଥା ଉଠିଲା ଯେତିକି ସଭ୍ୟ ସେତିକି ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ
ପ୍ରସାଦ ଆୟୋଜନ କରିବାକୁ ହେବ ନା ଆଉ କେତେକଙ୍କ ପାଇଁ
ଅଧିକା କରିବାକୁ ହେବ । କେତେଜଣ ବନ୍ଧୁ ବ ଆସିଯାଇ ପାରନ୍ତି,
ସେମାନଙ୍କୁ କଅଣ କହିଦେବ ଯେ ଆମର ଶିଆପିଆ ଅଛି ଆପଣମାନେ
ଗୁଲିଯାଆନ୍ତୁ ?

ଜଣେ ସଭ୍ୟ କହିଲେ—ଆମର ମୋଟ ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ହେଲେ
ତିରିଶ, ମୁଁ ବାଜିମାର କହ୍ନିପାଟର ପଦ୍ମରଜଣ ଆସିବେ କି ନାହିଁ । ଆଜି-
କାଲି କେଉଁଠି କିଛି ସଭା ନାହିଁ ବୋଲି କେହି କହିପାରିବେ ନାହିଁ ।
ସବୁଦିନେ କେଉଁଠି ଧର୍ମସଭା ତ କେଉଁଠି ସ୍ୱସ୍ତକ ଉଦ୍‌ଘାଟନା ଯଦି ତ
କେଉଁ କବିଙ୍କର ଜୟନ୍ତୀ, କେଉଁ ଲେଖକଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ବାର୍ଷିକୀ, କି ହାକୁ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଅବା ଆମ୍ଭଟେକଣ ସଭା ଲାଗି ରହିଛି । ଆଜିକାଲି ଉଦ୍ୟୋଗ-
ମାନେ ଜାଣିଗଲେଣି ଯେ କିଛି ହେଲେ ଖାନାପିନା ନ କଲେ ଲୋକେ
ସଭାକୁ ଆସିବେ ନାହିଁ । ସଭାପାଇଁ ଖାଇବାଟା ଆଜିକାଲି ଗୋଟାଏ
ଥୋପ ହେଲଣି । ସଭାମାତ୍ର ଆମ ନେ କେଉଁଠି ସଭା ଅଛି ବା ହେବ
ତାହା ଆଗରୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ନିଅନ୍ତି, ଆଉ ବି ଆଜିକାଲି ଜଣେ ଜଣେ
ସଭାମାତ୍ର ଆ ପଦରଟା ସମିତିର ସଭ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି । କେଉଁ ସଭାରେ କି
ଧରଣର ଖାନା ପରଶା ହେବ ତାହା ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଆଗରୁ ଜାଣିଯାଇ

ଆଆନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ସଭାରେ ସେଇ ଗାଣ୍ଡିଆ ପୁଅଟିଆ ଦିଆଦେଲେ, ଆଉ କେଉଁ ସଭାରେ ସେ ପୁଅଟିଆ ସହ ଏକ ମିଠା ଯୋଗେଇ ଦିଆଯାଏ । ଅନ୍ୟ କେଉଁ ସଭାରେ ଶିଙ୍ଗଡ଼ା, କଚେରୀ ଓ ଗୋଟାଏ ସନ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଉଛି, ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସଭାରେ ପୁଅଟିଆକୁ କପେ ଶୁଦ୍ଧା ଯୋଗ କରାଯାଉଛି । ସହ ଜଣେ ବଡ଼ ବ୍ୟବସାୟୀ ବା ମନ୍ତ୍ରୀ ଧୂପୁକ୍ତ ଆଆନ୍ତି ତେବେ ଜେନାପୋଡ଼ା, ବେଡ଼ି, ରସଗୋଲା ଓ ଶିଂସରେ ସଭାସ୍ଥଳ ଶୁସ୍ତିଯାଏ । ଆଉ କୋଉ ସଭାରେ କୁକୁଡ଼ା ଶେଷ୍ଟ, ମାଂସପତ୍ର, ଚରିଆନ କଟମ୍ବରର ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଯାଏ । ସଭା ଆଡ଼ୁଆଳରେ ବେଳେ-ବେଳେ ଗିଲ୍ଲସ ବୋତଲର ଠଣ ଠଣ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ଶୁଣାଯାଏ । କେହି କେହି ଧର୍ମପ୍ରାଣ ଲୋକ ପୁରୁରୁ ବା ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ମହାପ୍ରସାଦର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଆମେ ଏମିତି କଥା ଦେଇ ପକେଇବା ଯେ ଆମ ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଆସିବେ । କେବଳ ଯେଉଁମାନେ ଆମ ସମିତିର ଦୁର୍ଦ୍ଦମାନ ମାର୍କା ଭକ୍ତ ସେଇମାନେ ଆସିବେ । ସେମିତିଆ ଭକ୍ତ କେଉଁଜଣ ? ସୁତରାଂ ଆମକୁ ପଦର ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସମସ୍ତେ ଏଥିରେ ସମ୍ମତ ହେଲେ । ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା ପଦର ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ସିନା ହେବ କିନ୍ତୁ କି କି ଜିନିଷ ହେବ ? ଜଣେ କହିଲେ — ସେଇ ଗାଣ୍ଡିଆରେ ତଳେଇଦେବା । ସମ୍ପାଦକ ତାହାଙ୍କ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ — ହେଉ, ନିହାତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନଜରର କଥାଟା । ସମସ୍ତେ ହୁ ଗୁଲର କରିବେ । ଏଇ ପାଖରେ ହେଉଥିବା ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରସାଦ ପଦର ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ନେଇ ଆସିବା । ଅନ୍ନ, ଡାଲି, ବେସର, ମହୁର ଅମ୍ବୁଳ — ଏତକ ପଦର ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉ । ଆଉ ଜଣେ ଏହାକୁ ସଂଶୋଧନ କରି କହି ଉଠିଲେ — ନାହିଁ ନାହିଁ ଅନ୍ନ ଜାଗାରେ କାନିକାଟା କର । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ କଥାଟା ପାଇଗଲା । ସମ୍ପାଦକ ମୋର ଅନୁପ ପୁଅ ନିମନ୍ତେ ପସି ଛପଇ ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରସାଦର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେଲେ ।

ସଭା ଦିନ ସଭାପତି ଓ ସମ୍ପାଦକ ବେଳାବେଳ ଆସି ସଭା ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଦଶକ ପରେ ଆଉ ଜଣେ ଆସିଲେ । ଆଉ ଦଶକ ପରେ ଆଉ ଜଣେ ଆସିଲେ, ସେଇଠି ସଭ୍ୟଙ୍କ ଆସିବାରେ

ଥୁକୁଲଥାଇ ପଡ଼ିଯିବା ପରି ଜଣାଗଲା । ସମ୍ପାଦକ ବଡ଼ ବିବ୍ରତହୋଇ ସଭାପତିଙ୍କୁ କହିଲେ ଦେଖିଲ ତ କି କାମଟା ହେଲା ? ଅଧେ ସଭ୍ୟଙ୍କପାଇଁ ବରଦ କଲି, ତେବେ ବି କାମ ହେଲା ନାହିଁ । ଏବେ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଓ ଖାଇବା ଥୋପ ପକାଇଲେ ଯୁଦ୍ଧ ଆମେ ମାତ୍ର ପଞ୍ଚ ଜଣ ଆସିଲୁ । ସଭା ସମୟ ଦୁଇ ଦଣ୍ଡ ଗଡ଼ ଗଲଣି । ଅଉ କେନ୍ଦ୍ର ଆସିଲା ଭଳି ଜଣାଯାଉ ନାହିଁ । ବାକି ସଭ୍ୟମାନେ କେଉଁଠି ପଲଉ କୁରୁମାର ବାସନା ପାଇ ସିଆଡ଼େ ମାଡ଼ିଗଲେ । ଏଥିରେ ସମିତି କରିବା କଅଣ ? ମନ୍ଦିରରେ ତ ପଦର ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ବରଦ କରି ଟଙ୍କା ଦେଇଦିଆ ସରିବ । ସେମାନେ ତ କୁଡ଼ିଆ ସବୁ ବନ୍ଦ ବନ୍ଦ କରି ରଖି ଦେଇଥିବେ । ଆମେ କଅଣ ଏବେ କହିବୁ ପଞ୍ଚ ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ଦିଅ ଓ ଆଉ ପଇସା ଫେରେଇ ଦିଅ । ଗଲା ସବୁ ନଷ୍ଟ ହେଲା । ଖାଲି ଅନ୍ୟକୁ ବାଣ୍ଟିବା ସାର ହେବ । ମୁଁ ଯାଉଛି ସେ ସବୁ ନେଇ ଆସିବ । ସଭା ଆଉ ଛେନା-ଗୁଡ଼ ହେବ । କୋରମ୍ ତ ହେଉ ନାହିଁ । ଯାହା ହେବାର ହେଲାଣି । ଆମେ ତ ପଞ୍ଚ ଜଣ ଅଛୁ । ସମସ୍ତେ ଆଉ ଅଧିକା ଦୁଇ ଦୁଇଟା ପସ କଣି ଦରକୁ ନେଇଯିବେ । ଦରେ ତ ସମସ୍ତେ ପ୍ରସାଦ ପାଇଯିବେ । ଲୋକସାନ କିଛି ହେବ ନାହିଁ । କୁହେଇ କୁହେଇ ସମସ୍ତେ ଏଥିରେ ସମ୍ମତ ହେଲେ । ମନ ଦୁଃଖରେ ସମ୍ପାଦକ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରକୁ ଯିବାର ଉପଦେଶ କରୁଛନ୍ତି ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ପଟ୍ଟପାଳ ପରି ବାକି ସମସ୍ତ ସଭ୍ୟ ସବୁହା ଧେନୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ପହଞ୍ଚି ଗଲେନି ଯେ ସଭା ସ୍ଥଳକୁ ଏକ ପ୍ରକାର ଧସେଇ ପଶିଗଲେ । ସମ୍ପାଦକ ବି ଯାହା ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ଲାଥ କରି ସେହି ସ୍ଥାନରେ ବସିଗଲେ । ମନେ ମନେ ଭାବିଲେ—ଏ ନିଶ୍ଚୟ ପଦର ସଂଖ୍ୟାର ଅଡ଼େଇ କି ତିନି ଗୁଣ ହେବେ । ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଦିରି ଦିରି ହୋଇ ବୁଲିଲା ଓ କାନ ଭୋ ଭୋ କଲା । ସଭାପତି ପୋଖରୀ-ଛୁଆଁ ଧରିଲେ । ତଥାପି ଦୁହେଁ ମୁହଁ ଉଡ଼ିତ ଦେଖାଇ ଉଚ୍ଚପୁଲିକା ମୁହଁରେ ବୋଲି ହେଲେ ଏବଂ ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ କଲେ ।

ସଭା କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ସଭାପତି ଓ ସମ୍ପାଦକ ଦୁହେଁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ ହୋଇ କ'ଣ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉ ଥାଆନ୍ତୁ ।

ଏହିପରି ଭଳି ଭାବ ଥର କଥାବାରି। ହେଲ ପରେ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କ ମୁହଁରେ ଖାଣ୍ଟି ଉତ୍ତପ୍ଳୁତା ଦେଖଗଲା ।

ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ ଖୁବ୍ ଧୂମ୍‌ଧାଡ଼ାକରେ ଚାଲିଲା । ପୁରୋହିତ ପେମିତି ହୋମରେ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଦିଅ ଦେଇ ଅଗ୍ନିକୁ ବଢ଼ାଉଥାଏ, ସଭା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଟିକିଏ ଶିଥିଳତା ଦେଖାଯିବା ମାତ୍ରେ ସଭାପତି ଓ ସମ୍ପାଦକ ସେଥିରେ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଇଚ୍ଛନ ଆହୁତ ଦେଇ ଦେଉ ଥାଆନ୍ତି । ସଭା କାର୍ଯ୍ୟଟା ଏଡ଼େ ଜାକ ଜମକରେ ଚାଲିଲା ଯେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଘଣ୍ଟା କାଳ କଟି ଯାଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ତାହା କେନ୍ଦ୍ର ଜାଣିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କର ପେଟ କିଁ କିଁ ହେଇ ବିଦ୍ରୋହ ଧ୍ବନି ନ ଦେଇଥିଲେ ଚାନ୍ଦିନୀ ଗଡ଼ିଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେନ୍ଦ୍ର କିଛି ଜାଣିପାରି ନଥାନ୍ତେ । ଶେଷରେ ସମସ୍ତେ ଚଲେଇବା ଆରମ୍ଭ କଲେ--ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ ସେତିକି ଥାଉ । ଶୀଘ୍ର ମହାପ୍ରସାଦ ଆଣିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କର ।

ହଁ ଯାଉଛି ବୋଲି କହି ସମ୍ପାଦକ ମନ୍ଦିର ଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ଫେରି ଆସି ମନ୍ଦିର ପରିଚାଳକମାନଙ୍କ ଉପରେ ହେଉ ବର୍ଷଣ କରି କହିଲେ--ଅନାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ାକ, ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ କଲି କରି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରୋଷେଇ କରି ନାହାନ୍ତି । କେବଳ କାନିକାଟି ହେଇ ଯାଉଛି, ପରିବା ଏଇକ୍ଷଣି କଟା ହେଉଛି, ଡାଲି ବସିଛି । ଯାହା ହେଉ ଅଧ ଘଣ୍ଟାଏ ମଧ୍ୟରେ ସାରି ପଠେଇ ଦେବେ ବୋଲି ସେମାନେ କହିଛନ୍ତି । ଆଉ କିଛି ସମୟ ସଭା ଚାଲୁ...

ପେଟ କିଁ କିଁ ବେଳେ କୋଉ ସଭାଟା ଚାଲିବ ! ଆଲୋଚନାଟା ସାହିତ୍ୟ ଉପରୁ ମନ୍ଦିର ପରିଚାଳକ ଉପରକୁ ଡିଆଁ ମାରିଲା । କିଏ କହିଲା ମନ୍ଦିର ଗୁଡ଼ାକ ସରକାର ହାତକୁ ନେଇଯିବା ଦରକାର, ଦଲେ ଲୋକ ସେଠି ବସି ଉଣ୍ଡାମି କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ଅନ୍ୟଜଣେ କହିଲେ ସରକାର ତ ହାତକୁ ନେଲେ ଅବସ୍ଥା ଆହୁରି ଖରାପ ହେବ । ଭୋଗ ଚାରିଦିନରେ ଥରେ ବାହାରିବ କି ନାହିଁ । ଏଣୁ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବା ଉଚିତ ।

କେନ୍ଦ୍ର କେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ — ନା ନା ଧର୍ମପୀଠରେ କାହାକୁ ଦଣ୍ଡ
କାହିଁକି ଦିଆଯିବ । ଦୋଷୀମାନଙ୍କୁ କାଢ଼ି ଦେଇ ତାଙ୍କ ସ୍ଥଳରେ ନୂତନ
ଲୋକ ନିୟୁକ୍ତ କରାଯିବା ଉଚିତ ।

ସମେ ଏସବୁ ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ଧ୍ବମେଇ ଗଲା । ସବୁସାଧେନୁ
ଦୁଇ ତିନି ଦଳ ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ଉପହମ କଲରୁ ସମ୍ପାଦକ
ବାରଣ କରି କହିଲେ — ଆଉ ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କର, ମୁଁ ଯାଇ ନେଇ
ଆସୁଛି । ସେମାନେ କହିଲେ — ନା ନା ଆମେ ସମସ୍ତେ ଘରୁ ଖାଇ
ଆସିଛୁ । ଆଉ ଅପେକ୍ଷା କରିବୁ କାହିଁକି ? ସବୁ ତ ସରିଲା । ଏତେ କହି
ସେମାନେ ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ ।

ସମ୍ପାଦକ ତର ତର ହୋଇ ଯେ ମହାପ୍ରସାଦ ଆଣିବାକୁ
ଯାଇଥିଲେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ବିଳମ୍ବ ଦେଖି ଆଉ
କେତୋଟି ଦଳ ସଭାପତିଙ୍କୁ ବୁଝେଇ ବାଝେଇ ସେ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ିଲେ ।
ସମ୍ପାଦକ ମହାପ୍ରସାଦ ନେଇ ପ୍ରାୟ ଘଣ୍ଟାଏ ବିଳମ୍ବରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ
ସଭାପତି ତାଙ୍କୁ ହସ ହସ ମୁଖରେ ସ୍ବାଗତ କରି କହିଲେ — ଯାହାହେଉ
ପଦର ଜଣ ବି ଆଉ ନାହାନ୍ତି । ଦଶ ଜଣ ମାତ୍ର ମହାପ୍ରସାଦ ଲେଉ
ଛାଡ଼ି ନପାରି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବସିଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ମହା ବିପଦରୁ ଆମେ ରକ୍ଷା
ପାଇଲୁ ।

ଅରସିକେଷୁ ରସସ୍ୟ ନବେଦନ

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଆମେରିକା ବୁଲିଯାଇ ଦେଖିଲେ ସେଠାରେ ଆମ ଦେଶୀ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଲାଗିପଡ଼ି ଗବେଷଣା କରୁଛନ୍ତି । ଖାଲି ସେ ବାଂଞ୍ଚ ଗବେଷଣା କରୁଛନ୍ତି ତାହା ନୁହେଁ, ବଢ଼ିଆ ବଢ଼ିଆ ଚମତ୍କାର ପିଲାମାନ ଯେତା କରି କିସ୍ତୀମାତ୍ କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ସାବା ପୃଥିବୀରେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ବୁକେରେ ବୁକେରେ ପାଟିକରି ସେମାନଙ୍କୁ ବଧେଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଏଗୁଡ଼ିକ ଦେଖିବା ପରେ ତାଙ୍କର ମନ ହାଇଁପାଇଁ ହେଲା । ସେ ଭାବିଲେ ଆମ ଦେଶରେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଏତେ ଦୂରକୁ ଆସି କେଡ଼େ କେଡ଼େ କାମ ନ କରୁଛନ୍ତି ! ଆମେରିକାର ଇଚ୍ଛତକୁ କାର ଲଗେଇ ଉପରକୁ ଉପରକୁ ଟେକିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏମାନେ ଆମ ଦେଶକୁ ଯାଇ ଏହିପରି ଗବେଷଣା କଲେ ଆମ ଦେଶର ଇଚ୍ଛତ ସେମିତି ସରସର ହୋଇ ଉପରକୁ ଉଠିଯା'ନ୍ତା । ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ ଯାଇ ଏପରି ବାହାଦୁରୀ ଦେଖାଉଛନ୍ତି, ନିଜ ଦେଶରେ ରହି ଗବେଷଣା କଲେ ଡବଲ୍, ତେବଲ୍ ବାହାଦୁରୀ ଦେଖାନ୍ତେ । ଆମ ଦେଶ ବଡ଼ ବଡ଼ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହ କାନ୍ଦିକୁ କାନ୍ଦି ମିଶାଇ ବେଶ୍ ଆଗେଇଯା'ନ୍ତା, ସେମାନଙ୍କ ସହ ସମାନ ହୋଇଯା'ନ୍ତା । ଜାତିସତ୍ତାରେ ଭେଟା ଶମତା ହାସଲ କରିବା ଆମେ ଦାବୀ କରନ୍ତି ।

ଏହାଭାବ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକିବା ଦେଲେ—‘ହେ ପ୍ରବାସୀ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ! ନିଜ ଘରଠାରୁ ଏତେ ଦୂରରେ ରହି ତୁମେମାନେ କେଡ଼େ କେଡ଼େ କାମ ନ କରୁଛ ! ନିଜ ଦେଶକୁ ଫେରି ଆସିଲେ ଓ ନିଜ ଘରେ ବସି ଗବେଷଣା କଲେ ଆହୁରି କେତେ ଅଧିକ କାମ ନ କରନ୍ତ ! ସେଠିକା ଲଢୁ, ରସଗୋଲା ଅପେକ୍ଷା ନିଜ ଘରର ଶାଗଭାତ ଛୁମକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ଲାଗିବ । ଯେଉଁ ମାଟିରେ ଛୁମ୍ବେମାନେ

ଜନ୍ମ ହୋଇଛି, ସେହି ମାଟିର ସେବା କଲେ ପୁଣ୍ୟ ତୁମ ଘରେ ଧସେଇ ପଶିବ । ଆସ ଶୀଘ୍ର ପଳେଇ ଆସ !’

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଏପରି ଅନୁରୋଧ ଡାକରା ଶୁଣି ଭାରତୀୟ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ସଠିକ ଶତାଂଶ ଦେଶକୁ ଫେରି ଆସିବା ଓ ଭୂକଣ ଶତାଂଶ ସେଇଠି ରହିବା ମନ୍ତ୍ରିରେ ଘାଣ୍ଟିତକଟି ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ଆମର ପଛୁଆ ରାଜ୍ୟର ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ କହିଲେ—“ନା ! ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଯେତେବେଳେ ଡାକରା ଦେଲେଣି ସେତେବେଳେ ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବିଳମ୍ବ କରିବାର ନୁହେଁ । କିଏ କହିଲା ମୋର ବୋଉ ବାଡୁଥିବା ପଖାଳ କଂସା, ଶାଗ ଓ ଯଦ୍ୟ ତୋଳା ବାରି ଲଙ୍କାମରତ ମନେପଡ଼ି ମୋତେ ଅଧିକ କଲଣି । କିଏ କହିଲା ଆମ ଘରର ଦ୍ଵିତୀୟା ଓଷା ଘାଣ୍ଟି ତଥା ମୋତେ ଭାରି ଜୋରରେ ଘେଷ ହେଲଣି । କିଏ କହିଲା— ଓଃ ଆମ ଘରର ମୂଳା ପଡ଼ୁଥିବା କାଞ୍ଜି କଥା ମନେ ପଡ଼ିଯାଇ ମୋ ପାଟି ଲଳେଇ ଗଲଣି । ସମସ୍ତେ ଏକ ସଙ୍ଗରେ କହି ଉଠିଲେ—ଭୁଲ, ଆଉ ଡେରି କରିବା ନାହିଁ । ଏହା କହି ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜର ମଣିଷା, ଗୋଦଡ଼, ଲୁଗା, ଗାମୁଛା ସବୁ ବନ୍ଦାବନ୍ଦି ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲେ । ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟର ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଟକାଇ ବୁଝାଇଲେ—ଥୟାଧର, ଥୟାଧର, ନଈ ନ ଦେଖୁଣ୍ଡ ଲଙ୍ଗାଳା କାହିଁକି ହେଉଛି ? ଆଗ ଦି-ବୁର ଜଣ ଯାଆନ୍ତୁ; ସେମାନେ ସେଠିକା ଅବସ୍ଥା ସବୁ ଦେଖନ୍ତୁ । ଗବେଷଣା କରିବାକୁ କେମିତିଆ ଗବେଷଣାଗାର ସବୁ ଅଛି ତାହା ଦେଖନ୍ତୁ । ରାଜ୍ୟର ଶାସନ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଠାରୁ କିପରି ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିବ ସେହି ସବୁ ବିଷୟ ବୁଝି ଫେରି ଆସନ୍ତୁ, ତା’ପରେ ଯାଇ ଆନ୍ଦୋଳନେ ବସି ଯିବା କି ନ ଯିବା ବିଷୟ କରିବା ।

କଥାଟା ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଗଲା, ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଆମ ଦେଶକୁ ବୁଲି ଆସିଲେ । ସେମାନେ ବିଭୀର କଲେ ଯେ ଆଗ ଆନ୍ଦୋଳନେ ପଛୁଆ ରାଜ୍ୟକୁ ଯିବା । ଆଗୁଆ ରାଜ୍ୟମାନେ ସବୁ ତ ଗବେଷଣା କରି ସାରିଲେଣି । ସେ’ଠି ଗବେଷଣା କରିବା ପାଇଁ ଆଉ ସୁବିଧା ନ ଥିବ;

ପଛୁଆ ଗନ୍ଧରେ ଗବେଷଣା ନିଶ୍ଚୟ ପଛେଇ ଥିବ । ସେଇଠି ଶାସକ-ମାନେ ଉକ୍ତଶୃଙ୍ଗ ଦେଇ ଗବେଷକମାନଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥିବେ । ସେଠି ଗବେଷଣା କରିବାକୁ ସଥେଷ୍ଟ ସେସ ଥିବ । ଆଗ ସେଇଠାକୁ ଯିବା । ଏହା ସ୍ଥିରକରି ତନ ଜଣଯାକ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ବସି ପଛୁଆ ଗନ୍ଧର ଲିଙ୍ଗରାଜ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ସ୍ଥେସନ୍‌ରେ ଓହ୍ଲାଇଲେ । ବିଦେଶରୁ ଆସିଥିବାରୁ ଗୋଇନ୍ଦାମାନେ ଏ ତନ ଜଣଙ୍କର ପିନ୍ଧି ଧରିଲେ । ପାଖେ ପାଖେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଜଣେ ପଚାରିଲେ—“ଅଜ୍ଞା, ଏଠି ତମର ଗବେଷଣାଗାର ସବୁ କେଉଁଠି ଅଛି ? ଜଣେ ଗୋଇନ୍ଦା କହିଲା, ଗବେଷଣାଗାର ! ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଏସଣା କଥା ଶୁଣିଛି; ସେଇଟା ଅଧ୍ୟାପକ କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ବେହେରା କରିଛନ୍ତି । ସେଥିରେ କ’ଣ ବହିପସ ସବୁ ଛପା ହୁଏ, ଆଉ ବଢ଼ିଆ ଖାନାପିନା ହୁଏ । ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କୁ ପଚାରନ୍ତୁ, ସେମାନେ କହିବେ । କିନ୍ତୁ ସମୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଡ଼େଇବା ପରେ ଗୋଇନ୍ଦାମାନେ ଜାଣିଲେ ସେମାନେ ଶ୍ଵେତ କି ଶ୍ଵେତ ବ୍ୟବସାୟୀ ନୁହଁନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛାନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କୁ ଅତିଥିଭବନ ଆଡ଼େ ମୁଁ ହାଇ ଦେଇ ଗୋଇନ୍ଦାମାନେ ଚାଲିଗଲେ ।

ଅତିଥି ଭବନରେ ତନହେଁ ରହି ଅନେକ ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ଶିକ୍ଷାବିତ୍‌ଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ସେମାନଙ୍କର ମତଲବ୍ ଜଣାଇଲେ । ଜଣେ ଲୋକ ତାଙ୍କ ମତଲବ୍ ଜାଣି ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲା... ଆଉ ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲା—‘ହଇ ହୋ ବୁମେ ଏଡ଼କ ବାଇଆ ହେଲ ନା ! ତୁମ୍ଭେମାନେ ଆମେରିକା ଗରଜ ଗୁଡ଼ି ଦେଇ ଏଠିକି ଆସିଲ ଗବେଷଣା କରିବାକୁ ! ହଇହୋ ତୁମେ କ’ଣ ଶୁଣି ନାହିଁ ପୃଥିବୀ ପ୍ରତିକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ହାଲ୍‌ଡେନ୍ ତାଙ୍କର ଶେଷ ଜୀବନ ଆମ ଦେଶରେ କଟେଇବେ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରି ଏଠାକୁ ଆସିଥିଲେ । ଜଣେ ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ପଟକା ପଟକି କରି ଏ ପଛୁଆ ଗନ୍ଧକୁ ନେଇ ଆସିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଭଲ ଲବୋରେଟୋରୀ ଖଞ୍ଜି ଦେବାକୁ ଯେ ଜଣେ କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କହିଲେ । କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ସେ କଥାକୁ କାନରେ ପୁରାଇଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ

ବିବ୍ରାତ କରିବାରୁ ସେ ଗୁଣିଯାଇ କହିଲେ—ହାଲ୍‌ତେନ ଯଦି ଲବୋରେ-
ଟୋରୀ ନ ପାଇଛନ୍ତି, ତେବେ ଲରେଟୋରୀରେ ଯାଇ ଗବେଷଣା କରନ୍ତୁ,
ମୁଁ ସେଗୁଡ଼ାକ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୈଜ୍ଞାନିକ ତ
ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଏଠି ଘୋଷିଲେ । ଆଉ ତୁମେ କେଉଁ ସାହସରେ ଏଠିକି
ଆସିଛ ? ଅଉ ଜଣେ ତାଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି କହିଲେ—ଏଠି ଗୋଟିଏ
ନୂଆ ହୋଇ “କ୍ୟାନ୍‌ସର ଉଇଜ” ଖୋଲିଗଲା । ଗୋଟିଏ ବଡ଼
କ୍ୟାନ୍‌ସର କେନ୍ଦ୍ରରେ ଟ୍ରେନ୍ ପାଇଥିବା ଜଣେ ଭଲ ଡାକ୍ତର
ଏଠି ଥିଲେ । ସେ ପୁଣି ସରକାରୀ ଟଙ୍କାରେ ଟ୍ରେନ୍ ପାଇବାକୁ
ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ କ୍ୟାନ୍‌ସର ଉଇଜର ମୁଖ୍ୟ ସର୍ଜନ ନ କରି
ଟ୍ରେନ୍ ନ ପାଇଥିବା ଓ କ୍ୟାନ୍‌ସର ବିଷୟରେ ଅନଭିଜ୍ଞ ସର୍ଜନଙ୍କୁ
ମୁଖ୍ୟ ସର୍ଜନ ଭାବରେ ଅବସ୍ଥାପିତ କରାଗଲା । ଏଠାରେ ଗବେଷକ ବା
ବିଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଏଠି ଗବା ଗୋଏଷଣାକାରୀ ଗୋପାଳ-
ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ଅଛି ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ—ଏଠା କୃଷି କଲେଜରେ ଗବେଷକ-
ମାନଙ୍କୁ କିପରି ସୁବିଧା ଦିଆଯାଉଛି ଦେଖନ୍ତୁ । ଅମ୍ଭ ବିଷୟରେ
ଗବେଷଣା କରି ଡକ୍ଟରେଟ୍ ପାଇଥିବା ଜଣେ ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କୁ କାଠିଆକୁ
ଗୁରୁ ଅଫିସର ରୂପେ ମୁକଦ୍ଦମ କରାଯାଇଛି । ଏଠି ଡାକ୍ତରମାନଙ୍କୁ
ଦାସ କଟାଳିଦେବ ଓ ଦାସକଟାଳିକୁ ରେଡ଼ିଓ ଇଞ୍ଜିନିୟର ଭାବେ
ନିଯୁକ୍ତ ଦେବାର ପରି କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟ ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ମୁଣ୍ଡ ପଛପାଖ କୁଣ୍ଡେଇ କୁଣ୍ଡେଇ ସେମାନେ ଆଗୁଆ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ
ଗୁଲିଗଲେ । କେଉଁଠି ହେଲେ ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ମାର୍ଜିନ
ଗବେଷଣାଗାରର ସମକକ୍ଷ ଗବେଷଣାଗାର ଦେଖିଲେ ନାହିଁ । ସବୁଠି
ଦେଖିଲେ ନେତାମାନେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଷୟରେ ଯେତେ ଗବେଷଣା
ଚଳାଇଛନ୍ତି ତା’ର ଶତାଂଶ ବିଜ୍ଞାନ ପାଇଁ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳାଉ ନାହାନ୍ତି ।
ହତାଶ ହୋଇ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଆମେରିକା ଫେରିଗଲେ । ସେଠାରେ ଥିବା
ଅନ୍ୟ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ସବୁକିଛି ଶୁଣି ମୁଣ୍ଡର ପଛପଟ ଓ ଆଗପଟ

କୁଣ୍ଡେଇ ହେଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଡାକରାର ଜବାବ ସ୍ବରୂପ ଏହି ପ୍ରତିଡକଣଟି ଲେଖି ଯୋଇଦେଲେ ।

ଆମେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଟଙ୍କା ପଇସାର ପ୍ୟାସ ନୋହୁଁ । ଆମର ଦରକାର ଗୋଟିଏ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଗବେଷଣାଗାର ଓ ଗବେଷଣା ପାଇଁ ଅବାର୍ତ୍ତ ସୁବିଧା । ଗବେଷଣାରେ ଦରକାର ହେଲେ ଯାନ ସୁଅପରି ଛୁଟାଇ ଦେବାକୁ ହେବ । ଏଠି ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଖାତିର କରୁଛନ୍ତି । ସେଠାକୁ ଗଲେ ଟାଉଟରମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆମ୍ଭ-ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହି ସ୍ବର୍ଗମୟ କର୍ତ୍ତାମାନେ ଆମ ଗବେଷଣାଗାର ମାନଙ୍କରେ ପଶି ଭୋଟ ଗବେଷଣା କରିଦେବେ । ସେହି ମହାନ୍ ଦେଶର ଜଣେ କବି ଓ ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ପଦ୍ୟ କବି ଯାଇଅଛନ୍ତି - “ଅରସିକେଷୁ ରସସ୍ୟ ନିବେଦନଂ, ଶିରସି ମ.ଲିଖ, ମ.ଲିଖ ।”

ଫଡ଼ୁରାନନ୍ଦଙ୍କର ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକାବଳୀ

୧ । ନାକ୍ଟା ଚିତ୍ରକର	(ଉପନ୍ୟାସ)
୨ । ନିଲଠା କବି	(କବିତା)
୩ । ସାହିତ୍ୟ ଗୁପ୍ତ	(ଗଳ୍ପ)
୪ । ହେରେସା	„
୫ । ବିଦୁଷକ	„
୬ । ମଙ୍ଗଳବାରିଆ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ	(ଗଳ୍ପ)
୭ । ହସକୁରା	„
୮ । ବୃହତ୍ ଭାଷା	„
୯ । ଅମୃତ ବେଢ଼ିଆ	„
୧୦ । ଆଦର୍ଶ ହିନ୍ଦୁ ହୋଟେଲ (ଅନୁବାଦିତ ଉପନ୍ୟାସ)	
୧୧ । ଭାରତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହାସ୍ୟଗଳ୍ପ (ଅନୁବାଦିତ ଗଳ୍ପମାଳା)	
୧୨ । ଭୋଟ	(ଗଳ୍ପ)
୧୩ । ପମାଲୋଚନା	(ହାସ୍ୟରଚନା)।
୧୪ । ଗମାତ୍	(ଗଳ୍ପ)
୧୫ । ନିଦାବେହେଲ	„
୧୬ । କଲିକତା ତୋଙ୍କ	(ନାଟକ)
୧୭ । ସାହିତ୍ୟ ବେଉସଣ	(ଗଳ୍ପ)
୧୮ । ଟାଡ଼ୁଲିଆ	„
୧୯ । ସାହିତ୍ୟ ବଚ୍ଚବଚ୍ଚି	„